

Így tanítom...

Innovatív módszertani megoldások

a fiatalok társadalmi szerepekre való
felkészítésében

Barankovics István Alapítvány – Tanári Kerekasztal

Kiadja: a Barankovics István Alapítvány
1078 Budapest, István u. 44.

Felelős kiadó: a kuratórium elnöke

Szerkesztő: Kiss Mária Rita

Borítóterv, tördelés, korrektúra: Spárcium Bt.

ISBN 978-963-89921-2-3

Ez a kötet a **creative commons** 2.5 Magyarország Licence feltételeinek megfelelően használható!

A kötet megjelenését a Hanns Seidel Alapítvány támogatta

Innovatív módszertani megoldások

a fiatalok társadalmi szerepekre való
felkészítésében

Barankovics István Alapítvány – 2015

Tartalomjegyzék

Kiss Mária Ria: Előszó	5
Homor Tivadar: Bevezetés az erkölcsstan / etikatanítás pedagógiájába	8
Tánczos Krisztina: Holokauszt – gyerekszemmel.....	32
Körmendy Károly: Etikaoktatás kialakítása a Budapesti Egyetemi Katolikus Gimnáziumban.....	55
Hajas Anikó: A barátság.....	78
Csányi Judit: Ahány ház annyi szokás.....	88
Perjésiné Kiss Rita: Bölcsesség, avagy őseink bölcsességétől a Facebook bölcsességéig.....	96
Kor Erika: Szentesíti-e a cél az eszközt? Diákvállalkozások etikai aspektusai.....	117
Ramasz Vanda: A környezetért érzett felelősség fejlesztése	125
Filep Otília: Az igazak örökké élnek (A kitartó tanulás és a munka szerepe az életút megalapozásában)	137
Vőneki Mária: Gyere haza Paco! (Konfliktus és konfliktuskezelés a családban)	153
A kötet szerzői	183

Kiss Mária Rita: Előszó

A Barankovics István Alapítvány e kötetet közreadó **Tanári Kerekasztala** 2012 novemberében alakult azzal a céllal, hogy segítse az iskolákat a fiatalok társadalmi és közéleti szerepekre való felkészítésében. Alapítói úgy látják, hogy a közismereti tárgyak oktatása mellett a pedagógusoknak legalább olyan fontos feladata a szociális kompetenciák fejlesztése, tanítványaiknak a társadalmi kérdésekben való és társadalmi szerepek közötti eligazodásban történő támogatása. Tanári kerekasztalunk kevesebb mint kétéves fennállása alatt, 4 szakmai konferenciát szervezett különböző társadalomismereti témákban, és célkitűzéseinek szellemében már két alkalommal (2012 szeptemberétől és 2013 januárjától) indította útjára középiskolásoknak szánt játékos társadalomismereti tanulmányi versenyét az **Online Demokrácia Activity**-t. Ezen a versenyző fiatalokra a hagyományos tanulmányi versenyekhez képest **korántsem megszokott feladatok** és nyereemények vártak.

Munkánk eddigi eredményeit a szociális kompetenciák fejlesztése terén elkötelezett pedagógusokkal és a társadalmi kérdések iránt érdeklődő középiskolás diákokkal együttműködve értük el, ami meggyőzött minket a továbblépés legcélszerűbb útjairól. A Tanári Kerekasztal tevékenysége 2014 tavaszán érkezett új állomásához az „*Így tanítom az etikát*” pályázat kiírásával. A pályázatra a gyakorló pedagógusok óravázlatait, projekt terveit, vagy egyéb – az oktatási gyakorlatban mások számára is hasznosítható – ötleteit vártuk. Meghirdetésével ösztönözni szerettük volna az innovatív módszertani megoldások megszületését, és elősegíteni a már bevált, jó gyakorlatok terjesztését. Tanári pályázatunkat 2014 őszén „*Így tanítom 2.0*” címmel újra meghirdettük, az etika mellett egyéb társadalomismereti témák felé bővítve a feldolgozható területek körét. Ezúttal pályázni lehetett a NAT „*Ember és társadalom*” műveltségterület pedagógiai céljaihoz kapcsolódó, bármely tantárgy keretében megjelenő óratervekkel az állampolgári, közösségi, etikai és környezeti nevelés témáival is. Emellett őszi pályázati kiírásunkban nemcsak a gyakorló pedagógusokat, hanem a még felsőoktatási tanulmányaikat folytató tanárjelölt hallgatókat is megszólítottuk.

A jó gyakorlatok terjesztésének célját szolgálja tehát a most megjelenő digitális tanári kézikönyv, melybe a szakmódszertani szakemberekből álló zsűri által díjazásra javasolt

alkotásokat válogattuk be. Kötetünkben szerkesztési elvként igyekeztünk érvényesíteni, hogy mind az általános, mind pedig a középiskolában oktató kollégák találjanak maguknak adaptálható ötleteket. Szempont volt továbbá, hogy az olvasó találkozhasson óra- és projektervekkel, de emellett kapjon példát arra is, hogy egy témakör feldolgozására milyen eltérő megoldások születtek. A válogatás során olyan innovatív módszertani megoldásokat részesítettünk előnyben, amelyekről azt gondoljuk, hogy segíthetik az órán kitűzött nevelési célok hatékonyabb megvalósítását. A kötetben található óravázlatok, téma és projektervek – reményeink szerint – széleskörűen felhasználhatóak a közoktatásban. Mindenekelőtt az erkölcsstan tantárgy keretei között, az osztályfőnöki órákon, illetve más tantárgy keretébe integráltnak. A kötet összeállítói úgy látják, hogy a fiatalok állampolgári szerepekre felkészítése nemcsak az etika tanárok, hanem az egész iskola feladata. Az ember és társadalom műveltségterület követelményei között olyan kulcskompetenciák szerepelnek, amelyek fejlesztésében minden szaktanárnak egymással együttműködve részt kell vennie.

Az erkölcsstan/ etika/ emberismeret tárgyak körül közelmúltban elég komoly, politikai felhangoktól sem mentes viták zajlottak, melynek kapcsán hangsúlyos felvetés volt, hogy a tantárgy az ideológiai nyomásgyakorlás eszközévé válhat. Tanári kerekasztalunk álláspontja ezzel kapcsolatban egyértelmű és reméljük, hogy tanári kézikönyvünk kellőképpen tükrözi is ezt. Természetesen fennállhat a veszélye annak, hogy a tárgyhoz kapcsolódó nevelési feladatok megvalósítása során ideologikus hatás érvényesüljön (mint ahogyan ez megtörténhet bármely más tantárgy oktatása keretében is), ez azonban önmagában nem indokolja, hogy a közoktatásban ne jelenjék meg az etikai terület. Az erkölcsstan (etika) tárgy nemcsak hogy szükséges, de egyenesen hiánypótló is, amit mi sem jelez jobban, mint hogy 2013 szeptemberéig a volt keleti blokk országai közül Magyarország volt az egyetlen ország, ahol nem iktatták egységesen a tanrendbe az erkölcsstanítást. Ugyanakkor látnunk kell azt is, hogy a modern erkölcsstan oktatás kritériumainak csak akkor tudunk eleget tenni, ha az nem válik erkölcsi diktatúrává, ha az nem magát az erkölcsöt, hanem erkölcsi cél érdekében folytatott kommunikációt jelenti, a „jó” erkölcs iránti igény felkeltését szolgálja. Az erkölcsstant oktató pedagógus nem egy konkrét értékrend közvetítője, „kinyilatkoztatója”, ehelyett sokkal inkább társ kell hogy legyen az erkölcsi dilemmák útvesztőiben való útkeresésben. Az emberismeret és etika tárgy magyarországi megalkotója Kamarás István szerint sem egy speciális erkölcsi nézőpont, vagy erkölcsstan átadása cél. Ehelyett a tantárgynak azokon a közös erkölcsi értékeken kell alapulnia, amelyek egyaránt elfogadhatók a különböző világnézetű szülők, pedagógusok, emberek számára. Ezt ő konszenzusetikának nevezi.

Mi itt a Barankovics Alapítványnál régóta keressük a világnézeti politikai és érdekellentétektől szétszabdalt magyar társadalomban a közös többszöröst, és valljuk: a látszat ellenére több köt össze minket, mint ami szétválaszt. Úgy véljük, van (kell hogy legyen) a közösséget összetartó, a túlnyomó többség által elfogadott pár olyan alapelv, konszenzuális minimum, amely világnézet semleges. Ezek elsősorban azok az elvek, melynek segítségével élhető világot, egészséges környezetet és tervezhető jövőt teremthetünk az ember számára. Átadásuk az utánunk következő generációknak nem bízható csupán a spontán szocializációs hatásokra, meg kell jelenniük a szervezett oktatás keretei között is, mert az egyre inkább értékplurálissá váló világban hovatovább az iskola az egyetlen olyan stratégiai pont, ahonnan a felnövekvő nemzedékek számára egységes üzenet küldhető.

Kötetünk szerzői valamennyien több mint tíz éve gyakorló pedagógusok, akik elhivatottságot éreznek az etika/erkölcstan tárgyak oktatása és a fiatalok társadalmi szerepekre való felkészítése iránt. Jól ismerik az iskolákban folyó oktató és nevelőmunka hétköznapijait, a pedagógusok irányában megfogalmazott többirányú elvárásokat. Ez komoly garancia arra – és ezt kiadványunk külön értékének tekintjük – hogy a valóságtól nem elrugaszkodott, más iskolákban is reálisan adaptálható módszertani megoldásokat kínálnak fel tanártársaiknak kipróbálásra. Többen közülük komoly tapasztalatokkal rendelkeznek mind a tehetséggondozás, mind pedig a hátrányos helyzetű gyermekek nevelése terén. Összeköti őket továbbá, hogy szervezett képzés keretében, vagy autodidakta módon mindnyájan tudatosan törekednek módszertani kultúrájuk folyamatos megújítására, hisznek abban, hogy az innovatív iskola a sokszor kedvezőtlen körülmények ellenére is képes a falai közt folyó pedagógiai munka hatékonyságának növelésére.

Miként azt a befektetett erőforrások és az oktatás hatékonyságának összefüggéseit is vizsgáló, GEMS Education Solutions által közreadott 2014-es kutatási jelentés is bizonyítja, a magyar iskolákban kiemelkedően eredményes munka folyik. E munka hétköznapijait segítő szándékkal abban a reményben adjuk közre tanári kézikönyvünket, hogy az innovatív tantestületek pedagógusai haszonnal fogják majd azt forgatni.

Budapest, 2015. január 20.

KISS MÁRIA RITA

szerkesztő

Homor Tivadar: Bevezetés az erkölcsstan / etikatanítás pedagógiájába

Bevezető

A tanulmány az erkölcsstan/etika pedagógiájának főbb összetevőit tekinti át. Többek között azt vizsgálja, hogy a központi szabályzó dokumentumok (új NAT-, keret-, helyi tanterv) értékvilágába, hogyan épül be az erkölcsi nevelés folyamata; milyen fejlesztési célokat, és követelményeket fogalmazznak meg a különböző tantervi dokumentumok? Bemutatja azokat a közös erkölcsi értékeket, fejlesztendő kulcskompetenciákat, melyek megalapozása minden tanár kötelessége tanított tantárgyától függetlenül. Megvilágítja azokat a problémákat, melyek a mindennapi pedagógiai praxisban az erkölcsi nevelés gátjaivá váltak. A hiányosságok megszüntetésére megoldási alternatívákat kínál. Számba veszi a műveltségterület információs,- kommunikációs,- technikai eszközeit; valamint a tanulói tevékenységekre épülő fejlesztő etikatanítás didaktikai alapelveit és metodikai alternatíváit. Megismerteti az erkölcsi nevelés, – és személyiségfejlesztés speciális terepeivel, a tanítási – tanulási folyamat tervezésének, megfigyelésének, értékelésének szempontjaival.

Tartalomjegyzék

1. A műveltségterület fejlesztési céljai az új Nemzeti alaptanterv tükrében
2. A műveltségterület tudomány rendszertani helye, tudástipológiája
3. Korszerűség és hatékonyság az erkölcsi nevelésben
4. Hiányosságok az erkölcsstan/etikatanítás folyamatában
5. Az előrelépés alternatívái
6. Az erkölcsstan/etika műveltségterület alapvető forrásai
 - 6.1. *Tantervek*
 - 6.2. *Információs Kommunikációs Technikai Eszközök (IKT)*

7. Az erkölcsstan/etikatanítás speciális terei

7.1. Tudományos, művészeti, közművelődési intézmények szerepe az erkölcsi nevelésben

7.2. A könyvtár szerepe az erkölcsi nevelésben és a személyiségformálásban

7.3. A média szerepe az erkölcsi nevelés folyamatában

8. A tanulói tevékenységekre épülő erkölcsstan/etikatanítás metodikája

8.1. Főbb didaktikai alapelvek

8.2. Milyen képességeket kell fejleszteni az órákon?

8.3. Ajánlott tanulói tevékenységek

8.4. A kommunikáció szerepe az erkölcsi nevelés folyamatában

8.5. Etika projektek

9. A tanítási – tanulási folyamat tervezése, megfigyelése és értékelése

9.1. Az erkölcsstan/etika tanár felkészülésének alapidokumentumai

9.2. Az erkölcsstan/etika óra megfigyelése és elemzése

9.3. A tanulói teljesítmények értékelése

1. A műveltségterület fejlesztési céljai az új Nemzeti alaptanterv tükrében

A 2012-ben megjelent új Nemzeti alaptanterv műveltséganyagába kiemelt elemként épül be az erkölcsstan/etika. A központi szabályzó dokumentum szerint: *„a köznevelés alapvető célja a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, a cselekedeteikért és azok következményeiért viselt felelősségtudatuk elmélyítése, igazságérzetük kibontakoztatása, közösségi beilleszkedésük elősegítése, az önálló gondolkodásra és a majdani önálló, felelős életvitelre történő felkészülésük segítése. Az erkölcsi nevelés legyen életszerű: készítsen fel az elkerülhetetlen értékkonfliktusokra, segítsen választ találni a tanulók erkölcsi és életvezetési problémáira.”* (NAT,2012)¹

Az új NAT általánosságban preferált célmeghatározásán túl az erkölcsi nevelés műveltséganya szervesen beépül a tizenkét közös fejlesztési terület ismeretanyagába is. (A fejlesztési területek nevelési céljait részleten lásd: NAT 2012)² E közös értékek áthatják az egész pedagógiai folyamatot, ezért gondozásuk nemcsak az osztályfőnökök és erkölcsstan/etika tanárok feladata, hanem a többi szaktanáré is. E fejlesztési területek

¹ <http://www.ofi.hu/nat/>. 6-7.old.

² <http://www.ofi.hu/nat/>. 7-10.old.

összhangban vannak az EU-s kulcskompetenciák alapját képező ismeretekkel, képességekkel, készségekkel és a tanulást segítő attitűdökkel. (Részletesen lásd: NAT, 2012)³

A NAT minden egyes műveltségterületének alapelveiben, céljaiban és fejlesztési feladataiban integráns elemként jelen vannak – eltérő hangsúlyokkal – az erkölcsi/etikai tananyagtartalmak. Ez a tény arra utal, hogy egyetlen műveltségelemet (tantárgyat) sem lehet hatékonyan tanítani embertani és etikai ismeretek közvetítése nélkül. (Az egyes műveltségterületek erkölcsi vonatkozásait lásd: NAT,2012)⁴

A tartalmi szabályozást,- az egységes, közös alapra épülő új NAT úgy valósítja meg, hogy az iskolák, a pedagógusok és a tanulók sokféle, differenciált tevékenysége növelje az erkölcsi nevelés hatékonyságát is.

2. A műveltségterület tudomány rendszertani helye, tudástipológiája

Szintetizáló műveltségterület, magába foglalja a biológia, lélektan, szociológia, filozófia, vallás, ökológia, politológia és pedagógia műveltségelemét. A mindennapi pedagógiai gyakorlatba való átültetése azért nem könnyű, mert az ismeretanyag közvetítése holisztikus látásmódot, vitára, önreflexióra és kutató gyűjtőmunkára épülő többdimenziós megközelítést igényel. A foglalkozásokon kiemelt szerepe van a közös beszélgetéseknek, vitáknak, élethelyzetek megfigyelésének, esettanulmányok készítésének és a dramatizált játékoknak.

Megalapozza az általános műveltséget, a világnézeti és az önismereti nevelést. A kapcsolatcultúra és a közéleti nevelés fontos építőköve. Segíti a személyiségfejlődést a helyes énkép, emberkép, magyarságkép, európai identitás-, és világkép kialakulását. Preferált értékvilága: hazaszeretet, tolerancia, emberközpontúság, pluralizmus, egység, szabadság, demokrácia, munka, tudás, szeretet, rend, harmónia, természeti értékek (Kerettanterv,2012)⁵ Az erkölcsi nevelés az iskolai oktatás valamennyi területét áthatja, ezáltal elősegíti a tantárgyi integrációt és a tanulók személyiségének a fejlődését.

Az új NAT a kompetencialapúságot tevékenységekhez kötődő, alkalmazható értékes és komplex tudásként értelmezi. Fontos, hogy az iskolákban megváltozzon a tanulásról és a tanulásszervezésről való gondolkodás. A metodikai megújulás feltételezi a sokféle differenciált tanulói tevékenykedtetést. E megállapítások különösen érvényesek az erkölcsi nevelésre.

³ <http://www.ofi.hu/nat/.17-23.old>.

⁴ <http://www.ofi.hu/nat/.23-219.old>.

⁵ http://kerettanterv.ofi.hu/02_melleklet_5-8/2.2.06/erkolcstan/1-3.old.

3. Korszerűség és hatékonyság az erkölcsi nevelésben

Az erkölcsi nevelés többtényezős, komplex folyamat, ha eredményesen akarjuk művelni, számos elvárásnak kell eleget tenni. Azért nem könnyű feladat, mert a tanárnak sokoldalú, és hiteles megközelítést (rálátást) kell adnia, a mindennapi élet során felvetődő sokszor bonyolult és kényes erkölcsi kérdésekre. Segítenie kell az eligazodást a felmerülő értékdilemmák útvesztőiben. A mindennapi praxis nem nélkülözheti többek közt a flexibilitást, a nyitottságot, a sokszínűséget és problémaorientáltságot, a folyamatos tanulás és megújulás képességét.

Az alábbiakban azokat a legfontosabb pedagógiai összetevőket tekintjük át, melyek a korszerű erkölcsstan/etikatanítás alapjait képezik. OECD kompetenciák adaptációja (Coolahan,2007)⁶

- Széleskörű szakmai, pedagógiai, pszichológiai repertoár (hivatástudat, empátia, tolerancia, kreativitás)
- Az erkölcsi/etikai tudás birtoklása, aktív cselekvést jelent, nem tudás cselekvőképtelenséget.
- Az erkölcsi nevelés középpontjában az ember áll (világnézete, értékvilága, döntései stb.) ebből adódóan fontos az erkölcsi kulcsértékek megismerését és belsővé válását segítő gondolkodási képességek fejlesztése (kognitív kompetencia)
- Metodikai sokszínűség (tevékenység-orientált metodika, szocializációt, - önszabályzó,- együttműködő tanulást segítő pedagógiai attitűd)
- Önreflexióra, kreativitásra épülő személyiségfejlesztés
- Helyes erkölcsi értékrend közvetítése (felelősségetika, konfliktuskezelés, tolerancia, empátia stb.)
- A mindennapi pedagógiai praxis során keletkező hibák, hiányosságok javítása (tanári önértékelés, tanulói visszajelzések figyelembevétele, korrekció)
- Kiemelten fókuszál az SNI-s tanulók és más szubkulturális csoportok mentális problémáira (mentorálás, kompenzáció, rehabilitáció)
- Aktuális erkölcsstan/etika tantervek, tanítási programok, metodikai útmutatók, taneszközök (hagyományos, E-tankönyvek) ismerete és felhasználása a tanítási - tanulási folyamatban.
- IKT csatornák beépítése az erkölcsi nevelés folyamatába (digitális kompetencia)

⁶Coolahan, J. (2007): (OECD tanárkutató) Tanárképzés és pedagóguskarrier az élethosszig tartó tanulás korában. Új Pedagógiai Szemle, 5. 93 – 108. old.

- Ismeri a tanítási – tanulási folyamat tervezésének, elemzésének és a tanulói teljesítmények értékelésének legfontosabb összetevőit.
- Erkölcsi nevelés sikerének a kulcsa a pedagógus „Szignifikáns összefüggés van a tanári munka minősége és a tanulói teljesítmények között”

4. Hiányosságok az erkölcsstan/etikatanítás folyamatában

Az erkölcsi nevelés folyamatában különösen fontos a mindennapi valóság, a lényegvilág megragadása. Ezért kívánatos, hogy a tanórán bemutatott sokszínű erkölcsi példák helyes következtetéseket vonjanak le a tanulók. Ilyen következtetéseket csak érdemi viták, beszélgetések során lehet levonni. Ez komoly kihívás elé állítja a pedagógust és a diákot egyaránt, ráadásul igen időigényes és a hagyományos oktatástól eltérő pedagógiai attitűdöt igényel.

Nem nehéz belátni, hogy *„hiteltelenné válik az a pedagógus, aki elkezd prédikálni, megmondja, hogy milyen a jó és a rossz gyerek”* (Kamarás hvg., interjú 2013) ⁷ A saját politikai-, ideológiai-, vallási értékvilágát a tanulókra akarja erőltetni, erősen szubjektív, elfogult vagy előítéletes egyes erkölcsi kérdésekben. A 2012 előtti liberális tantervek nagyfokú szabadságot (30% mozgástér) biztosítottak a tantestület tagjainak. E pedagógiai szabadság lehetőségével az iskolák nem vagy alig éltek. Nagyon kevés iskola ismerete fel, hogy *„a gyorsan változó társadalom olyan rugalmas iskolát kíván”* (Coolahan J.,2007) ⁸, ahol a tanulás megtanulása, a tudáshoz való hozzáférés, a kreativitás és önreflexióra épülő személyiségfejlesztő erkölcsstantanítás sokkal inkább kulcskérdés, mint az egysíkú tanárközpontú ismeretátadás. Nem érzékelték, hogy un. *befogadó társadalom oktatásában*, mennyire kulcsszerepe van az olyan flexibilis pedagógiai attitűdnek, mely figyel a különböző tanulói kudarcokra, szubkulturális csoportok szocializációs problémáira. Az ilyen iskolában az oktatás sikerének kulcsa a jó pedagógus, aki széleskörű szakmai, pedagógiai és mentális kompetenciákkal bír, megértő, segítő lelki vezetőként hatékonyan tudja kezelni a tanulók sokágú problémáit. Sajnálatos tény, hogy a 2012 előtti tantervekben deklarált erkölcsi fejlesztési célok és kompetenciák – az iskolák nagyfokú közönye, pedagógiai cselekvőképtelensége miatt – nem valósultak meg, vagy komolyan sérültek.

⁷ http://hvg.hu/itthon/20131024_Kabatlopas_gyanujaba_keveredett_az_erkol

⁸ Coolahan, J. (2007) Tanárképzés és pedagóguskarrier az élethosszig tartó tanulás korában. Úpsz. 5. 93- 108.

4.1. Milyen problémák okozták a tantervi követelmények elsorvadást?

Ismert tény, hogy 2012 előtti liberális emberismeret-etika tantervek túl megengedő módon írták le a tantervi elvárásokat. A laza szabályozás miatt, nem volt kötelező az erkölcsstan/etikatanítás, pontosabban modultárgyként volt ajánlott a 7. és a 11. évfolyamon, heti egy órában. A tanterv megengedte a műveltségterület többi tárgyba való integrálását, ezért az iskolák nagy része ezt a sokkal kényelmesebb utat választotta. E tény azt eredményezte, hogy modul tárgyként, órarendbe ágyazott embertan- etikaoktatás mindössze az iskolák 15%-ban volt jelen és egyre jobban a perifériára szorult. A túl liberális szabályozás miatt az általános- és a középiskolák nagy részében, – néhány kivételtől eltekintve – könnyen fogadták: iskolaigazgatók, pedagógusok szülők és gyermekek az emberismeret-etika tantárgy bevezetését.

A közöny oka többrétű volt: a rendkívül csekély óraszám, a pedagógiai dilettantizmus, a tantárggyal kapcsolatos félreértések és a bizalmatlanság légköre. További problémát okozott az is hogy *„az embertudományokat ötvöző, többdimenziós tantárgy igényes interpretálásában központi szerepe lenne a vitáknak, beszélgetéseknek, esetelemzéseknek.”* (Kamarás, 2003,⁹) E fajta pedagógiai metodikát csak kiscsoportban lehet érdemben művelni, a nagy létszámú osztályokban nem működik. Nem volt érdemi együttműködés az osztályfőnökök az etika-, és a szaktanárok között. A közoktatás hektikus állapotában, sajnos az iskolaigazgatóknak kisebb gondja is nagyobb volt annál, hogy az etikaoktatás problémájával foglalkozzanak.

A legtöbb iskola helyi tantervében deklarált formában jelen volt az erkölcsstan/etika, leggyakrabban közös követelmények, osztályfőnöki órák, és a szaktantárgyak műveltséganyagába ötvözve. Ez a tény elvben azt jelentette, hogy minden tanárnak kötelessége lett volna a műveltségterület gondozása, sajnos ez az elvárás érdemben nem valósult meg. A pedagógusok számára fontosabb volt a saját műveltségterületük gondozása, elsősorban ezt kérték tőlük számon. Nagyon nehéz elképzelni, olyan irodalom, történelem, biológia vagy művészeti órát, ahol erkölcsi kérdések megvitatása nélkül hitelesen lelet nevelni. Egy évtizede etikából érettségi vizsgát lehet tenni, más kérdés az, hogy az etika-projektérettségít úgy vezették be, hogy az iskolai feltételei nem voltak biztosítva, ezért egyes igazgatók "arra kényszerültek", hogy lebeszéltek tanulóikat az etika érettségiről. Vajon mit gondol az ilyen iskoláról szülő és gyermek?

⁹ Kamarás István (2003): Emberismeret és etika tantervek. In. Homor Tivadar (szerk.): Az etika tanítás gyakorlata. Krónika Nova, Budapest, 9 - 11.

Tudomásom szerint közép fokú oktatási intézmény csak úgy működhet, ha az odajáró tanulók számára biztosítottak az érettségi feltételei. "A projektérettségi markánsan különbözik a hagyományos érettségítől, lényegesen több felkészítést és szervező munkát jelent," (Falus K.-Jakab Gy. 2005)¹⁰ továbbá az ismeret centrikus iskolától eltérő munkakultúrát és pedagógiai attitűdöt igényel, ezért "nem kívánt nyűg volt" iskolának és a felkészítő tanárnak egyaránt. Ennek ellenére az elmúlt években több száz diák érettségizett etikából. A szülői hozzáállást illetően sem rózsás a helyzet. "az etika tantárgy feleslegesen terheli a tanulókat, más okosabb dologra is fordíthatnák a drága időt" (Interjúk 2004)¹¹

Középiskolai etika tanárként nem emlékszem arra, hogy fogadóórán a tantárgy iránt bárki is érdeklődést mutatott, pedig fontos lett volna, mivel olyan osztályokban tanítottam, ahol a tanulók közel egynegyede szocializációs,- beilleszkedési és mentális problémákkal küzdött. Az érdeklődőbb tanulók egy szűk rétegét leszámítva, legtöbbszörnek "nincsen hasznom belőle" "felesleges nyűg" "nem fontos tárgy" (Interjúk, 2007)¹² az etika. A hétköznapi valóság egészen mást mutat. Mérési tapasztalataim igazolják, hogy a 15-18 éves korosztály számára – elenyésző kivételtől eltekintve – olyan alapvető erkölcsi értékek, mint a *becsületesség, jószág, igazmondás, tolerancia, felebaráti szeretet, önzetlenség* sajnos avult nézetnek számítanak. *Ki a példaképed?* Több száz megkérdezett középiskolai tanuló közül mindössze 3% válaszolta azt, hogy a szülei. A legtöbb tanulónak nincs, ha van, a felsorolt "példaképekről" nem érdemes szót ejteni. A társadalom működési zavarait élethűen tükrözik az iskolába járó tanulók egy részének agresszív, intoleráns megnyilvánulásai, melyeket az iskola egyre nehezebben tud kezelni.

A 2013/2014-es tanévben bevezetett Nemzeti Alaptanterv a fenti problémákat érzékelve új alapokra helyezte az erkölcsi nevelés színterét. A megengedő liberális tanterv helyett egy centralizált (mindössze 10%-os mozgásteret biztosító) új NAT-ban az erkölcsi nevelés meghatározó műveltségemlékévé vált. Az új szabályozás szerint az általános iskola minden évfolyamán heti egy órában kötelező a hit és erkölcsstan, a középiskola 11-12. évfolyamán, heti 1 órában az etikatanítása. Ez a tény önmagában rendben is lett volna, ha az új helyzet (a kellő átgondolatlanság miatt) nem kényszeríti a szülőket és a tanulókat kötelező választási dilemma elé: erkölcsstan vagy hittan? Szerencsésebb lett volna, egy mindenki számára hozzáférhető kötelező „világi erkölcsstan” és emellett fakultatív hittan bevezetése. Fontos tisztázni, hogy a hittan és az erkölcsstan műveltséganyaga nem fedi egymást. Ráadásul komoly szervezési problémát jelent az iskolának a többfelekezeti hittanórák és az erkölcsstan

¹⁰ Falus Katalin – Jakab György (2005): A projektérettségi tapasztalatai. Új Pedagógiai Szemle, 10. www.om.hu

¹¹ Középiskolai felmérés a tantárgy fogadtatásáról. (2004) SZKK. Győr,

¹² Példaképek – életcélok. Tizenöt – tizenhét éves középiskolai tanulók körében végzett felmérés. (2007) SZKK. Győr,

órák azonos időben történő órarendbe illesztése, továbbá – a kis létszámok miatt – több korosztály tanulóinak az összevonása. A 2012-ben elindított 30/60 órás erkölcsstan/etika továbbképzések csak ideiglenesen oldják meg a szakmai kompetenciák kérdését! A hatékony erkölcsstan/etikatanítás egyik fontos eleme az alternatív tankönyvválasztás lehetőségének biztosítása a pedagógusok és a tanulók számára. A honi tankönyvpiac központosítási törekvései, mely elképzelés szerint egy tantárgyhoz - egy tankönyv készülne, szakmailag elfogadhatatlan, mert egyrészt sérülnek a szabad tankönyv választás jogai, másrészt nagymértékben különböznek az egyes iskolákba járó tanulók kognitív és mentális képességei, ezért nem lehet minden iskolában ugyanabból a tankönyvből tanítani

5. Az előrelépés alternatívái

Fontos, hogy az iskolavezetés súlyának megfelelően kezelje a problémát, ne feledjük, hogy minden évfolyamon tantervi követelmény (törvényi előírás) az erkölcsstan/etika oktatása, tehát számon kérhető, ehhez biztosítani kell az infrastrukturális kereteket. Az osztályfőnöki és etika órák ismeretanyaga számos ponton érintkezik, vagy azonos a közvetítendő műveltséganyag, ezért kívánatos a két műveltségterület közös feladatainak és teendőinek áttekintése, új együttműködési alternatívák kidolgozása, mely kölcsönösen erősíti a két terület pedagógiai hatékonyságát. A szülők és a tanulók felvilágosítása arról, hogy napjainkban miért is fontos a felnövő generáció erkölcsi nevelése. A szakmai színvonal emelése érdekében fontos lenne a friss diplomával rendelkező etika tanárok bevonása a képzésbe. Alkalmazásuk legfőbb akadálya az, hogy a jelenlegi tanügyi szabályozás (ideiglenesen) lehetővé tette etika szakképesítéssel nem rendelkező tanárok részére is (30/60 órás tanfolyamok elvégzésével) az erkölcsstan tanítását. Visszajelzések igazolják, hogy emberismeret-etika egyetemi diplomával rendelkező tanárok jelentős része emiatt nem tud az iskolákban státuszt kapni, mert az iskolaigazgatóknak kényelmesebb megoldást jelent a tanfolyami képzés alternatívája. Az elmúlt évtizedben számos tanári és tanulói segédlet /tankönyv, tanmenet, szemelvénygyűjtemény, kézikönyv, útmutató/ jelent meg, az embertan- etikatanítás színvonalának emelés érdekében. Jelenleg a tankönyvpiacon az új kerettantervi követelményekhez igazítva több kompetencia alapú alternatív erkölcsstan/etika tankönyv áll a tanulók rendelkezésére. *(Részletesen lásd az aktuális közoktatási tankönyvek jegyzékét! 214/2015. tanév!)*¹³

A választék szűkítése (egy tankönyvűség) nem szolgálná a szakmai minőséget! Elodázhatatlan a módszertani megújulás is, mely „a hagyományos pedagógiától eltérő,

¹³ Lásd: az aktuális általános és középiskolai tankönyvlistákat! <http://tankonyv.kir.hu/>

gyermekközpontú, segítő, támogató, bátorító pedagógiai attitűdöt preferál, melynek építőkövei: élethelyzetek elemzése, beszélgetés - vita, dramatizálás, önreflexió.” (Homor T. 2004) ¹⁴

Közösek a feladataink, megoldandó problémáink és a felnövekvő nemzedékek iránti felelősségünk. A családból a primer szocializációs közegből hozott értékvilág – szokás, norma, hagyományrendszer – kevés, vagy elégtelen a tizenéves korosztály számára, ezért az iskola kompenzációs szerepe egyre meghatározóvá válik. Túlságosan bonyolult, értékzavaros világban élünk, ahol a szélsőséges utilitarizmus, hedonizmus, és a rosszul értelmezett individualizmus a követendő érték. Intolerancia, deviancia, kiélezett versenyszellem uralja a világot, ezt a mentalitást erősíti gyakran a média is.

Az ilyen anómiásan működő világban – ifjúnak és felnőttnek – egyaránt nehéz erkölcsi kapaszkodók nélkül az eligazodás. E kedvezőtlen társadalmi környezetben az iskola minden pedagógusának vállalnia kell a helyes életvezetési és konfliktuskezelési tanulói kompetenciák kialakítását. A magyar oktatás teljes szemléletváltására, egy új pedagógiai kultúra kimunkálására és széleskörű társadalmi összefogásra van szükség ahhoz, hogy a pozitív változás irányába elmozduljunk.

6. Az erkölcsstan/etikatanítás alapvető forrásai

6.1. Tantervek

6.1.1. *Erkölcsstan/etika a Nemzeti Alaptantervben*

Az új Nemzeti Alaptanterv általános nevelési célkitűzéseiben, a közös fejlesztési területeiben, EU-s kompetenciáiban, és fő műveltségterületeiben markánsan beépülnek az erkölcsi nevelés legfőbb értékei. A kiemelt fejlesztési feladatok az iskolai oktatás valamennyi területét áthatják, elősegítik a tantárgyi integrációt, és a tanulók személyiségének a fejlődését. A NAT szellemiségét etikai szempontból az alábbi értékek határozzák meg: emberi jogok, személyiségjogok, nemzeti etnikai kisebbségi jogok, demokratizmus, humanizmus, az egyéniség tisztelete és fejlődése, az alapvető közösségek együttműködése, esélyegyenlőség, szolidaritás, tolerancia, közös nemzeti értékek, környezetért érzett felelősség, Európához tartozás, különböző kultúrák iránti nyitottság. (NAT, 2012)¹⁵

¹⁴ Homor Tivadar (2008): Az embertan, - és etika tanítás helyzete a tantervi szabályozás tükrében. Iskolakultúra. 3 - 4. 137 – 146. old.

¹⁵ <http://www.ofi.hu> Nat / általános rész 3-23. old.

A NAT erkölcsstan/etika c. műveltségterület bevezetője szerint: „*az erkölcsi nevelés a minden emberben jelen lévő erkölcsi érzék kiművelését jelenti; ami nem kifejezetten egyik vagy másik tantárgy feladata. Az iskolai környezet, a pedagógusi példa, az osztályközösség élete a maga egészében nyeri el erkölcsi jelentőségét. Nem kész válaszokat kínál, hanem a kérdések felismerésére és értelmezésére törekszik. A morális helytállás értelmének sokoldalú megvilágításával segít különbséget tenni jó és rossz döntés között.*” (NAT, erkölcsstan/etika 2012)¹⁶

6.1.2. *Erkölcsstan/ etika a kerettantervekben*

A tartalmi szabályozás második szintjén a kerettantervekben (általános iskola 1-8. évfolyamán és a középiskola 11-12. évfolyamán) tantárgyasult formában, órakeretbe ágyazottan is megjelenik az erkölcsstan/etika műveltséganyag.

Az erkölcsstan/etika kerettantervek (ált iskola: 1-4, 5-8 oszt. és a középiskola 11-12. oszt.) számára részletesen, évfolyamokra bontva határozzák meg a legalapvetőbb tantárgyi fejlesztési célokat, követelményeket, előzetes tudást, tanulói kompetenciákat, tematikai egységeket, kulcsfogalmakat, kapcsolódási pontokat, órakereteket és a fejlesztés várt eredményeit az egyes ciklusok végén. A kerettanterv ismeretanyaga spirális építkezésű, fejlesztési szakaszonként bővülő tartalommal. Főbb témakörei: Én magam – Test és lélek / Én és a társaim – Kapcsolat, barátság, szeretet / Én és a közvetlen közösségeim – Kortársi csoportok / Én és a tágabb közösségeim – Társadalmi együttélés / Én és a környezetem – A technikai fejlődés hatásai.

A dokumentum szerint az erkölcsstan alapvető feladata az erkölcsi nevelés, a tanulók szocializációjának, értékrendjük, normarendszerük, gondolkodás- és viselkedésmódjuk formálása. A tantárgy középpontjában a formálódó gyermeki én áll – mint biológiai, pszichikus, társas és szellemi lény –, s ez a pozíció határozza meg tanulás-tanítás folyamatát, illetve a tartalmi struktúra felépítését. A tantárgy keretében megvalósuló erkölcsi nevelés fő célja a tanulók erkölcsi érzékének fejlesztése, a civilizációnkban általánosan elfogadott erkölcsi értékek tanulmányozása, és ezek alkalmazása a mindennapokban stb. *(Részletesen lásd: általános és középiskola erkölcsstan/etika kerettantervek, 2012 elvárásait!)*¹⁷

Fontos leszögezni, hogy az új NAT minden egyes *műveltségterületének* fejlesztési célkitűzéseiben integráns elemként (eltérő hangsúllyal) jelen vannak az etikai

¹⁶ NAT. www.ofi.hu. Erkölcsstan, etika c. rész bevezetője: In. Magyar Közlöny 2012.66.sz.10709.old.

¹⁷Kerettanterv. www.ofi.hu/02_melléklet.../index_alt_isk.felso.html. Erkölcsstan bevezető 1-3 old. Kerettanterv.www.ofi.hu/05_melléklet_5-12/5.2.08.etika.11-12.docx. Gimnázium, etika bevezető 1-2.old.

tananyagtartalmak. Ez a tény is arra utal, hogy egyetlen műveltségelemet (tantárgyat), sem lehet hatékonyan és eredményesen tanítani erkölcsi ismeretek közvetítése nélkül.

Példaként a *magyar nyelv és irodalom tantárgy erkölcsi vonatkozásai*: erkölcsi érzék, ítélőképesség fejlesztése, irodalmi művek morális kérdéseinek szerepe az érzelmi élet alakulására, önálló vélemény formálása, a felelősségérzet kérdése és szerepe a szocializációban stb.

6.1.3. Erkölcsstan/etika a helyi tantervekben

A tantervi szabályozás harmadik szintjén minden iskola, a központi szabályzó dokumentumokra (NAT és a kerettantervekre) épülve állította össze helyi tantervét úgy, hogy az erkölcsi nevelés műveltséganyaga minden évfolyamon, kötelezően heti 1 órában (hit,- és erkölcsstan címen) megjelenjen a helyi pedagógiai programjában.

6.2. Információs Kommunikációs Technikai Eszközök (IKT)

6.2.1. Szerepük a tanítás, tanulás folyamatában

A hagyományos és modern információhordozók beépítése az etikatanítás folyamatába azért célszerű, mert komplexebbé teszik a tanulók ismereteit, érdekesebb, sokszínűbb és hitelesebb megközelítést nyújtanak egy élethelyzet, vagy esettanulmány feldolgozásakor. Plasztikusak, megmozgatják a fantáziát, szemléletesebbek, segítik a megértést, önálló munkára, alkotásra, kutatásra és búvárkodásra nevelnek. Erkölcsi, etikai mintákat adnak, ízlést formálnak, segítik a tantárgyi integrációt. Széleskörű lehetőséget biztosítanak különböző individualizált munkaformák kipróbálására pld.: tanulói kiselőadás, beszámoló, prezentáció, témabibliográfia, készítése, keresés, kutatás adatbázisokban, információszerzés a világhálón különböző csatornákból. Cél az információk helyes használatára nevelés. A tanár előzetesen tájékozódjon a felhasználni kívánt információhordozók tartalmáról és használhatóságáról. Alkalmazásuknál fontos a metodikai megalapozottság és a mértéktartás. Kiválasztásuk, gondos előkészítő munkát igényel, ügyeljünk arra, hogy a pedagógiai folyamatba illeszkedjenek.

6.2.2. Tankönyvek

A hatékony etikatanítás egyik fontos eleme a jól megválasztott tankönyv. Kívánatos, hogy a taneszköz piacon kellő mennyiségű és minőségű alternatív választási lehetőséget biztosító kompetencia alapú tankönyv és hozzá tartozó módszertani segédlet álljon a pedagógusok

rendelkezésére. (Lásd: Közoktatási tankönyvlista 214/2015.tanév)¹⁸ Elvárható, hogy az erkölcsstan tanár naprakész ismeretekkel rendelkezzen a taneszköz piac teljes választékáról. Tudjon érdemben dönteni arról, hogy az adott intézmény pedagógiai arculatához, helyi tantervéhez melyik tankönyv - taneszköz a legmegfelelőbb. Taneszköz választás gondos helyzetelemző és tervező munkát igényel. Figyelembe kell venni: a központi tantervi elvárásokat, az iskola pedagógiai programjában megfogalmazott stratégiai célokat, a helyi tantervben előírt elvárásokat és követelményeket, továbbá az iskola infrastruktúráját, a tanulók szociokulturális helyzetét, a tanulócsoporthoz tartozók képességeit, - összetételét, valamint a fenntartó és a szülők igényeit, elvárásait és e tényezők ismeretében kell dönteni a tankönyvbeszerzésről.

6.2.3. A korszerű erkölcsstan/ etika tankönyv főbb jellemzői

- Tudományos, szakmai követelményeknek megfelel (hiteles, objektív, komplex, nyitott)
- Értékrendje: humánus, toleráns, plurális, előítélet-mentes
- Iskolatípushoz, pedagógiai programokhoz igazodik (speciális képzés)
- Korszerű pedagógiai, pszichológiai szempontoknak megfelel (életkori sajátosságok, személyiségfejlesztés, releváns ismeretek)
- Igazodnia kell az aktuális tantervi követelményekhez (korábbi tantervekhez készült tankönyvek nem használhatók)
- Kompetenciaalapú (kulcskompetenciák, kielégíti a tanulói érdeklődést és a gondolkodási képességek sokoldalú fejlesztését)
- Tanulóközpontú (munkáltató, segíti a kutatás alapú-tanulást, kreativitást, sokoldalú képességfejlesztést és problémamegoldást)
- Multi funkciós követelményeknek megfelel (többdimenziós, komplex)
- Esztétikai, nyomdatechnikai standardoknak megfelelő

„Az (erkölcsstan tankönyv) fejlesztések új generációját azok az (alternatív) tankönyvek jelentik, amelyek már a megtervezésük pillanatában figyelembe veszik az IKT adta új lehetőségeket. Köztük olyan interaktív e-könyv lejátszó program alkalmazását, mely lehetővé teszi a tankönyvek elektronikus megjelenítését, valamint multimédia és interaktív elemekkel való bővítését.” (Kojanitz L., 2013)¹⁹

¹⁸ Lásd: a Közoktatási Államtitkárság által kiadott tanévenként megjelenő tankönyvjegyzéket, mely tájékoztat az alap,- a középfokú és a szakiskolai közismereti tankönyvek (köztük az erkölcsstan/etika) piacról!

¹⁹ <http://www.ofi.hu>. Kojanitz László: A kísérleti tankönyvek koncepciójának háttér. c. tanulmány felhasználásával!

6.2.4. Pedagógiai segédletek/ IKT eszközök

A korszerű etikatanítás egyik meghatározó tényezője, hogy milyen minőségű taneszközök állnak a pedagógusok és a tanulók rendelkezésére és mennyire hatékony a beépítésük a tanítás – tanulás folyamatába. Az etikatanítás elképzelhetetlen hagyományos és modern információhordozók (elektronikus tankönyvek stb.) ismerete és használata nélkül, melyek lehetnek: hagyományos papíralapú szöveges (írással) *tanulói segédletek (tankönyvek, munkafüzetek, tesztek, forrásgyűjtemények, esettanulmányok, olvasókönyvek, ismeretközlő és szépirodalom egyaránt)* A szöveges (írással) eszközökhöz tartoznak még, a *nevelői segédletek*, melyek a tanári felkészülés és ismeretbővítés nélkülözhetetlen eszközei. Ide sorolhatók: az embertudományok és az erkölcsi nevelés témakörét felölelő fontosabb *forráskiadványok, egyetemi tankönyvek, összefoglaló kézikönyvek szemelvény gyűjtemények* és szakmódszertani kiadványok (pld.: *útmutatók, tantervek, tanári kézikönyvek, tanmenetek, tanítási programok, óraleírások, projektek*).

6.2.5. Demonstrációs eszközök.

Az auditív (hangzó) ismerethordozók közül felhasználhatók a különböző rádiós és egyéb hangfelvételek, hangdokumentumok, szerkesztett anyagok, továbbá zenei, irodalmi, tudományos, művészeti témájú felvételek. A tanári munkában nélkülözhetetlenek a vizuális (képi) dokumentumok (tabló, kép, műalkotás, fotó, dia ábra, diagram), az audiovizuális információhordozók (pld. játék,- dokumentum,- ismeretközlő,- riport,- és oktató filmek) különböző televíziós hír-, és háttérműsorok, riportfilmek) valamint a modern ismerethordozók.

6.2.6. Tanórai demonstráció

- Az önálló információszerzés és tanulás nélkülözhetetlen eszköze
- Feltételezi az IKT eszközök ismeretét és használatát (média, internet stb.)
- A tanórai szemléltetés, hitelesebbé és plasztikusabbá teszi az ismeretszerzést. Fontos a mértéktartás!
- Komplexebb látásmódra nevel (ugyanazt az információt több csatornán keresztül és más megvilágításban szerezzük be!)

Módszertani ajánlás: tájékozódás a felhasználási lehetőségekről, konkrét feladatokhoz kapcsolódjon, munkáltatásra épüljön (pld. kiselőadás, kutatás, gyűjtés stb.) megfigyelési szempontok adása (pld. élethelyzet, médiakutatás, filmnézés), értékelés.

6.2.6. Az internet (digitális kompetencia) szerepe az etikatanításában

Modern civilizációnk gyermekei beleszületnek a digitális világba. A világhálón egy kattintással elérhető szinte minden naprakész információ. A különböző információhordozók (kép, hang, video) párhuzamos használatával új tanulási szokások alakulnak ki, melyek hatékonyan segíthetik a különböző erkölcsi dilemmák többdimenziós feldolgozását, ezért nélkülözhetetlen a digitális kompetenciák fejlesztése.

Hogyan segíti az internet az erkölcsi nevelést?

Bővíti az erkölcsi nevelés színtereit, továbbá sokszínűvé és hitelesebbé teszi a tájékozódást. Valamennyi erkölcsi témakör tanításakor felhasználható (megfigyelés, kutatás-gyűjtés, információ-szerzés stb.) Általa hatékonyan lehet vizsgálni különböző társadalmi, gazdasági, politika, kulturális erkölcsi normákat és értékeket (társas kapcsolatok, munka, szabadidő, kommunikáció) Az összes közlési formát és igényt kihasználja (írás, beszéd, kép, hang párbeszéd) Széleskörű képességfejlesztést biztosít (információ felismerés, visszakeresés, értékelés, tárolás, előállítás, bemutatás, csere, kommunikáció és együttműködés). Tantervi követelmény *(Részletesen lásd: NAT, 2012 digitális kompetencia, Erkölcsstan kerettantervek 2012)*²⁰ A digitális csatornák használatakor hívjuk fel a tanulók figyelmét a veszélyeire is.(zaklatás, manipuláció, személytelen, függőség stb.)

7. Az erkölcsstan/etikatanítás speciális területei

7.1. A tudományos, művészeti és közművelődési intézmények szerepe az erkölcsi nevelésben

A múzeumok, történelmi emlékhelyek, építészeti emlékek, színházak, tárlatok, hangversenyek, és különböző kulturális rendezvények látogatása során szerzett élmények és benyomások, sokszínű lehetőséget kínálnak az erkölcsi nevelés terén. A felsorolt intézmények beépítése a tanítás – tanulás folyamatába azért fontos, mert hitelesebbé teszik különböző korok által közvetített erkölcsi értékek befogadását. Segítik az iskolán kívüli információszerzés folyamatát, sokrétűbb és nyitottabb látásmódra nevelnek. Érzelmi hatásuk sem elhanyagolható, másrészt tantervi követelmény is.

²⁰<http://www.ofi.hu>. 8. old., <http://kerettanterv.ofi.hu> digitális kompetenciákra vonatkozó tananyagrészei!.

Módszertani ajánlások (Foghtüy K.1993) ²¹

- Előzetes tervezőmunkát igényel. (tájékozódás műsorfüzetekből, katalógusokból különböző rendezvények, programjairól)
- A program kiválasztás a tanulókkal közösen történjen
- Látogatás előkészítése (témához kapcsolódó feladatok, kutató-gyűjtő munkák adása)
- Lebonyolítás (feladatok elvégzése, látottak megbeszélése, tapasztalatok értékelése)

7.2. A könyvtár szerepe az erkölcsi nevelésben és személyiségformálásban

A könyvtári eszköztár a többcsatornás információszerzés, a kutatás,- gyűjtés és bűvárkodás egyik fő színtere. A különböző hagyományos és modern ismerethordozók sokszínű, érdekes kínálata az önképzés, az erkölcsi nevelés és személyiségformálás meghatározó és igen fontos terepe lehet, ha helyesen és szakszerűen építjük be a tanítási – tanulási folyamatba. Ahhoz hogy a tanulók szakszerűen tudjanak tájékozódni a különböző könyvtárak szolgáltatásaiban, meg kell őket tanítani az alapvető könyvtárhasználati ismeretekre.

Nevezetesen:

- Önálló könyvtárhasználat (tájékozódás a könyvtár állományában)
- Dokumentum ismeret (tájékozódás a könyv adatairól, tartalmáról és szerkezetéről)
- Tájékoztató eszközök ismerete és használata (kézikönyvek, lexikonok szótárak, enciklopédiák, katalógusok, adatbázisok)
- Szellemi munka technikája és etikai szabályai (önálló információszerzés, kutatás, gyűjtés, jegyzetelés, hivatkozások)

Hogyan segíti a könyvtár az erkölcsi nevelést és a kompetenciaalapú tanulást?

- Etikai témakörökhöz kapcsolódó önálló információszerzés, tudományos, irodalmi, művészeti források gyűjtése és felhasználása
- Kiselőadások, beszámolók, gyűjtőmunkák, projektek készítése
- Híres személyiségek (tudósok, művészek, írók, államférfiak stb.) életútjának és emberképének bemutatása könyvtári források alapján
- Etikai témakörökhöz kapcsolódó fogalmak értelmezése, idézetek, szólások, jelképek, szemelvények gyűjtése.
- Erkölcsi ízlés,- és nézetformálás (Homor T.,1998)²²

²¹ Foghtüy Krisztina (1993) Múzeumpedagógiai a gyakorlatban. Korona, Budapest. 10 - 21

²² Homor Tivadar (1998) Önművelés munkafüzet 5 -6, 7 - 8. évfolyam részére. ELTE ÉKP Központ, 4 - 45., továbbá Homor Tivadar – Mészáros Antal (1999) Az információ és az ember. Könyvtárhasználati ismeretek 13 - 18 éves tanulók számára. Mozaik Oktatási Stúdió, Szeged. 66 - 113.

7.3. A média szerepe az erkölcsi nevelés folyamatában

A média a tömegkommunikációs rendszer egészét jelenti. (sajtó, rádió, film, tv, video, interaktív média, internet) Az erkölcsi nevelés és a média kapcsolata meghatározó, valamennyi témakör tanításakor beépíthető a pedagógiai folyamatba. A média világán keresztül hatékonyan lehet, vizsgálni különböző erkölcsi normákat, - és értékítéleteket. A társadalmi, gazdasági, politikai, kulturális szférát döntő mértékben befolyásolja. Fontos, hogy tudatos média használatra (digitális kompetenciára) neveljük a tanulókat (helyes értékrendszer, kritikai beállítódás, etikus felhasználás) Hívjuk fel a tanulókat a médiahasználat kedvezőtlen hatásaira (manipuláció, sztereotípiák, erőszak, függőség stb.) A társadalmi kapcsolatokban tudják megkülönböztetni a valóságos, - a virtuális, - a nyilvános, - és bizalmas érintkezést. (Jakab Gy.)²³

Konkrét integrációs lehetőségek

- Etikai témakörökhöz különböző információk, illusztrációs anyagok gyűjtése és prezentálása (kép, fotó, sajtóanyag, tv. műsor, film. stb.)
- A reklám, propaganda manipulációja és erkölcsi vonatkozásai
- A politika és a hatalomgyakorlás médiában megnyilvánuló erkölcsi vonatkozásai
- A közvélemény és közgondolkodás manipulálása, ezek erkölcsi hatása
- A média és a tömegkultúra (szórakoztatás ipar, film, reklám) erkölcsi problémái

8. A tanulói tevékenységekre épülő erkölcsstan / etikatanítás metodikája

8.1. Főbb didaktikai alapelvek

Az etikai témakörök, tananyagtartalmak feldolgozásakor fontos az élményszerűség, színesség és a kellő motivációs bázis biztosítása, kutató, felfedező vágy kielégítése. Szituációs, - és szerepjátékok prezentálásával konkrét élethelyzetek erkölcsi tanulságainak levonása. Sokféle forrás felhasználásával, esetelemzések, problémahelyzetek többdimenziós megközelítése hiteles megvilágításban. Az etikai témakörök, tananyag tartalmak feldolgozása lehetőség szerint differenciáltan a tanulók öntevékenységeire épüljön (kiselőadás, beszámoló, megfigyelés, elemzés, kutatás-gyűjtés stb.) A megjelenített mindennapi valóságon keresztül kell a tanulót a lényegi következtetések levonásáig eljuttatni. Élménybeszámolók, dialógusok, viták, beszélgetések, széleskörűen alkalmazott munkaformák legyenek. Az embertan szintetizált műveltségterület, melyben ötvöződnek az embertudományi ismeretek, ezért

²³ Jakab György (2014) <http://www.oktatás.hu./pub>. Média-oktatás c. konferencia anyaga. 165-171. old..

törekedjünk az erkölcsi értékvilág sokszínű bemutatására. Nélkülözhetetlen különféle felfogások, nézetek, szembesítése. A tanár nem ismereteket közvetít, hanem morális problémákat vet fel, vitákat, beszélgetéseket moderál. Az egyéni képességek figyelembevételével tanuló központúságra fókuszáljunk. Hagyományos pedagógiai eszköztár zsákutca (direkt kioktató, ismeretcentrikus, frontális óravezetés számúzve)

Fontos a tanórán feldolgozandó erkölcsi probléma többdimenziós megközelítése.

Értelmezése

- A feldolgozandó tananyag komplex, embertudományok felőli megközelítését jelenti
- Egy adott erkölcsi probléma sokféle nézőpontból vizsgálható /pedagógia, pszichológia, szociológia, vallás, művészet, irodalom stb./
- Órai munkaformái: dialógus, vita, önreflexió
- Kerüljük az egyoldalú sovinszta, intoleráns, kirekesztő tananyag bemutatást
- Saját világnézetünket soha ne erőltessük a tanulóra / pld.: eutanázia, abortusz, homoszexualitás, globalizáció stb./
- Speciális terepek beépítése /könyvtár, média, művészet/

Előnye

- Megalapozottabb és hitelesebb tudás birtokába jut a tanuló az adott problémáról
- Érzékeli, hogy a körülötte lévő világ nem fehér és fekete, vannak árnyalatok
- Toleránsabb, plurálisabb és empatikusabb lesz a magatartása
- Önreflexióra nevel

„Hátránya”

- Pedagógus részéről sokrétűbb felkészülést és holisztikus rálátást igényel.
- Rendkívül időigényes (tanmenet ennyi időt nem nagyon engedélyez!)
- Az órát precízen meg kell tervezni (vita- diskurzus) parttalanná válhat!
- A tanulókat folyamatosan előre kiadott kutató,- gyűjtő munkákkal kell ellátni!

8.2. Milyen képességeket kell fejleszteni az órákon?

- Helyes erkölcsi érzék, erkölcsi értékrend kiművelése (felelősség etika)
- Önálló tájékozódáshoz és tudatos életvezetéshez szükséges jellemvonások, készségek és ismeretek fejlesztése
- Helyes világszemlélet, önismeret, humanizmus
- Kommunikációs képesség fejlesztése. (szövegek felidézése, beszámoló, kiselőadás készítése, vita, beszélgetés)

- Etikai gondolkodás fejlesztése. Lényegi kérdések, összefüggések felismerése és értelmezése. (összehasonlítás, bizonyítás, cáfolás stb.)
- Önálló tanulás, önművelés (tanulási technikák, digitális kompetencia, többcsatornás információszerzés)
- Alkotásra - kutatásra nevelés (esszék, beszámolók, projektek, műsorok készítése)
- Önreflexióra képes személyiségfejlesztés (önismeret, tolerancia, empátia)

8.3. Ajánlott tanulói tevékenységek

- Önismereti és vitakészség fejlesztése (különbféle érvelési módok bemutatása, reflexiók)
- A tanuló saját magatartásdilemmáira keressen választ (önkritika, szélsőségek kezelése)
- Türelem, empátia, tolerancia gyakorlása (dialogus, kulturált érvelés keretében)
- Konkrét esettanulmányok feldolgozása (élethelyzetek megfigyelése, elemzése, és következtetések levonása)
- Közös beszélgetés, (eltérő vélemények felszínre hozása és ütköztetése)
- Hagyományos és modern információs csatornákból kutatás, gyűjtés, beszámoló, esszé készítése
- Önmegfigyelés, ön bemutatás. (önismeret, önművelési cselekvési program)
- Kiállítás,- tárlat,- színházlátogatás, filmnézés (látottak megbeszélése)
- Portfolió készítése (dokumentáció a tevékenységekről)
- Irodalmi, történelmi, művészeti példák, feldolgozása etikai tartalmuk szerint
- Játék (szerepjáték, dramatizálás, szociodráma)

8.4. A kommunikáció szerepe az erkölcsi nevelés folyamatában

A személyes élményekre reflektáló, önálló tanulói munkák és élethelyzetek bemutatására és megbeszélésére épülő etikatanításban központi szerepe van az élősónak

Munkaformák

- életből hozott példák bemutatása (színesség, szemléletesség, tárgyszerűség)
- jellemzés (személyek, csoportok, rétegek hiteles bemutatása)
- magyarázat (fogalmak megvilágítása)
- tanulói kiselőadás (fontos a megfelelő téma kiválasztása, megfigyelési szempontok adása)
- egyéni-csoportos kutatás, gyűjtés, jegyzet, interjú bemutatása

- megbeszélés (közös gondolkodásra ösztönözzön, figyelem ráirányítása a lényegre)
- vita (helyes érvelés, egy téma sokoldalú megközelítése, eltérő vélemények ütköztetése)
- dramatizálás (élethelyzetek, szituációk megvilágítása, szerepjáték, beleélés, azonosulás)
- egyéni – csoportos projektek bemutatása

A kompetencia alapú erkölcsstan/etika tankönyvek, különböző forrás,- és szemelvénygyűjtemények az órai munka nélkülözhetetlen kellékei. Az órai munkához szervesen kapcsolódnak a tanulók önálló tanórán kívüli tevékenységei (kutatás - gyűjtés, beszámoló, interjú stb.) és a hétköznapi életből hozott személyes élményei. A médiából szerzett információk felhasználása is fontos eleme az etika óráknak. Az önálló tanulói munka gyakorlatában vegyük figyelembe a tanulók eltérő képességeit, életkori sajátosságait, a különböző feladatokat lehetőleg differenciáljuk. Ügyeljünk arra, hogy az egyes munkaformákhoz kapcsolódó tanári kérdések problémafelvető, analizáló irányultságúak legyenek. a tanórai csoport munka során célszerű 4 – 6 fős teamben dolgozni, a csoportok lehetnek heterogén, homogén szervezésűek, mindegyik szervezési formának vannak előnyei és hátrányai, fontos, hogy az egyes csoportok eltérő nehézségű feladatokat kapjanak. A csoportos feladatvégzést mindig kövesse közös megbeszélés, majd tanári értékelés. A tanár feladata a tanórai tevékenységek strukturálása, viták, beszélgetések és elemzések moderálása.

8.5. Etika projektek ²⁴

Sajátos tanulási egység melynek középpontjában a probléma áll. Cél az adott probléma legfőbb összefüggéseinek feltárása. A diák önálló produktumot hoz létre, reprodukció helyett felfedez, kutató, alkot. Nemcsak az eredmény, a létrehozás folyamata is fontos. Teljes munkafolyamat véghezvitele a tervezéstől a megvalósításig. Cél, magas szintű munkakultúra kialakítása. A pedagógus szerepe tanácsadó, segítő – együttműködő. Lehet: egyéni és csoportos.

A projektpedagógia nővumai

Tevékenységorientáltság. Feltételezi a tartalmi komplexitást, más műveltség-területek ismereteinek beépítését. Önállóság a tervezéstől a megvalósulásig. Kooperatív technikákra

²⁴ M. Nádasi Mária (2003): A projektoktatás. Budapest. Kn. 6 - 48.old.

épül (tanár- diák – külső segítő együttműködése). Képességfejlesztésre fókuszálás (együttműködés, önértékelés, információgyűjtés, időkezelés, téma iránti motiváció stb.)

A projekt munka lehetséges műfajai: (Falus K.-Jakab Gy., 2005)²⁵

- Erkölcsi téma/házi dolgozat (különböző források alapján történő több dimenziós feldolgozása.)
- Kérdőíves felmérés és összegzés
- Szerkesztett interjúk készítése (írásban)
- AV produktum létrehozása (film, CD, foto)
- Diákrendezvény megszervezése és dokumentálása
- Műsor, önálló kiadvány készítése és dokumentálása (iskolaújság, iskolarádió, iskola televízió)
- Iskolán kívüli közéleti akció szervezése és dokumentálása

A projekt elkészítésének menete:

Téma kiválasztása / Hipotézis megfogalmazása / Bibliográfia szakirodalomról /Tervezet készítése a munka ütemezéséről / Nyers változat /Tanári bíráló / Korrigálás / Munka leadása/

Mit kell értékelni?

- A feldolgozás módját, a tevékenységek folyamatát. (téma kiválasztása, tervezet, bibliográfia, mintafejezet, portfólió stb.)
- A munka tartalmát, munkavégzés fázisait, eredményét, minőségét.
- Projekt megvédését (bemutatás, kérdésekre adott válaszok)

9. A tanítási - tanulási folyamat tervezése, megfigyelése és értékelése

9.1. Az erkölcsstan/etika tanár felkészülésének alapidokumentumai

Az etikatanár tanórákra való felkészülésének alapidokumentumai: *NAT, helyi tanterv, tanmenet, tematikus terv és az óravázlat*. A felsorolt dokumentumok alapos ismerete nélkül elképzelhetetlen a tanítási – tanulási folyamat hatékony tervezése és kivitelezése. A Nat., makro-terv, központilag készül, meghatároz többek közt: egységes, közös alapra épülő erkölcsi célokat, értékeket, fejlesztési követelményeket, metodikai alapokat és közműveltségi tartalmakat, melyek részletesen az erkölcsstan/etika kerettantervekben realizálódnak

²⁵ Falus Katalin - Jakab György (2005): A projektérettség tapasztalatai. Upsz. 10.sz.

(Szerkezeti felépítését lásd: Erkölcstan/Etika kerettantervek. 1-4, 5-8, és 9-12. évf.) Az erkölcstan/etika helyi tantervet az iskola készíti (adaptálja) a NAT és a kerettanterv alapján. Átfogó, tömör, helyi oktatáspolitikai dokumentum, mely az adott intézmény nevelési filozófiájára épül, és egy teljes képzési szakaszra vonatkozik.(pld. 1-8. évfolyam) Szerkezeti felépítése a kerettantervhez igazodik. Erkölcstan/etika tanmenet, részletesebb szakmai gyakorlatot szolgáló dokumentum, amely a tanítás helyes arányainak kialakítását, a tanulói képességekhez való igazítását, továbbá a kerettanterv tananyagának tanórai felosztását jelenti. Általában egy éves időtartamra készül és a szaktanár készíti.

Szerkezeti elemei

Időkeret / Ált. célok, követelmények, értékek / Tematikus egységek / Előzetes tudás, tapasztalat / Tantárgyi fejlesztési célok / Konkrét ismeretek, fejlesztési követelmények / Kapcsolódási pontok / Kulcsfogalmak / Elvart fejlesztési eredmények / Taneszközök / Demonstráció / Értékelés/

Erkölcstan/etika tematikus terv

Mikro-terv, a szaktanár készíti. Több órát magába foglaló témakör *(pld.: Én és a társaim)* részletes megtervezését jelenti, szorosan kapcsolódik az éves tematikához.

Szerkezeti felépítése nagyjából megegyezik a tanmenettel.

Az *óravázlat* a tervezés legkisebb egysége, az erkölcstan/etika órára való felkészülés alapdokumentuma. Az óravázlat tartalma függ: a tanár felkészültségétől, az óra céljától és a tanítási stratégiától. Tudatos tervezőmunkát igényel. Fontos tisztázni, hogy mi a tanár és mi a diák dolga? Célszerű a tanulásirányításra és tevékenységközpontúságra helyezni a hangsúlyt.

Az óravázlat tartalma:

Tananyagfelosztás, tanári kérdések, problémafelvetés, tanulói tevékenységek, munkáltatás, időbeosztás, értékelés

Az óravázlat elkészítésének lépései:

- Tartalmi terv elkészítése (az óra felépítése, gondolatmenet, lényeg megragadása)
- Az óra típusának meghatározása (esetelemző - forrásfeldolgozó, új ismeretet feldolgozó, rendszerező stb.)
- Módszerek, eszközök, munkaformák megtervezése (szóbeli - írásbeli, egyéni – csoportos beszélgetés)

- Időbeosztás (szervezés, ellenőrzés, motiváció stb.)

Az óravázlat elkészítéséhez ismerni kell: a központi és,- a helyi tantervet, a tematikus tervet, a rendelkezésre álló taneszközöket, és a fejlesztési követelményeket.

9.2. Az etika óra megfigyelés és elemzése

A megfigyelés célja lehet: képzés, önreflexió, ellenőrzés, hospitálás. Bármilyen céllal történik az óra megfigyelése, mindig fontos a visszajelzés és a tapasztalatok megvitatása. Szaktudományi – szakmódszertani, pedagógiai, pszichológiai ismeretek együttes alkalmazásának fontos mutatója. Tájékoztató a munka minőségéről. Az önelemzésnél fontos, hogy végiggondoljuk, hogy mit, miért csináltunk és milyen hatékonysággal? A tapasztalatok tükrében, min kell változtatnunk, hogy eredményesebb legyen a munkám?

9.2.1. A tanóra megfigyelés (hospitálás) szempontjai: (Katona András,2000)²⁶

- Tudásanyag – tananyag – tanóra viszonylatában (domináns cél meghatározás a tantervi követelmények tükrében, tananyag kiválasztás, aktualizálás, iskolán kívüli tevékenységek beépülése)
- Az óra felépítése – szervezésének minősége (szerkezet, tanulói motiváció és aktivitás, időbeosztás, tevékenykedtetés, értékelés minősége)
- Az alkalmazott módszerek, eszközök és munkaformák hatékonysága (kompetencia alapú tanulás - szervezés minősége, (egyéni-csoport munka)
- Erkölcsi nevelési feladatok megvalósulásának minősége (kompetencia alapú személyiségfejlesztés, tanulók munkamorálja, feladattartása)
- A tanár szakmai kompetenciái (óra előkészítés,- szervezés, vita,- beszélgetés,- esetelemzés moderálása, tanár- gyermek interakcióinak minősége, pedagógiai attitűdje)
- Az óra eredményessége, hatékonysága (fejlesztési kompetenciák megvalósulása, személyiségfejlesztés minősége)

Természetesen egy tanórán minden elvárásnak nem lehet eleget tenni, fontos a folyamatos tanári önreflexió, önkorrekción és a hibák javítása.

9.3. A tanulói teljesítmények értékelése

A tanárnak, diáknak és a szülőnek egyaránt fontos a visszajelzés arról, hogy milyen szinten sajátította el a tanuló az erkölcsi nevelés elvárásait és követelményeit. Az erkölcsi tudás

²⁶ Az adaptáció Katona András szerk. (2000): A történelemtanítás gyakorlata. Budapest, Tankönyvkiadó. c. kézikönyv 3. fejezete alapján készült!

mindig ötvöződik a mindennapi élettapasztalattal, élményekkel, ezért objektív megítélése nem könnyű.

Értékelése többdimenziós megközelítést igényel, bizonyos fokig eltér a hagyományos tantárgyak értékelésétől, ezért nagyfokú körültekintést igényel. Fontos tudni, hogy a tanulók világnézetét nem értékelhetjük, de nem függhet a tanuló értékelése a tanár világnézetétől sem. Az értékelésnél követelmény: hitelesség, objektivitás, következetesség, humanizmus, előremutatás, vegye figyelembe a tanuló képességeit. A tanulói teljesítmények értékelésénél mindig a tantervi követelményekre és elvárásokra kell fókuszálni! Tényismeretre épülő, számon kérő (feleltető) értékelés nem járható út.

9.3.1. Az értékelés típusai funkció szerint

Diagnosztikus (helyzetfeltáró) értékelés az indulási szintre fókuszál, (pld. Hol tart a tanuló 5. osztályba lépés elején?) A tanulást fejlesztő un. formatív értékelés a tanuló tudásáról tájékoztat (pld. Mit tud a tanuló 4. osztály végén?) A szummatív, vagy minősítő értékelés, egy fejlesztési szakaszt lezáró vizsgakövetelményeknek való megfelelést jelent. (pld. A középiskolai projekt érettségi követelményeinek mennyire felel meg a tanuló?)

Fontos tudni, hogy a tanulók erkölcsi érzékének (fejlettségi szintjének) mérése elsősorban kompetenciákra és nem tényismeretekre irányul.

Az erkölcsstan egyes tananyagrészeinél javasolt teljesítményértékelési fokozatok

- Tényekre ráismerés (azonosítás) összekapcsolásuk más tényekkel
- Elhelyezésük fogalmi rendszerbe összekapcsolás más fogalmakkal
- Alkalmazás (hétköznapi életben)
- Egy erkölcsi téma többféle megközelítése magasabb teljesítmény, mint az egyféle.

9.3.2. Az értékelésnél az alább javasolt szempontok közül minél többet próbáljunk alkalmazni:

- A) egy-két szavas, mondatos kijelentés ----- folyamatos beszéd
- B) puszta ténymegállapítás (megnevezés, felsorolás) ----- fogalmi tisztázás,
- C) pontatlan leírás ----- „sűrű leírás”
- D) egy mozzanat megragadása ----- összefüggések felismerése
- E) nagyobb vagy kisebb segítséggel ----- önállóan képes feladatot megoldani
- F) differenciálatlan egészben látás ----- képes egyszerű elemzésre
- G) egyes elemekkel többé-kevésbé való operálás ----- szintézis
- H) egyféle (embertudományi) ----- többféle megközelítés
- I) reflektálatlan élménybeszámoló ----- reflektált élménybeszámoló

J) minimális ----- jelentős eredetiség, kreativitás

K) információkat elfogadható módon ----- többféleképpen képes alkalmazni.

A felsorolt skálák az elégségestől a jelesig tartanak! (Kamarás I.)²⁷ *(Lásd még: ajánlott tanulói tevékenységek!)*

A tanuló minden fontos megnyilvánulást (tevékenységét) értékeljük. Ne feledjük, hogy 25-30 fős osztályban heti 1 órában 3-4 érdemjegyet kell produkálni egy félévben, ez komoly kihívás tanár és diák számára! Etika órákon nem lehet hagyományos pedagógiai attitűddel számon kérni (feleltetni, dolgozatot íratni).

A tanulói teljesítmények értékelésének részletes tantervi követelményeit lásd: általános iskolai erkölcsstan kerettantervek (1-4., 5-8.évfolyam) és a középiskolai etika kerettantervek 11-12. évfolyam.) (Erkölcstan/Etika kerettantervek 2012)²⁸

Befejezésül fontos leszögezni, hogy a tanulmányban bemutatott sokszínű pedagógiai és metodikai repertoáron túl, az erkölcsi nevelés eredményességének legfőbb letéteményese a hiteles pedagógus, aki pozitív attitűdjével, empátikus magatartásával, gazdag metodikai repertoárjával, hatékonyan segítheti a rábízott tanulók erkölcsi fejlődését.

Győr, 2015. január 18.

HOMOR TIVADAR

²⁷ Az adaptáció Kamarás István: Embertan kalauz c. kézirat: tanulói teljesítmények értékelése c. fejezet kiemelései alapján készült! (11-14. old.)

²⁸www.ofi.hu. Erkölcstan kerettantervek

Tánczos Krisztina: Holokauszt - gyerekszemmel

Rezümé

A dolgozat egy iskolában megvalósított, a fiatalok, szülei és a tantestület által is sikeresnek minősített projektet mutat be a holokauszt oktatás témájában. Erénye a témához kapcsolódó etikai problémafelvetés újdonsága, a korcsoport szociokulturális sajátosságainak való megfelelés, valamint az interaktív és élményközpontú feldolgozás. A projekt – köszönhetően a részletes kidolgozottságnak – részben vagy egészében adaptálható más oktatási intézmény gyakorlatába is.

Célcsoport

A tananyag feldolgozása általános iskola 7-8., középiskola 9-12. évfolyamaiban javasolt.

Időkeretek

3 hét előzetes felkészülés – etikaórán +3 tanóra (etika vagy magyaróra vagy történelem, esetleg osztályfőnöki + megemlékezés, iskolai keretben) +1 óra a film-regény montázsra.

Fejlesztendő kompetenciák

A tananyag több kompetencia fejlesztésére is szolgál például etikai, anyanyelvi, irodalmi, drámás-előadói, közösségformálói, művészeti. Alkalmas a kritikai gondolkodás fejlesztésére, a vélemények megfogalmazásához és ütköztetéséhez szükséges készségek fejlesztésére.

Bevezető

Drámatanárként az a tapasztalatom, hogy ezen korosztály számára élményközpontúvá kell tenni azokat a témákat, melyek súlyos etikai problémákat, történelmi konfliktusokat járnak körül. A drámapedagógiai eszköztár alkalmas arra, hogy a „mintha-élményt” átélve a diákok maguk is részesei legyenek a történetnek, ne csupán kívülállóként vizsgálják a témát. Szívesen osztom meg jó gyakorlatainkat a többi intézménnyel, hiszen mindannyiunk érdeke, hogy tanítványaink olyan programokban vegyenek részt, amelyek élményközpontúan, újszerűen sajátítatják el velük a fontos ismereteket. A módszer könnyen adaptálható, a felelősségvállalásra és a szolidaritás erősítésére kiválóan alkalmas.

Az etika-projekt 2 részre épül:

- Mirjam Pressler: Malka Mai című regényének dramatikus-drámapedagógiai és multimédiás eszközökkel (diákok gyűjtőmunkájából) történő feldolgozására;
- az USC Soá Intézet archívumából 3 interjúra: női sorsok (mint Malka édesanyjái).

Jellege: etika, irodalom, nyelvtan – szövegértés, történelem, osztályfőnöki, ünnepi megemlékezés.

Felépítése:

1. Előkészítő foglalkozások: osztályonként a regény elolvasása, a feladatok megoldása, a montázs elkészítése: 3 hét. A regény az iskolai könyvtárban megtalálható, a filmrészletek összeállításához a technikai feltételek adottak a rendszergazda termében.
2. A kollégák és diákok bevonása a programba: az osztályfőnökök és szaktanárok segítik a felkészülő munkát, a diákok között pedig versenyt hirdettünk – a legsikeresebb osztályok jutalma a Terror Háza-látogatás. Egyéni díjakat azok kaptak, akik az osztály munkájában kiemelkedő teljesítményt nyújtottak, ők a székesfehérvári Vörösmarty Színház A nagy füzet c. előadását nézhették meg. A finanszírozásban iskolánk alapítványa nyújtott segítséget.

Visszajelzések:

- A tanulók számára újszerű és érdekes volt a program, – elsősorban a drámapedagógiai módszerek miatt – szívesen dolgoztak vele, élményszerűsége okán;
- A tanárok kiemelték az etikai problémafelvetés hagyományostól való eltérését, amely interaktívvá tette, az eddigi szemlélődő magatartás helyett cselekvő tetteket és gondolkodásmódot kívánt mindenkitől;

- A szülők visszajelzése is pozitív volt, ugyanis megemlézték, hogy nemcsak délutánonként dolgoztak a projekttel a gyerekek, hanem otthon, szabadidejükben is.

Az etikai projekt tapasztalatainak beépítése az oktatási tevékenységbe:

A következő évfolyamok esetén megismételhető a projekt, illetve már több Fejér megyei iskola tanára kérte el a tervezetet, hogy náluk is megvalósíthassák.

Perspektívák:

Folytatásaként tervezem a Sarah kulcsa c. regény és film hasonló, drámapedagógiai eszközökkel történő feldolgozását.

A részletes program áttekintése:

1. Ráhangolódás
2. Szövegértési feladatlap
3. Egy jelenet dramatizált bemutatása
4. Interjúk
5. Forgatókönyv-írás
6. Belső hang
7. Irodalmi képmontázs
8. Gondolattérkép
9. Malka Mai-interjú
10. Film-regény montázs

1. ÓRA

Ráhangelődés

a) A regény történetét megismerve miért sorolod a holokauszt-témájú alkotások közé?

(Válaszlehetőség: egy kislány szemszögén keresztül mutatja be a zsidóüldözés, a gettó világát)

A cselekményvázlat a tanár ismerteti az olvasmányélmények felidézése céljából.

Hanna Mai, a zsidó doktornő egyedül neveli lányait, a 16 éves Minnát és a 7 éves Malkát Lengyelországban, egy határ menti kisvárosban. Amikor a németek 1943-ban elkezdi a deportálásokat, mindhárman kétségbeesett menekülésbe kezdenek. Útközben csatlakoznak egy zsidókból álló csoporthoz, amely a Kárpátokon át Magyarországra akar szökni.

A Kisebbik lány, az aranyhajú és csodás szépségű Malka megbetegszik, és képtelen tovább gyalogolni. Hanna úgy dönt, otthagyja a kicsit egy parasztcsaládnál. Megbeszéli velük, hogy mihelyt meggyógyul, utána viszik a kislányt. De semmi sem a terv szerint alakul. Malka a gettóba kerül, ahol szenved az éhségtől, a hidegtől, a betegségetől, és bujkálnia kell a németek előtt. Képtelen megszokni az anyja hiányát, ezért elhatározza: mostantól úgy gondol rá, akár egy idegenre. Közben Hanna Budapesten mindent elkövet, hogy a lánya nyomára bukkanjon...

b) Melyik híres regénnyel – filmmel mutat rokonságot?

(Válasz: Sorstalanság – Köves Gyuri is gyerekként éli át az eseményeket)

c) Asszociációs játék

- *Nekem a holocaustról az jut eszembe...* (felsorolások a 9-12. évfolyamosoknál)

- *Elmegyek, ha nem kérdeztek...* (7-8. évfolyamosoknál)

(Tanárként a főszereplő kislány szerepébe lépek, a feladat az, hogy minél több kérdést tegyenek fel, amelyekre igyekszem válaszolni. Ha nem kapok kérdést, lépek egyet az ajtó felé – addig tart a játék, míg el nem érem az ajtót.)

Szövegértési feladatlap feldolgozása csoportmunkában

A regény folyamatosan kapható könyvesboltokban, illetve nagyobb könyvtárakból kölcsönözhető. Javasolt 4-5 példány beszerzése az iskolai könyvtárba, hiszen éveken keresztül használható, s a gyerekek szívesen olvassák.

Előzetes feladat: a regény elolvasása (erre három hetet érdemes adni, ennyi idő elegendő, hogy mindenkihez eljussanak a példányok – átlagos olvasási sebesség mellett 6-8 óra elegendő).

Módszer: 7-8. évfolyamosok 5 fős csoportban
9-12. évfolyamosok 3 fős csoportban

FELADATLAP

1. Az alábbi megállapítások közül melyik nem igaz? Írjátok a hamis válaszok betűjelét az alábbi táblázatba!

- a. Előre felkészült Hanna a szökésre, gondosan megtervezte, mégsem sikerült.
- b. Hanna gyerekeivel Lawocznéból Kalnéba költözött egy hónapra" és ott várta, míg a németek elvonultak.
- c. Az előrelátó tervezés mindig is a doktornő erőssége volt.
- d. Ruben nem tépte szét az anyja fényképét, mivel azt gondolta, nem látszik rajta származása.
- e. Jossellel és Slomoval együtt szökött meg Malka a börtönből.
- f. Hanna apja akarata ellenére lett orvos.
- g. Rosner doktorék nyomatékosan arra kérték Hannát, ne látogasson többé hozzájuk.
- h. Munkácsra érve azonnal Pilipiecbé utazott az anyja, hogy elhozza lányát.
- i. Kopolowici nővére mesélte el Hannának, hogy Malkát visszavitték Lengyelországba.
- j. Schmulik az akciót egy koporsóban, a hullá alatt szokta átvészelni.
- k. Zippi nővér mogoróval jutalmazta a kislányt, mikor Rafaelnek kötszerből rongylabdát varrt.

- l. Minna tanácsára Hanna felhívta Heinz Peschlt, hogy segítsen megkeresni a lányát.
- m. Budapestről a Frischman házaspár tovább indult szegedi rokonaihoz.
- n. A lengyel menekülttáborban Minna a konyhán dolgozott.
- o. Antek és Raffael labdát kapott Malkától.

HAMIS VÁLASZOK

(Megoldás: a, b, c, e, h, i, k, l, m)

2. Egészítsétek ki a regény alapján összeállított hiányos mondatokat az olvasottak alapján!

- Menekülésük kezdetén Hanna még olyan emberekhez fordulhatott, akiket _____: _____ vagy _____. De mostantól fogalma sincs, _____.

(Megoldás: ismert, gyógyított, rokonaiktól, ki segíthet)

- A harmat áztatta, meredek_____csak bukdácsolva tudtak leereszkedni. Malka szinte _____tette meg az utat, mert _____talpa időről időre _____a nedves fűvön. Már nem viselte a _____szandált, s _____is fokozatosan átnedvesedtek. _____szeretett volna, újra az a _____akart lenni, aki a _____előtt volt. De szíve mélyén tudta, hogy ez _____kívánság. Valami új kezdődött, ami _____a _____meg a _____függött össze, továbbá olyan szavakkal, mint „_____”, „_____”, „_____”,

(Megoldás: mezőn, négykézláb, viaszosvászon, megcsúszott, zsinóros, kapcarongyai, sírni, kislány, menekülés, lehetetlen, háborúval, németekkel, zsidócsillaggal, határvédelem, elköltöztetés, akció)

- Hannának _____sem kellett, cipelnie. Csak annyi _____volt, amit a _____hordott, és néhány _____a kiskabátja _____zsebében. Nem voltak, _____, nem úgy, mint a _____, melyek szinte _____.

_____ volt, hogy Malka ezen a nehéz úton _____ velük. Azzal nyugtatta magát, hogy _____, _____ ágyikóban fekszik, és tele van a _____.

(Megoldás: semmit, tulajdona, testén, irat belső, súlyosak, gondolatai, agyonnyomták, könnyebbség, nincs, puha, meleg, hasa)

▪ _____ megköszöri a torkát és azt mondta, hogy _____ az összes _____, ami azt bizonyítja, hogy _____. Itt az ideje, hogy _____ lengyelekké változzanak, akik _____ országból _____. Hanna látta a többiek arcán, hogy ezektől a dolgoktól még _____ válnak meg, mint a _____, amelyet a _____ hagytak.

(Megoldás: Mendel Frischman, tépjék szét, igazolványukat, zsidók, keresztény, megszállt, menekültek, nehezebben, drága koloncoktól, hegy lábánál)

▪ Malka nagyon jól érezte magát _____. Elhatározta, hogy nagyon _____ lesz, és sokat fog _____. _____ tette magát, hogy az asszony magánál tartsa. Minden jól ment addig az estéig, míg _____ gondterhelten bejelentette, hogy _____ Malkát. _____ megtudták, hogy náluk van, ezért az egész _____ bajba kerülhet.

(Megoldás: Tereziánál, szorgalmas, segíteni, nélkülözhetetlenné, Zigmunt, el kell vinnie, Lavocznében, családja)

▪ Az _____ lett Malka életének _____ gondolata, pedig állandóan igyekezett, hogy ne gondoljon az _____. Már nem számolta a napok múlását. Azokat a napokat, amelyeken nem evett _____ nevezte. Különösen szívesen emlékezett arra a napra, amelyet _____ keresztelt. Egy korábbi napot _____ nevezett. Volt egy _____, amelyre kicsit rossz érzéssel gondolt. Malka tehetetlenül adta meg magát az _____. Könnyű volt a feje, _____ érezte, mintha már nem is hozzá tartozna. Jó kis csel, _____, hogy ne tudjak elmenekülni! Itt kell maradnia, mert ha _____ senki sem ad neki többé semmit. A _____ lezárult. Csak _____ gyerekek adnak kenyeret. Ami vele történt, mindent fölülmúlt, sose lesz többé az a lány, aki _____.

volt többé Malka, _____lánya. Egy másik lány volt, akit
_____Malka Mainak hívnak.

(Megoldás: éhség, központi, evésre, többi napnak, cipó napnak, répa napnak, tojás nap, ollónak, idegennek, elrondítanak, így néz ki, visszaút, szép, valaha volt, Mai doktornő, véletlenül)

▪ Hannának szembe kellett néznie azzal, amiről eddig _____ tudomást venni. Ha visszakapja is Malkát, ő már _____a kislány lesz, akit _____hagyott. Ha nincs is _____baja, a _____akkor is soha be nem gyógyuló _____marad. Olyan tapasztalatokat szerzett, amelyek _____gyermekkorát, rátelepednek a _____és a _____. Talán ez az ára annak, hogy _____és _____vágott, melyek őt a születése alapján _____. Ez az ára, amelyet utólag kell megfizetnie a _____harcért.

(Megoldás: nem akart, nem ugyanaz, Pilipiecben, testi, lelkében, seb, elcsúfítják, szívére, lelkére, tekintélyre, pozícióra, nem illették meg, családja elleni)

3. Tegyétek időrendbe a következő segítőköt, akik egyengették Hanna útját!

_____Anton
_____Bárdos Jossel
_____Imri
_____Iván, a fiatal ukrán
_____Kopolowicziek
_____Kowalska asszony
_____Rapaport Hersch
_____Wladó

Megoldás: 3, 5, 7, 1, 6, 2, 8, 4

4. Totó: Írjátok a táblázatba a kérdések helyes válaszának betűjelét!

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
8.	9.	10.	11.	12.	13.	13+1.

1. Ki az a német tiszt, akitől megtudja Hanna, hogy a körzet összes zsidóját – beleértve őket – is kiköltöztetik?

- a. Peschl
- b. Schneider
- c. Pucher

2. Mivel fizetett Hanna a csempésznek, hogy átvigye őket Ukrajnába, a magyarok által megszállt részre?

- a. pénzzel
- b. aranyórával
- c. orvosi táskájával

3. Hol él Malka apja?

- a. Magyarországon
- b. Erec Izraelben
- c. Ukrajnában

4. Hány éves Malka?

- a. 7
- b. 9
- c. 12

5. Honnan vitték el Malkát a csendőrségre?

- a. esküvőről
- b. a malomból
- c. temetésről

6. Kik jelentették a kislány számára a fogságban Lengyelországot?

- a. Julek és Marek
- b. Imri és Ruben
- c. Slomo és Josel

7. Zygmont milyen járművön menekítette ki Malkát a németektől?

- a. szekéren

- b. biciklin
 - c. egy szán két deszkája között
8. Hol ismerte meg Ciotka Malkát?
- a. templomban
 - b. bolt előtt
 - c. a pályaudvaron
9. Milyen baleset történt Frischman asszonnyal az úton?
- a. eltört a lába
 - b. kötőhártya- gyulladást kapott
 - c. kifecamította a karját
10. Hol kapott orvosi állást Hanna?
- a. Beregszász
 - b. Kórod
 - c. Budapest
11. Hogyan menekült ki Malka a gettóból?
- a. a pályaudvaron felszállt egy vonatra
 - b. egy ismerős családdal együtt az erdőn keresztül
 - c. a Palesztina Hivatal talált rá, és hozatta haza
12. Kitől kapott Hanna 200 pengőt?
- a. Hech Nathántól
 - b. Kohn asszonytól
 - c. Rónay méltóságos asszonytól
13. Milyen betegséggel feküdt Malka a kórházban?
- a. kanyaró
 - b. tífusz
 - c. kolera
- 13+1 Miért nem tudta Babka Agneta először magával vinni a kislányt az édesanyjához?
- a. gyanúsak találták, és letagadták, hogy ott van
 - b. lázas betegen feküdt a kórházban, nem volt magánál
 - c. kiszabadította magát a doktor kezéből és elfutott

(Megoldás: c, b, b, a, a, c, b, a, c, b, a, c, b, c)

5. Hol járunk? Írjátok a részletek mellé, hogy a regény melyik helyszíneire ismertek rá!

A ház kicsi volt és szegényes, akár a kövezetlen utcácska többi háza. A térre, ahol a kút állt, a főutca vezetett, itt már nagyobb házak magasodtak, többemeletesek, melyekhez egy vagy két udvar tartozott. _____

Egy csúnya szürkésbarna bérház második emeletének aprócska lakásában vagyunk. A konyha mellett csupán egyetlen helyiség volt, amelyben egy ágy és egy szekrény, állt. A ruhásszekrényben kámforszag volt. _____

Egy elég nagy terembe lépett, ahová csak két apró billenőablakon áradt a fény. A terem szinte üres, csak néhány asztal állt benne. Nem is asztalok voltak, hanem fából készült bakok, amelyeken lapok heverték, rajtuk pedig hosszúkás dobozok nyers, kezeletlen fából.

A dupla ágy fölött fekete színű, arany szegélyű kereszt függött, az egyik éjjeli asztalkán fekete, bőrborítású könyv hevert. A komódon tükör állt, mellette mosdóedény, egy fehér porcelánkanna és egy fésű. _____

A lakás tele volt faragott bútorokkal, vastag szőnyegekkel és brokátfüggönyökkel.

A konyha nem volt túl világos, a mennyezet alatti kis ablakon gyenge fény szűrődött be. A kemence itt is szinte a konyha felét elfoglalta. Alul csapóajtó volt a tűznek, középen lapok a főzéshez, fönt pedig az alvóhely. _____

(Megoldás: Goldfaden család, Ciotka lakása, Schmulik bújt ide – pince a halottakkal, Kalnéban - a beteg férfi háza, Rapaport Hersch villája, Bárdos Simon feleségénél)

6. Érveljetez az alábbi állítások mellett vagy ellen! Írjátok le a véleményeteket egy-két mondatban a következő állításokról!

a) A zsidóknak sárga csillagot kellett viselniük.

b) A zsidó gyerekekkel nem játszottak a lengyel gyerekek.

c) A magyar csendőrök fogadásokat kötnek a menekülőkre.

d) Az akciók során egyre kevesebb zsidó maradt.

e) Malkát anyja Kopolowiczéknál hagyta.

f) Malka egyedüllete folyamán idegenként, doktornőként, nem pedig anyaként gondolt Hannára.

g) Malka ugyanaz a kislány maradt, aki Lengyelországban volt.

h) A zsidóknak zsidónegyedben kellett lakniuk.

i) Malka megtanulta annak a módját, hogy láthatatlanná tegye magát.

(Megoldás:

a) igaz - a megkülönböztetés miatt kötelező volt a sárga csillag viselete

b) igaz - a lengyel gyerekek nem voltak hajlandóak a zsidó gyerekekkel játszani

c) igaz - arra fogadtak, ki küldi vissza a legtöbb pólisit Lengyelországba

d) igaz - kiköltöztetik az összes zsidót

e) igaz - a kislány megbetegedett, nekik pedig tovább kellett menniük

f) igaz - képtelen volt megszokni anyja hiányát

g) hamis - nem volt többé Malka Mai doktornő lánya

h) igaz - gettóban laktak

i) igaz - gyorsan láthatatlanná tette magát)

7. Nézzetek utána! Ebben a feladatban a szerzőhöz és a regényhez kapcsolódó kérdéseket teszünk fel. Nézzetek utána a helyes válasznak! Segítségetekre lehet az internet is!

A. Hogyan kapcsolódik ehhez a regényhez az Ellopott zsiráf szerzője?

B. Ki az a német-zsidó származású lány, aki 1945-ben meghalt, és naplója tette híressé?

C. Melyik országban született az író?

D. Mi egy másik Mirjam Pressler ifjúsági regény címe?

E. Mikor és hol jelent meg először a regény?

F. Írj egy kitüntetést, amelyet kapott!

G. Hol él ma a valódi Malka Mai?

(Megoldás: Dóka Péter fordította, Anna Frank, Németország, Keserű csokoládé, 2001. Weinheim, Oldenburgi Ifjúsági Díj, Tel-Aviv külvárosában)

Mirjam Pressler

2. ÓRA

Egy jelenet dramatizált bemutatása

Módszer: csoportmunkában

- a 7-8. évfolyamosok 5-6 fős csoportban
- a 9-12. évfolyamosok 3-4 fős csoportban dolgoznak

Ünnepi megemlékezésként alkalmas, ha iskolai keretben szervezzük.

Egy lehetséges változat: (a kollégáknak általam készített forgatókönyv-segédanyag)

Ebedlőasztalnál ülve: az anya és azok, akik segítették az útján

- Frantek: Nos, hazahoztad Malkát? Hisz azért mentél el.
- Babka Agneta: Mit tehettem volna? Kimentünk a nővérrel a gettóba, kerestük Malkát, de hiába.
- Hanna: Egész úton, míg kerestem, azzal nyugtattam magam, hogy ő jól van. Tele a hasa. Puha, meleg ágyikóban fekszik... ehelyett fázott, félt és éhezett...
- Frantek: De ugye most már jól van?
- Babka Agneta: Már hogy volna jól ilyen körülmények között, az anyja nélkül? Nagyon sovány, teljesen kopasz és hatalmasak a szemei.
- Hanna: Kopasz? Levágták azt a gyönyörű haját?
- Babka Agneta: A tetvek miatt, gondolom a kórházban.
- (Hanna sírva fakad, Frantek vigasztalja): Nem szabad elveszteni a reményt... Malka ügyes kislány, meg fogjuk találni!
- Hanna: Ő már nem ugyanaz, aki régen volt. Nemcsak azért, mert elvesztette szőke copfjait... ha egészséges is, a lelkében akkor is soha be nem gyógyuló seb marad. Olyan tapasztalatokat szerzett, amelyek elcsúfítják gyermekkorát, rátelepednek a szívére... És ezért én vagyok a felelős.
- Frantek: Hogy mondhat ilyet doktornő? Hisz ott a másik lánya, Minna, rá is gondolnia kellett. Malka a beteg lábával nem tudott volna átkelni a hegyeken, s akkor mindhárman elvesznek. Az idősebbik lánya már jól van, Izraelbe utazik az apjához, ott várja magukat.
- Bronja: Doktornő! Szedje össze magát, erősnek kell lennie!
- Hanna: A gyerek nélkül nem megyek vissza. Magam utazom el érte.
- Zygmunt: Kizárt dolog. Túl veszélyes. Valami mást kell kitalálnunk.
- Bronja: Babka, még egyszer oda kell menned. Talán azt hitte, csapdáról van szó.

- Zygmont: Igazad van. De most vinnie kéne valamit, ami bizonyítja Malkának, hogy itt van az anyja. Doktornő, nincs valamilyen ékszere, amit Malka régebről ismer?
- Hanna: Már eladtam mindent. *(csend)* Megvan! Tudom már mit kell vinned, Babka! Anteknek, a kis barátjának a labdáját. Malka varrta neki, amikor nálunk lakott, azt biztos fölismeri.

(a kórházban)

Zippi nővér vezeti be a tiltakozó kislányt: Először hallgasd meg, miről van szó!

- Malka: Miért nem hagynak már békén? Bárcsak havazna, s mindent beborítana a fehér takaró: a kórházat, a gettót, Lengyelországot, Magyarországot, minden embert, az egész világot!
- Nővér: Látogató érkezett hozzád, hozott egy labdát is...
- Babka: Malka, ugye megismered ezt?
- Malka: Hiszen ezt én készítettem, az anyagokat is én válogattam Tereza foltozókосarából.
- Babka: Én vagyok Tereza édesanyja, s Antek nagymamája. Azért jöttem, hogy elvigyelek, vár rád az anyukád.

Malka bólint, s elindulnak.

Hanna egyedül a színen, félhomály, kezében kislánya kendője:

- Emlékszem, mikor Malka megszületett, anyám azt kérte, hogy ezt a nevet adjam neki a fiatalon meghalt testvérem emlékére. Most is fülembe csengenek a szavai: Kérlek, Hanna! *(a színpad másik részén megvilágítva az anyát játszó szereplő)* Nem szabad, hogy elveszen a lányom emléke! Nevezd a kicsit Malkának, élni fog, érzem! Megígérem neked, hogy életben marad!

Hanna fájdalmasan:

- Anyám, teljesítettem a kívánságod, kérlek, segíts onnan fentről, hogy Malka épségben hazajusson.

Nyílik az ajtó, belép Babka a kislánnyal:

- Hazahoztam, végre együtt lehetek...

Anya és lánya átöleli egymást, színpadi sötét...

A jelenet ötletet ad, természetesen a diákok a feldolgozáskor bővíthetik az eseményeket, de javasolt meghagyni a pozitív kicsengésű befejezést.

Ehhez érdemes kapcsolni az interjúkat, mivel sok közös vonás található a regény és a túlélők elbeszélése alapján.

Interjúk

Módszer: Együtt megnézzük az interjúrészleteket, a tanár előtte néhány gondolatot közöl a riportalanyokról, majd párban dolgoznak tovább a diákok.

Nemes Katalin (1926)

Anyai nagyapja orvos, anyja zongoraművésznek készült, de súlyos izomproblémák miatt később operaénekes lett. Azonban nem volt soha nyilvános előadása, mert apja nem engedte, hogy kikeresztelkedjen. Katalin édesapja főhadnagy volt, s ha nála lettek volna apja iratai, akkor megmenekülhetett volna a deportálástól...

Páros feladat:

Keressetek közös motívumokat, tényeket az interjú és a regény között!

(Így kapcsolható össze a fikció és a valóság, amelyek egymást erősítve hatnak a diákok érzelmeire!)

Megoldás: tetvek, tífusz, láz, túlélés – Malka ugyanezeket élte át

- 190. oldal: És aztán belázasodott. Olyan lassan kezdődött, hogy először észre sem vette. Kezdetben csak meleget érzett, szinte kellemes volt... de a láz mindennap nőtt egy kicsit...
- 192. oldal: Gyorsan láthatatlanná tette magát. Megtanulta, mi ennek a módja.
- 213. oldal: Kórházban vagy. Nagyon beteg voltál, átestél egy tífuszon.
- 215-218. oldal: Kopaszra – mondta Róza nővér... az öregember bólintott... Kár ezért a szép hajért... a tetvek elterjednek a hosszú hajban – magyarázta Schmulik. Hidd el, nincs háború tetvek nélkül. Tetű kapitány hadba vonul, és csapatával megnyer minden háborút.

Janka Adler (1912)

Szepesolasziból, Csehszlovákiából, Kassán túlról származik a családja, később Hejcnén laktak. Apja tanító volt egy zsidó iskolában, később Miskolcra költöztek, mert édesanyja a városban akart lakni. Ő itt járt zsidó iskolába. Nehezen éltek, mert apja beteg lett. Anyja otthon mindig jiddisül beszélt.

A páros munka folytatódik: keresni kell a hasonló vonásokat.

Megoldás: kopaszság

- 220. oldal: Sok gyereket kopaszra nyírnak a tetvek miatt, nem te vagy az egyetlen. Egyszerűen ne gondoldj rá!
- Ájulás: Sorstalanság c. regényből, filmből is hozható példa
- Napirend: a regényben a gettó leírásánál

Húvös Jánosné Róth Éva

Összetartó, szerető családban nőtt fel, Hercegfalváról, Fejér megyéből származnak. az anyai nagyszülők kereskedők voltak, jómódúak, innen költöztek át Rákospalotára, ahol apja kis élelmiszerboltot vezetett 1938-ig.

Páros munkában: Miről beszél a riportalany, amikor az auschwitzi érkezést említi? Melyek a regényhez kapcsolódó utalások?

- A gyerekeket elvitték (Malka folyamatosan keresi a gettóban a 2 fiút)
- Családok szétválasztása, embertelenség: 77. oldal: amikor nem tudják magukkal vinni Malkát a betegsége miatt, majd később Kopolowici sorsára hagyja a kislányt.
- 157. oldal, amikor Malka a babájához beszél

Összefüggések: A három interjú három különböző emberi sorsot mutat (származás, családi helyzet, lakóhely), mégis az átélt élmények sorsközösséget jelentenek egymással is és a regény címszereplőjével is.

Dokumentumok értelmezése: középiskolásoknak

Miként kapcsolódnak az alábbi levéltári források a meghallgatott interjúrészekhez?

- Emlékezz! Válogatott levéltári források a magyarországi zsidóság üldöztetésének történetéhez 1938-1945 (Magyar Országos Levéltár 2004.)
- Alispáni utasítás a sárga csillag viselésének ellenőrzéséről 98. oldal
- Internálási javaslat a sárga csillag viselésének elmulasztása miatt 78. oldal
- Alispáni rendelkezés a sátoraljaújhelyi gettóban elszaporodott férgek és a fertőző betegségek ellen 99. oldal
- Tífusz elleni védőoltás a Zala vármegyei gettóban 156. oldal
- Sopron város főjegyzőjének javaslata a tífusz megelőzésére 198. oldal
- Módszer: csoportmunka, a levéltári szövegeket előre megkapják, így az interjúk meghallgatása után azonnal látják a hasonlóságokat.

9-12. évfolyamon a versidézetekkel_vihető tovább a feladat: Radnóti, Pilinszky soraival például: (ezt a tanár olvassa fel, majd együtt értelmezzék)

„Ó, költő tisztán élj te most... s oly keményen is, mint a sok sebtől vérző, nagy farkasok.”

/Járkálj csak, halálraítélt/

„De törzsük már a némaságé, magasba mártják arcukat...”

/Harbach 1944/

A diákok további idézeteket gyűjtsenek!

Forgatókönyvíró-feladat

Módszer: csoportmunkában

- 7-8. évfolyamon 6 fős,
- 9-12. évfolyamon 4 fős csoportokban.

A regény fő cselekményszálának elkészítése – szeptembertől márciusig (1 jelenet – 1 hónap).

Célszerű egy csoportnak max. 2-3 jelenetet (osztálylétszámtól függően) adni, mert így elkészül a teljes cselekményváz és a csoportok egymás munkájára is építhetnek.

3. óra

Belső hang: Malka gondolatainak megjelenítése

Módszer: Egyéni feladatként a regény feldolgozása után alkalmas arra, hogy átélhetővé tegye a történetet. (Csak középiskolásoknál javaslom, ahol már van drámás előképzettség.)

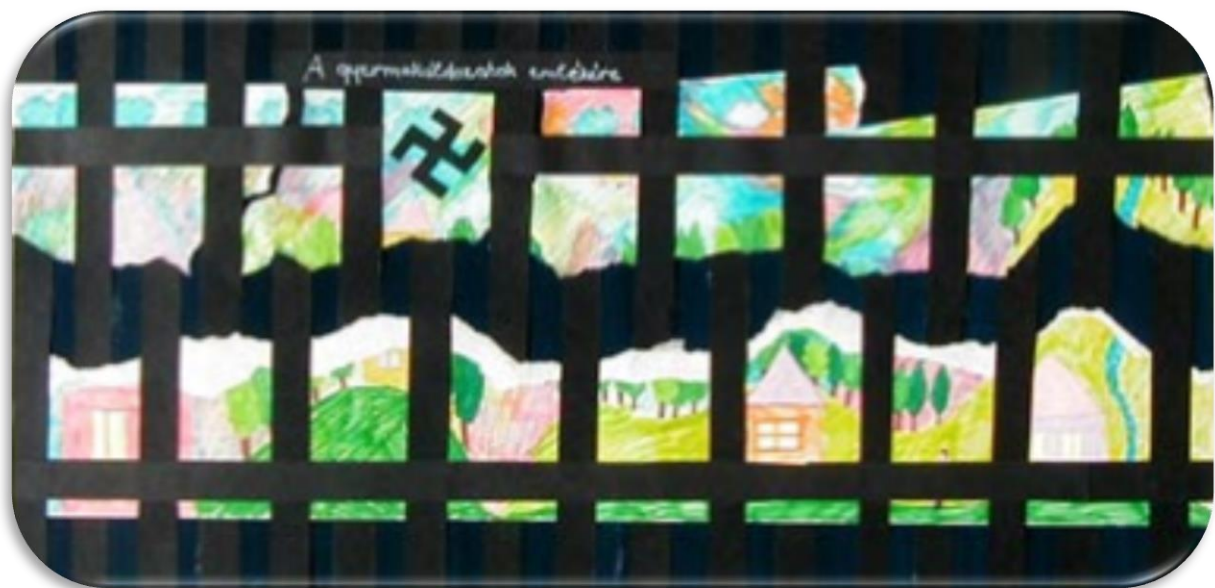
Egyes szám első személyben mesélni a kislány szerepébe bújva lehetőség arra, hogy élményközpontúvá váljon a téma. Az interjúk meghallgatása után ez tovább erősíti az együttérzés-szolidaritás érzését.

Az irodalmi képmontázs

Módszer: páros munka, esetleg egyéni

Cél: a regény ihlette gondolatok alapján, Amely megfelelő ellenőrzési lehetősége az elsajátított információknak, a regény feldolgozásának újszerű megközelítési lehetősége lehet az irodalmi képmontázs. Ennek lényege, hogy 1-1 regényrészlet, jellemző jelenet, hatásos idézet szolgál alapul ahhoz, hogy képmontázst készítsünk róla.

A montázs valamilyen koncepció alapján történő szerkesztést jelent, egy meghatározott gondolat, művészi cél érdekében. A tanuló feladata az, hogy a verbális képi hangulatnak megfelelő vizuális alkotást hozzon létre. Mindezt megkomponálva, sőt a grafikai megoldáson túl, rövid magyarázattal ellátva.

Az értelmezésben, szövegelemzésben lehet segítségünkre ez a módszer, mely színesebbé, változatosabbá teszi a tananyagot, ahol teret kaphat a fantázia, s ahol nyíltabban fel lehet tárulkozni. A jobb szerkesztés és stílus elérése a cél, hisz a tételmondat köré tervszerűen kell építeni a többi gondolatot.

A képi megoldás pedig lehetővé teszi az új asszociációs megoldásokat, s a kép-szöveg egysége a komplexitás felé mutat. A problémafelvetés, a célratörő szándék, az alkotásvágy, az ötletesség mind megvalósulhat ebben a feladatban.

A legszerencsésebb az, ha a diák maga választja ki az ábrázolni kívánt mű részletét, de ötleteket mi is adhatunk:

- a gesztenye-jelenet (egy asszony három forró gesztenyét ajándékoz Malkának)
- Hanna kétségbeesett keresése Munkácson
- Minna lassan kibontakozó szerelme

A legfőbb eredmények abban rejlenek, hogy az egyéni élményvilág felszínre kerülhet, s ha szubjektíven élhetik meg, jobban rögződik az ismeret, emellett bátrabban értékelnek, fedeznek fel új elemeket.

Akár idézetből is kiindulhatunk:

- Néha már arra gondolt, az éhség annyira a részévé vált, hogy már nincs jelentősége, eszik-e vagy sem.
- Még Kowalska asszony sivár konyhájában... is olyan volt, akár egy angyal. Mint egy hercegnő a szemétdombon.
- ...egész lassan jutott el a tudatáig, hogy egyedül van. Egyedül egy ismeretlen országban, egyedül egy ismeretlen utcában.

Gondolattérkép készítése

Módszer:

- a 7-8. évfolyamon segítséggel (oktatási tananyag: Kézikönyv a holokausztról OKI 2004. – a filmekről és az irodalmi alkotásokról szóló fejezetek, illetve tanári segítség),
- a 9-12. évfolyamon önálló munkaként 3 fős csoportokban.

Feladat: a regény miként illeszkedik a hasonló témájú filmek és irodalmi alkotások sorába?

Előtte célszerű levetíteni a diákok által készített film-regény gyűjteményt, vagy annak részleteit (ha ilyen még nincs, akkor osztályfeladatként kiadható), mely a műrészleteket és a tanulók gondolatait is tartalmazza.

Három osztályfőnöki órán célszerű feldolgozni ezeket úgy, hogy nekik kelljen választaniuk műfajt, regény vagy film- részletet, max. 5 percben, megindokolni a választás okát, s elmondani a tapasztalataikat, érzéseiket a témával kapcsolatban.

Eredménye várhatóan az, hogy mindannyiukat megérintik az alkotásokban megelevenedő sorsok, és viszonylag átfogó képet kapnak arról, hogy a filmművészet és az irodalom milyen eszközökkel tudja megragadni-megmutatni ezt a témát.

A gondolattérkép elkészítése után ellenőrző feladatokat javaslok a középiskolásoknak: (A 7-8. évfolyamosoknál tegyük ki a gondolattérképeket a táblára, vagy ragasszuk kartonpapírra, s közösen értékeljük a megoldásokat.)

A regény 25. oldalán található „Kirándulunk egyet Magyarországra” mondat melyik filmmel mutat rokonságot?

Megoldás: „Az élet szép”, amelyben az apa játékként próbálja elfogadtatni kisfiával a megpróbáltatásokat.

A 33. oldalon megjelenő szilvalekvár-motívum melyik versből ismerős?

Megoldás: Radnóti: Erőltetett menet

A 40. oldalon Wlado alakja hogyan köthető Radnóti Erőltetett menet c. verséhez?

Megoldás: a segítségnyújtás gondolata: Ne menj tovább, barátom kiálts rám! s fölkelek!

Az élet apró örömei hogyan jelennek meg a regényben és Radnóti 4. eclogájában?

Megoldás: Malka boldog, ha a babájával játszhat, ha ehét... - a versben a negyedik versszak: szellőtől fényes csúcsok, őz-suta, gyantacsöpp, ifjú asszony, szarvasbogár

Az őz említése a 47. oldalon melyik versre utal?

Megoldás: Radnóti: 4. ecloga

Az 51. oldalon szereplő mondat: A férjem és Jossel már sok embert elkísért... melyik film szereplőjét juttatja eszetekbe?

Megoldás: Schindler listája, az önzetlen segítség

Az interjúhoz miként kapcsolódik az alábbi mondat: „...újra az a kislány szeretett volna lenni, aki a menekülés előtt volt. De a szíve mélyén tudta, hogy ez lehetetlen kívánság.”

Megoldás: semmi sem lehet olyan, mint rég, az átélt szörnyűségek után

Az Anton iránt érzett barátság melyik filmmel rokonítható?

Megoldás: A csíkos pizsamás fiú

A fekete kenyér motívuma (109. oldal) melyik regényben szerepel?

Megoldás: Semprun: A nagy utazás

A szerelem hol erős reményforrás?

Megoldás: a regényben Minna és Ruben között 89. oldal, a filmeknél A zongoristában

Mit jelent a „képgyűjtés” a regényben?

Megoldás: a kétségbeesés és rémület legyőzését, 99. oldal

Záró feladat: Malka Mai „interjújának” elkészítése

A látott három interjúrészlet alapján a regény címszereplőjével készített fiktív (elképzelt) interjú.

Módszer: Páros munkában készüljön, a riporter és a riportalany, azaz Malka részvételével.

- 7-8. évfolyamon csak a fő cselekményszálra koncentrálva /anyjától való elszakadás, a gettóban töltött napok, a kórház, majd a hazatérés/
- 9-12. évfolyamon igyekezzenek a riporterek az egyes soros mögött az általánost is bemutatni.

Itt használják fel az alábbi regénymondatot is:

„Az ember a bajban nem hagyja magára a szeretteit.” (168. oldal)

Cél a továbbgondolás: Vajon minden esetben, minden történelmi körülmény között érvényes ez az aforizma?

Összegzés: A feladatok jellege és sokszínűsége biztosítja, hogy élményközpontúvá válik a feldolgozás, hisz a diákok előtt bontakozik ki egy gyermek sorsa.

A tananyag több kompetencia fejlesztésére is szolgál: etikai, anyanyelvi, irodalmi, drámás-előadói, közösségformálói stb.

A regényfikció melletti interjúrészletek pedig megerősítik a gyermeksors valóságát: ily módon a megértésre és elfogadásra is nevelünk.

Film-regény montázs

(Ez külön óra is lehet, de válogathatunk az ünnepi megemlékezéshez is belőle.)

A feldolgozható művek:

- Az élet szép
- A napfény íze
- A zongorista
- A csíkos pizzamás fiú
- Schindler listája
- A diktátor
- Sorstalanság
- Naplótöredékek...
- Semprun: A nagy utazás
- Anna Frank naplója
- Kilenc koffer
- A nagy füzet
- Sarah kulcsa

Ha saját csoportunkkal vagy osztályunkkal hasonló összeállítást készítünk, ahol a gyerekek választják ki a részleteket és értelmezik, majd elmondják a véleményüket, akkor ez a témafeldolgozás eléri legfontosabb célját: mély emberi problémák átélésén keresztül gondolkodni, érezni tanít.

Körmendy Károly: Etikaoktatás kialakítása a Budapesti Egyetemi Katolikus Gimnáziumban

Rezümé

A dolgozat az etika tanítás kérdésével, azon belül annak megvalósulási formájával, jövőbeli lehetőségeivel foglalkozik egy budapesti katolikus gimnáziumban 10 éve folyó gyakorlat tapasztalatainak felhasználásával. A bemutatott tematikus terv a társas kapcsolatok kérdéskörét dolgozza fel és példaként egy óratervet mutat be.

Célcsoport

A tananyag feldolgozása ebben a formában 10-11. évfolyam számára javasolt.

Időkeretek

A társas kapcsolatok témaköre egy féléves anyag, amelynek időkerete 18 óra. Ebből a tematikus tervben bemutatott anyagrész 12 órát vesz igénybe. A dolgozatban felvázolt további anyagrészre 6 óra vehető igénybe.

Fejlesztendő kompetenciák

A dolgozat által bemutatott témakört egy féléves önismereti kurzus előzi meg iskolánk tanmenete szerint. Erre épül rá a társas kapcsolatok témája.

Etikatanításunk elsődleges célja, hogy erősítsük diákjainkban azt az elszántságot, hogy akarják megismerni saját magukat, adottságaikat, képességeiket. Figyeljék meg önmagukat, keressék az önmagukban rejlő lehetőségeket, keressék azok felső határát, és ezzel együtt fogadják el a korlátaikat is. Fedezzék fel egyediségüket, akarjanak és tudjanak sikeresek lenni azokon a területeken, amelyekre predesztináltak. Fogadják el és szeressék önmagukat, hogy el tudjanak fogadni és meg tudjanak szeretni másokat. Legyenek tisztában az érzelem, a vonzódás és a tudatos szeretet fogalmával, azok kapcsolatrendszerével és

különbözőségével. Legyenek képesek elvonatkoztatni mások szeretetét önmagunk szeretetétől, legyenek képesek úgy szeretni, ahogy az a másoknak jó.

Az etika óra ezen túl a vitakészség, az egymásra való odafigyelés képességének fejlesztési színtere is.

Bevezető

A gimnáziumban a NAT által bevezetett Emberismeret, etika tantárgyat külön tantárgyként tanítottuk a 2003/2004-es tanévtől kezdve a 7. és a 11. évfolyamon heti egy órában.

Nagy kihívást jelentett számomra az etikaoktatás. A hetedikesekkel akkor kellett elkezdni foglalkozni,

amikor éppen-hogy megérkeztek hozzánk, a gimnáziumba. Hamar kiderült, mi is lesz az etikaórák feladata ezen az évfolyamon. A közösségalkításra, a másik elfogadására, az egymás mellett élés szabályainak kialakítására kellett tenni a hangsúlyt, illetve az általános iskolából a középiskolába való átlépésből fakadó problémák segítésére.

A 11. évfolyamon már nem volt ilyen egyszerű a helyzet. Egyfelől azért, mert azok a gyerekeket, engem, mint igazgatóhelyettest ismertek. Ez óriási hendicap-nek bizonyult, amivel meg kellett küzdenem. Az etikaórákat beszélgetős formában képzeltem el, de a fent említett helyzet ezt kezdetben megakadályozta.

Úgy gondolom, hogy az etikaoktatásnak elengedhetetlen feltétele a kölcsönös és feltétel nélküli bizalom. Ezt kellett először megszerezni, de ehhez időre volt szükség. Időre, amely alatt megtapasztalhatták a diákjaim, hogy az etikaórára érkezvén nem az igazgatóhelyettes jön órát tartani, hanem egy ember, akinek fontos minden, a diákokban megfogalmazódó kérdésselvetés, ellenvetés, de akár még a lázadásuk is.

Hosszú évek alatt alakult ki az a tanmenet, aminek gerincét ma is követem. Azért írom, hogy a gerincét, mert ahány osztály, annyiféle közösség, érdeklődési kör, problémafelvetés, ami ezerfele viheti el egy órát, vagy akár az egész féléves munkát. (Fontos tudni, hogy iskolánkban a hat évfolyamos képzésben résztvevő diákok a 2010/2011-es tanévig külön leány és fiú osztályokba jártak.)

Azért tartottam fontosnak, hogy legyen egy előre megtervezett gondolatív az órák témavezetésének – amitől el lehet térni, ha a helyzet úgy kívánja –, hogy a logikai sorrend semmiképpen se boruljon fel.

Az első dolog, amire hamar rájöttem az volt, hogy ki kellett vinni az órákat az osztálytermekből. Úgy, hogy a gyerekek egymásnak háttal ülnek, nem lehet beszélgetni. A terem több esetben alkalmatlannak bizonyult arra, hogy a padokat félretéve körbeüljünk a gyerekekkel. Másfelől a tantermi foglalkozás determinál. Olyan etikaoktatást szerettem volna megvalósítani, ami kimozdítja diákjaimat a mindennapok megszokott oktató-nevelő munkájának folyamatából. Szerettem volna, ha megérik azt, hogy itt sokkal többről van szó,

mint egy elméleti tudás megszerzéséről.

Igazgatóm segítségével kialakítottunk egy etika szaktantermet. A terem berendezésének kialakítására és eszközparkjának felfejlesztésére négy évre előre eszközfejlesztési tervet készítettem, amit a fenntartó

elfogadott. Ennek megvalósítási folyamatában, valamint az évi tantermi eszközök beszerzésére biztosított keretből kiépítettük a jelenleg is működő szaktantermet.

Szokásban van nálunk, hogy az osztályok nevet választhatnak maguknak, illetve, hogy egyes termeket elnevezünk. Az etikatermet II. János Párról neveztem el, ezzel is jelezve, hogy a béke szigetévé kell alakítanunk ezt a helyiséget. Egy aránylag kis termet választottunk ki, amely alkalmas a beszélgetésre. Kényelmes székeket vásároltunk, melyeket körben helyeztünk el a teremben. Számúztuk a padokat, asztalokat, helyette egy hatalmas szőnyeget terítettünk le. Középre egy kis kerek dohányzóasztal került rajta gyertya. Erre azért volt szükség, mert így – érzésre – megfelelődik a terem két oldalán ülő gyerek közti távolság, és közelebb érzik egymáshoz magukat.

A terembe kezdetben TV-t, video- és DVD lejátszót telepítettünk, majd amikor alkalmunk nyílt rá, a régi eszközöket felváltotta egy házimozsi rendszer, számítógép, internetes elérési lehetőséggel és vetítövászon. Mára igazi multimédiás termet varázsoltunk belőle, ahova nagy szeretettel érkeznek a gyerekek. Ma már valóban más jellegű foglalkozásokat tudunk itt tartani, mint amilyenek a tantermeben nap mint nap megvalósulnak.

Érdekes tapasztalatokat is szereztem ebben a teremben. Voltak olyan osztályaim, akikkel egy-két hétre vissza kellett mennünk az osztályterembe, mert mikor megtapasztalták, milyen az, amikor mindenki lát és én is látok mindenkit, olyan gátlások alakultak ki bennük, hogy nem mertek megszólalni egymás előtt azok a gyerekek, akik az osztályteremben beszélések voltak. De néhány hét elteltével, mindegyik osztállyal vissza lehetett menni az etikaterembe.

Beszélgetés és vita, mint az etikaórák meghatározó munkaformája

A címben szereplő két munkaformát előszeretettel használom az etika-oktatásomban. Persze ezeket kiegészíti az elengedhetetlen játék és szerepjáték, valamint az egyéni, páros vagy csoportmunka.

Az első évben, mikor tanítani kezdtem a tantárgyat, volt egy olyan fiú osztályom, akikkel nagyon megszenvedtem. Kezdetben úgy tűnt, hogy az általam felvetett témák egyike sem érdekli őket. Nem voltak hajlandó együttműködni, beszélgetésről hallani sem akartak. Egy hirtelen ötlettől vezérelve azt az ajánlatot tettem nekik, hogy akkor beszéljünk arról, ami őket érdekli. Adják meg ők a témákat. Ez így is lett. Egy szépséghibája volt a dolognak, hogy csak az órára megérkezve kaptam meg az általuk választott témát. Volt köztük komoly problémafelvetés, és volt provokatív témaválasztás is. De amikor látták, hogy komolyan veszem őket, és nem térek ki egyetlen egy felvetésük elől se, szép lassan elkezdtünk beszélgetni.

Ezek és az ehhez hasonló nehézségek vezettek el arra, hogy szép lassan körvonalazódott a 11-es évfolyamon feldolgozandó témák köre. Az első félévben önismereti kérdésekről, a másodikban pedig a társas kapcsolatainkról, illetve a bioetikai felvetésekről beszélgettünk.

A beszélgetést valamivel fel kell vezetni. Önmagukról a gyerekek nagyon ritkán beszélnek már ebben a korban. Ezért fordultam a filmek világához. Ha a gyerekek egy-egy filmet vagy filmrészletet megtekintenek, könnyen megnyílnak és véleményt alkotnak a szereplőkről vagy a filmben látott helyzetekről. Észre sem veszik és néhány mondat után már saját magukról beszélnek, saját értékítéleteiket mondják el, amiből nagyon jó vitahelyzeteket lehet

generálni. Azokat az órákat élvezem a legjobban, ahol nekem már szinte annyi a feladatom, hogy a vitát megfelelő mederben tartsam.

A filmek, filmrészletek etikaórán való feldolgozása nagyon eredményesnek bizonyult. Ebből kiindulva, és megragadva a pályázat adta lehetőséget 7 féléven keresztül szerveztem filmklubot a gyerekeknek a Budapesti Mozi Közalapítvány támogatásával a Tabán moziban.

Tabán MOZIÓRÁK BMK
a Tabán moziban

A pillangó
A magyar őregember magyarul élheti a legégyébiket semmi. Hogy megadja a legkiválóbbat példányt, amit valaha látott. Válasz ez. Éva, a szomszéd kislány állig nővére, de már többre van az élet nehézségei, mint kártyára, mert kisse féltékeny óvatossága gyakran magára hagyja Szentatányi János, az őregúr mellett próbálja pótolni, aki több évesesétől skórtól igyekszik lerántani őt. Amikor Éva megérkezik, hogy János hova kerül, elhagyja a kocsit, így az öreg csak akkor veszi észre, hogy egyenesen is van - nem csak lelkület - amikor megérkezik a hegyekbe. Paroz Éva meztelen minden öv-izülettel, hogy kirándulásra felhívja legyet, így János kénytelen magával barcolni a csodás kislányt a parkokba tartani. Alvogás közben-eltöve az barátokhoz, az öreg síve lassan meggyőződik, Éva pedig szeretni a legelső kislányt sokáig tartani meg, hanem a világok az a féle is, amit Paroz beharcolástól nem meg sokáig nem látott. A kóristák Éva meg szépen a városáigban van. A film a szomszéd úgy kezdődött a színház sokáig kintreket, hogy sívó tartja magát az országosnál és a határidőre elemekül.

október 5.
15.00 óra

Kóristák
színes feliratos francia, német svájci filmdráma
95 perc, 2004
1991. Franciaország, Cécile Mathis, a munkaadókat rengeteg év által egy kóristák-szerűtől kiűlt egy nőben kezdődik gyermek szüneti életrajzi: nevelésükben. Az igazság, Monique Radin által bevezert és alakított ki, még kezdő nőnek magától kezdve az új barát. A szereplőknek és a kóristák-szerűtől kiűltéket a színház Mathis-ek sikertlenségét a gyermek helyettesít...

november 23.
15.00 óra

Hétköznapi mennyország
színes feliratos svéd filmdráma 130 perc, 2004
David Darius egy világra karmester, pályája éppen a szücszárny van. Megérkezett azonban közel sem hozott szücszárny sikeres: magánya, de már már szücszárny látni, hogy a karmestert vezető új menedzser kicserélte és végül. A szereplők olyan felkelt és két kóristák: benne, ami odavárat, hogy Darius hirtelen felébred pályáját és visszatér az életről a szücszárny, ahol gyermekkorát töltötte. Hirtelen kóristák-szerűtől, ahogy az már egy kóristák-szerűtől kóristák-szerűtől és kóristák-szerűtől meg vannak, akik gyakran látják. Aztán egy nap felébred, hogy vállalja is a világra apó temploni kóristák irányítását. És a szücszárny kóristák-szerűtől kóristák-szerűtől és mindenről sok minden kóristák.

december 14.
15.00 óra

Az egy félévre összeválogatott filmek nem esetlegesen kerültek a repertoárra, hanem tervszerűen, és vetítési sorrendbe állítva. Volt viszont egy közös vonás bennük, hogy mindegyik az emberi kapcsolatokról, azon belül pedig a szeretetről illetve annak hiányáról szólt. Beszélt a gyerekeknek a felelősségről, az elhamarkodott kapcsolatokról, a szülő-gyerek viszonyról, a tanár-diák viszonyról, a családról és annak hiányáról, az önzésről, a saját célok kereséséről és a közösség építéséről, és annak erejéről, az egyénre gyakorolt hatásáról.

A filmek megtekintése előtt mindig adtam egy kis kedvcsinálót a megtekintésre váró filmből, de sosem lőttem le a poént.

A vetítéseket követő órán meg elemeire szedtük a látottakat. Közvetlenül a vetítések után sosem beszélgettem a gyerekekkel. A moziból kijöve elköszöntem és magukra hagytam őket azzal a céllal, hogy egymás közt vitassák meg a látottakat. Mint később megtudtam, a gyerekek több esetben is hosszasan elbeszélgettek egymással a filmről, vitatkoztak róla, és úgy érkeztek meg az etika órára, hogy a megoldatlan konfliktusait hozták oda nekem.

Az etikaóráknak nem az a feladata, hogy megmondjuk az igazságot. Ezeknek az óráknak evidenciái nem hasonlíthatók a matematika, történelem vagy más órák fogalomalkotásaihoz. Sok esetben nincs egyértelműen megfogalmazható igazság, de az is előfordulhat, hogy több jó megoldást is találunk. Fontosnak tartom viszont, hogy sose menjenek ki úgy gyereke a teremből, hogy nem kaptak semmi olyat, ami számukra elfogadható vagy elgondolkoztató lenne.

A képzés jelene és várható jövője iskolánkban

A Katolikus Kerettanterv bevezetésével annyiban változott a helyzet, hogy a tantárgy neve Emberismeret, etikáról, Életvitelre változott, és a 11. évfolyam heti egy órája helyett a 9. és 10. évfolyamon heti fél órában tanítottuk a tárgyat.

A változás követő első évben bebizonyosodott, hogy heti fél órában képtelenség bármit is csinálni, mert ha egy óra is elmarad (szünet, orvosi vizsgálat, megemlékezés stb.), akkor egy hónapig nem találkozom az osztállyal. Így a következő évtől úgy módosítottuk az órarendet, hogy heti egy órában tanulták az említett évfolyamokon a diákok a tantárgyat, de csak egy félévig.

A jelenlegi helyzet újabb változásokat hozott. A katolikus iskolákban nem lehet választani hittan és etikaoktatás között, így jelenleg kifutórendszerben tanítom a tantárgyat azokban az osztályokban, akik hatévfolyamos képzésben vesznek részt. Az újonnan indult gimnáziumi osztályokban majd 12. évfolyamon lesz egy életvitel nevű tantárgy.

A bemutatásra kerülő tananyag feldolgozása: társas kapcsolataink

Tizedikes gyerekekkel már nagyon jól el lehet beszélgetni társas kapcsolataikról. Az a meglátásom, hogy minden emberi kapcsolatunk alapját a szeretet, a másik ember elfogadása, a másik megértésére való törekvésünk, illetve a kialakult kapcsolataink ápolása határozza meg. Ennek a gondolatnak mentén építettem fel a 10-es tananyagot.

A félév első óráján azt kérem a diákjaimtól, hogy a kiosztott papírlapokra írják fel gondolataikat, érzéseiket azzal a mondattal kapcsolatban, amelyik másodjára fog elhangzani.

A mondatok így hangzanak:

- 1. „Ebben a félévben a szeretetről, a szerelemtől és a szexualitásról fogunk beszélni...”*
- 2. „...de az elkövetkezendő 10 hétben csak a szeretetről fogunk beszélgetni.”*

A válaszok között mindig megtalálhatók az illedelmes válaszok: „jó lesz”, „örülök neki”, „ez egy fontos téma” stb., de mindig ott vannak azok is, amelyek sok gyerekben megfogalmazódnak: „minek róla annyit beszélni”, „már mindent tudunk”, „mindenki erről beszél”, „lerágott csont”, „marha unalmas lesz” stb.

A lapra a nevet fel kell írni (ennek később lesz jelentősége) és a terem közepén elhelyezett dobozba kell dobni.

A következő órára úgy megyek be, hogy összegzem ugyan a válaszokat, de nem csoportosítom azokat. A kapott gondolatokat – természetesen név nélkül – ismertetem az osztállyal. Majd arra kérem őket, hogy jöjjenek velem búvárkodni, hátha találunk valami érdekeset a tenger alján is. Ezt követően szép lassan ismerkedni kezdünk a szeretettel. Ehhez filmrészleteket, idézeteket, verseket használunk, és mindig kapnak egy kis gondolkodni valót otthonra is.

Mivel egyházi iskola vagyunk, így könnyen kezünkbe tudjuk venni a Bibliát is. Bár gyorsan megjegyzem, hogy amikor elkezdjük az etikaórai együttléteinket, akkor leszögezzük, hogy ez nem hittanóra.

A témáink felvezetését mindig az általános emberi életből indítjuk el, de a végén párhuzamba állítjuk a keresztény felfogással. Így láttatva az azonosságokat és az esetleges különbségeket is. A szeretet témájánál végig kísérőnk lesz a Biblia. Ennek oka az, hogy a kereszténység, a szereteten alapuló életvezetést tárja elénk. Ezért, érdemes abban a könyvben kutakodnunk, amely annak az életszemléletnek az „alapkönyve”, amely magát a szeretetet hirdeti.

Témánk felépítése

- A magyar nyelv szóhasználata a szeretet témakörében
 - A magyar nyelv szinonimarendszerének vizsgálata
- A szeretet fogalmának meghatározása. (Definiálható-e a szeretet?)
 - Tudjuk-e egyáltalán miről is beszélünk?
- A szeretet és vonzódás kapcsolata és különbözősége
 - Érzés vagy nem a szeretet?
- A szeretet és igazság, valamint jog és erkölcs kérdése
 - Szeretetből lehetünk-e igazságtalanok, igazságosságunk tehet-e bennünket szeretetlenné? Jogos-e ami erkölcsös. Ami nem erkölcsös, az egyben jogellenes is?
- „Szeresd felebarátodat, mint önmagadat!”
 - Önmagunk elfogadása vezet el mások elfogadásához.
 - Önmagunk helyes szeretetének szükségessége.

- Az ellenségszeretet
 - Megvalósítható-e a krisztusi életpályamodell: „Szeresd ellenségedet és imádkozz üldözőidért!”
 - A szeretet, mint akarati tényező, mely tudatos döntésünkön alapszik. „Viseljétek el egymást szeretettel.” (Szt. Pál)
- Szeretetkapcsolatok I. – Haverság és barátság
 - Ön dönt játék
- Szeretetkapcsolatok II. – Anyai és apai szeretet
 - Emóció – ráció
- Szeretetkapcsolatok III. – A szeretet művészete: az önfeláldozó szeretet
 - A vértanúság és fajtái. A hétköznapi szentjei (pl. szüleink)
- Szeretetlenyek
 - Általában úgy szoktunk szeretni, ahogy szeretnék, hogy bennünket szeressenek.
 - Szeress úgy, hogy a másoknak örömet szerezz vele!
- Összefoglalás

Ekkor kapják vissza az első órán beadott lapjaikat. Az a feladatuk, hogy reflektáljanak arra, mi történ velük az elmúlt két és fél hónapban.

„Most is ugyanazt írnád a papírra, mint a félév elején? Ha igen miért?”

„Változtatnál rajta? Hogyan, és miért?”

A feladat elvégzésére egy hónapjuk van a gyerekeknek. A/4-es méretben, számítógépen, előre megadott formázással kell elkészíteni a feladatot, amit le lehet adni személyesen, illetve el lehet küldeni email-ben is. Erre kapják majd év végén a jegyüket. Arra ügyelek, hogy mindenkié megérkezzen. (Ha kell, „megfenyegetem” a lustábbját: „Meg fogsz bukni!”, és ráuszítom az osztályfőnökét is.) A végén pedig mindenki ötöst kap a bizonyítványban. Az, aki időre megírta, még egy dicséretet is kap mellé.

(Kitérő: az osztályozás – Úgy gondolom, ez a tantárgy jegyekkel nem osztályozható. Nem lehet senkinek sem a gondolatait, világnézetét vagy világképét jegyekkel minősíteni. Itt a közös gondolkodás, az értékek keresése és megtalálása a fontos.)

Tanulói reflexiók

„Tetszettek az életvitel órák. Nagyon könnyű volt megértenem a tananyag lényegét, mert személyesen is átéltem.”

„Én mindig nagyon szívesen menetem életvitel órára, mert sokban különbözött a többi óra menetétől. Szerettem az órákat, mert nagyon családiasak voltak. Az órákon elhangzottaknak köszönhetően tisztábban látom a szeretettel kapcsolatos dolgokat. Jó volt, hogy a tanár úr szemléletes példákkal támasztotta alá a mondanivalóját. Megdöbbentő tanulság volt a számomra, hogy úgy akarjuk szeretni a körülöttünk lévőket, ahogy szeretnék, hogy bennünket szeressenek. Pedig lehet, hogy a másik embernek másként kell kifejeznünk szeretetünket.”

„Nekem tetszettek az órák. Nagyon sok jó és új dologgal gazdagodtam. Addig, amíg az életvitel órán nem beszéltünk arról, hogy mi is valójában a szeretet, addig nekem csupán egy érzést jelentett. Jó volt, hogy a tanár úr olyan jól meg tudott mindent magyarázni. Érdekes volt végigülni az órákat.”

„Jó volt boncolgatni a szeretet definíciókat.”

„Nem tudok megbarátkozni azzal a gondolattal, hogy a szeretet az egy döntés. Nekem mindig is érzés marad. Rossz lenne az élet, ha mindig mindenki egyet értene mindenkivel, hiszen kimaradnának az élmények, a balesetek, az örömök, a boldogság vagy a fájdalom, a gyász, az ünnepi készülődés, az izgalmak. Nem érzem úgy, hogy többet tudtam volna meg, de sikerült más szemszögből is meglátnom a világot. Nem utolsó sorban megismerhettem osztálytársaim gondolatait, érzéseit, amelyeket talán más körülmények között, más órákon nem fedtek volna fel.”

„A szeretetről alkotott képemben az változott meg bennem, hogy mindenkit másféle oldalról kell(ene) megközelíteni a szeretetnyelvek különbözőségéből fakadóan. A szeretet tőlem eléggé messze áll, mert nem tudom kifejezni az érzéseimet. Viszont akit barátomnak tekintek, azzal próbálok mindig kedves, segítőkész lenni. Az viszont tetszett, amit az órákon hallottam a szeretetről.”

„A szeretetről beszélgetve sok tapasztalatot tudtam gyűjteni saját, nem sokban eltérő gondolkodásmódú osztálytársaimtól és a Tanár Úrtól.”

„Nagyon jó volt, hogy nem volt annyira kötött az óra tananyaga és nem kellett rohannunk vele, hanem tudtunk arról beszélgetni, ami minket érdekelt. Igazán sok fontos dologról volt szó, ami véleményem szerint még hasznunkra fog válni a hátralevő életünkben. Kár, hogy a következő félévben nem lesz ilyen óránk.”

„Sok dologra jöttem rá az életvitel óráin. Többször elgondolkoztam azon, hogy a szeretet tényleg döntés-e, mert ez az elején kicsit meglepett. Megismertem a szeretetnyelvemet. Azóta többet figyelek arra, hogy kit/mit hogyan szeretek.”

„Az órákon elég érdekes dolgokról beszélünk. Különösen azt tetszett, amikor egy-egy szituációt mi játszhattunk el.”

Örültem annak is, hogy sokan nem sztereotípiákban gondolkodtak, ki merték mondani saját véleményüket, még akkor is, ha nem tudták elfogadni az órákon elhangzott információkat. Örültem neki egyfelől azért, mert az ellentmondás képessége mögött bizalom rejtőzik, másodsorban pedig azért, mert innen látszik az egészséges gondolkodásuk. Az órákon a feladatom a gondolkodtatás, és az, hogy ismerjék meg egymás nézeteit, tudják elfogadni azt, és tapasztalják meg, hogy nem vagyunk egyformák gondolkodásukban sem. Ennek a készségnek a fejlesztésével lehet majd egészséges embereket kibocsájtani a társadalomba.

A szeretetről ilyenformán megszerzett ismereteinkkel rugaszkodunk neki a szerelem és a szexualitás megismerésének. Fontosnak tartom, ha a szeretetnél a Bibliát vettük alapul, akkor a szerelemnél és a szexualitásnál is ezt kell tennünk. Lássá meg a katolikus diák, hogy a szerelem és a szexualitás is Isten tervében szerepel.

Tudatosítani kell a diákokban azt, hogy van akarata az embernek, szabad döntési képességgel rendelkezik. A szerelemnél és a szexualitás tárgyalásánál kézzelfoghatóvá válik az ösztön és az érzelem. Itt fogják igazából megérteni, mit is jelent az, hogy a szeretet az tudatos döntéssel alapszik.

Témáink

- A szerelem anatómiája, a szeretet és szerelem különbözősége
 - Érzelem és tudat, ösztön és akarat.
- A szexualitás anatómiája
 - Szexuális szokások – ma
- Felelősségteljes szerelem és szexualitás
 - Felelősségtudatos élet
 - Jövőkép: élettársi kapcsolat vagy házasság
 - Gyermekvállalás – család

Az év hátralévő részében egy kis betekintésre van módunk a bioetika napjainkban oly gyakori kérdéseibe.

- Harc az életért és az élet ellen
 - Mesterséges megtermékenyítés és abortusz
- Eutanázia és a klónozás
 - Az Istent játszó ember
- A halálos ítélet
 - Az embert vagy a cselekedetét ítéldhetjük el?

Így épül fel az a 10. évfolyam egy félévére tervezett tananyag.

Az alábbiakban olvasható:

- a szeretet témakörének tematikus terve,
- az anyai és apai szeretet tárgyalásának óravázlata

Tematikus terv

A pedagógus neve:	Körmendy Károly
A pedagógus szakja:	emberismeret-etika - földrajz
Az iskola neve:	Budapesti Egyetemi Katolikus Gimnázium és Kollégium
Műveltségi terület:	Életvitel és gyakorlati ismeretek
Tantárgy:	Életvitel (Etika)
A tanulási-tanítás egység témája:	Szeretet, szerelem, szexualitás

A szeretet, szerelem, szexualitás, mint az emberi élet alapvető elemei mibenlétének, lényegének, „működésének” megértése. A jelen társadalmi gyakorlatban való megjelenési formák elemzése, értékelése, összevetése a katolikus erkölcsi normákkal.

A tanulási-tanítási egység helye az éves fejlesztési folyamatban, előzményei: Előzmény: önismereti témák feldolgozása,
Jelen témát követő egység: bioetika

Tantárgyi kapcsolatok: biológia, irodalom, hittan, történelem
Osztály: 10.a

Carlo Fiore: A fiatalok etikája (Don Bosco Kiadó, Budapest, 2002.), Kamarás István: Erkölcsstan 11. évfolyam (Krónika Nova Kiadó Kft., Budapest, 2003); Frész Timoteus ofm. Katolikus erkölcsstan 10-11. osztályos tanulók számára – próba verzió (Magyarok Nagyasszonya Ferences Rendtartomány, Budapest 2013); filmrészletek, napi hírek, újságcikkek, mesék, játékok

Dátum: 2013/2014. tanév II. félév

Óra	A téma órára bontása	Didaktikai feladatok	Fejlesztési területek (attitűdök, készségek, képességek)	Ismeretanyag (fogalmak, szabályok)	Módszerek, munkaformák	Szemléltetés, eszközök	Házi feladat	Megjegyzés
1.	Bevezető óra	motiválás ismétlés	az öntudat-, az értékfelfedező képesség fejlesztése az egymásra való odafigyelés képességének fejlesztése	egyedi egyszeri megismételhető megismételhetetlen érték	frontális osztálymunka egyéni munka	projektor számítógép filmrészlet: A kék madár (amerikai- szovjet) vers kérdőív		kérdőív
2.	A magyar nyelv szóhasználata a szeretet témakörében	motiválás gyakorlás alkalmazás	a magyar nyelv sokrétűségének felfedezése, gyakorlata, az elhasználódás, átértelmeződés problémájának megértetése, vitakészség, az egymásra való odafigyelés képességének fejlesztése		egyéni munka csoport munka frontális osztálymunka	projektor számítógép tábla, kréta Színonima Szótár	Próbáljátok meg definiálni a szeretetet!	kérdőív kiértékelésének ismertetése
3.	A szeretet fogalmának meghatározása	motiválás új ismeret közlése	fogalomalkotás a szeretetről bennünk élt kép módosítása és annak megértetése, elfogadtatása, vitakészség, az egymásra való odafigyelés képességének fejlesztése	Isten a szeretet Tudatos döntés a jó mellett	frontális osztálymunka csoportmunka	tábla, kréta Biblia Metró újság	Barátkozzatok a gondolattal, hogy a szeretet nem érzelmen, hanem a mi döntésünkön alapul, egyszóval tudatos tevékenység!	A diákoktól kapott definíciók elemzése lapszemle cikkek elemzése: ahol megjelenik a tudatos döntésen alapuló szeretet vagy annak ellenkezője

Óra	A téma órára bontása	Didaktikai feladatok	Fejlesztési területek (attitűdök, készségek, képességek)	Ismeretanyag (fogalmak, szabályok)	Módszerek, munkaformák	Szemléltetés, eszközök	Házi feladat	Megjegyzés
4.	A szeretet és a vonzódás, valamint a szeretet és az igazság kapcsolata	motiválás új ismeret közlése gyakorlás alkalmazás	vitakészség, az egymásra való odafigyelés képességének fejlesztése a megkülönböztető képesség-, a kapcsolat és különbség keresés képességének fejlesztése, fogalmak tisztázása	jó és rossz érzések is kötődhetnek a szeretethez igazság erkölcs jog szeretet	tanári magyarázat frontális osztálymunka	tábla, kréta mese (Pisti és a kenyérvásárlás)	Keressetek saját életetekben vagy környezetetekben olyan megtörtént esetet, amikor a cselekedet jogos volt ugyan, de nem igazságos!	Felmérés készítése a szeretet fogalmának elfogadottságáról.
*	Az igazság, szeretet kapcsolat megbeszélése során vita kerekedett, mely a jog és erkölcs kérdésének témakörét feszegette. Úgy gondoltam, mivel ez egy olyan téma, amit nem lehet néhány perc alatt átbeszélni, külön órát fogunk szentelni ennek a témának.							
5.	Önmagunk és mások szeretete	motiválás új ismeret közlése alkalmazás	önmagunk elfogadása, önszeretet, önbizalom, büszkeség, beépzeltség, felebaráti szeretet fogalmainak tisztázása vitakészség, az egymásra való odafigyelés képességének fejlesztése	a szeretet fokai	tanári magyarázat frontális osztálymunka	projektor számítógép ön dönt – játék (a barátságáról)	Szeretetpróba! Egy hétig köszönjete meg születeknek, testvéreiteknek mindet olyan dolgot, amit egyébként természetesnek veszték! (pl.: a kimosott, kivasalt ruhát, ennivalót, a fűtést, világítást, gondoskodást stb.)	A diákok által összegyűjtött és önként felajánlott eset elemzése, melyben jogos, de nem igazságos cselekedetek játsszák a szerepet.

Óra	A téma órákra bontása	Didaktikai feladatok	Fejlesztési területek (attitűdök, készségek, képességek)	Ismeretanyag (fogalmak, szabályok)	Módszerek, munkaformák	Szemléltetés, eszközök	Házi feladat	Megjegyzés
6.	Az ellenségszeretet. (Megvalósítható-e a jézusi életpálya-modell: „Szeressétek ellenségeiteket.” /Mt. 5.44/)	motiválás új ismeret közlése	ellenségszeretet, az elfogadás, az indulatainkon való uralkodás képességének fejlesztése vitakészség, az egymásra való odafigyelés képességének fejlesztése	a szeretet nem érzés, hanem tudatos döntés (a jó mellett)	filmrészlet elemzése tanári magyarázat, megbeszélés, vita frontális osztálymunka	projektor számítógép filmrészlet: Valahol Európában (magyar)	Gondoljátok végig, van-e a környezetetekben olyan szülő, testvér, barát, osztálytárs, stb. akivel éppen haragban vagytok. Tegyétek meg felé a kibékülés első lépését!	A szeretetpróba eredményének megbeszélése és értékelése.
7.	Szeretetkapcsolatok I. A barátság	motiválás új ismeret közlése alkalmazás	nem csak a jóban, a rosszban is kitartanak egymás mellett azok, akik barátok dicsérnek, de kritikát is gyakorolnak egymással szemben vitakészség, az egymásra való odafigyelés képességének fejlesztése	A barátság az őszinteségen alapul	Őn dönt játék vita, megbeszélés frontális osztálymunka	Ádámék története		

Óra	A téma órákra bontása	Didaktikai feladatok	Fejlesztési területek (attitűdök, készségek, képességek)	Ismeretanyag (fogalmak, szabályok)	Módszerek, munkaformák	Szemléltetés, eszközök	Házi feladat	Megjegyzés
7.	Szeretetkapcsolatok II. Az anyai és az apai szeretet	motiválás új ismeret közlése alkalmazás	a követeltek tőled, mert szeretlek, illetve a szeretlek, mert vagy törvényszerűségének megtapasztalása, átélése, elfogadása, elmélyítése vitakészség, az egymásra való odafigyelés képességének fejlesztése	racióális szeretet emocionális szeretet	szerepjáték filmrészlet elemzés tanári magyarázat frontális osztálymunka	projektor számítógép filmrészlet: Élj és boldogulj! (francia-izraeli-olasz-belga) (02:43.00-08.33.00) majd: (2:14:04-2:17:00)		A jóvátételi próbálkozások közül önként felajánlott néhány eset megbeszélése, elemzése.
8.	Szeretetkapcsolatok III. A szeretet művészete (Az önfeláldozó szeretet)	motiválás új ismeret szerzése	a szeretet megnyilvánulási formáinak megtapasztalása, a másokra való odafigyelés képességének fejlesztése az élet értelmessé tétele: a céltudatosság vitakészség, az egymásra való odafigyelés képességének fejlesztése	barátság, testvéri szeretet az önfeláldozó szeretet vértanúság (vörös és fehér)		projektor számítógép filmrészlet: Pajor Tamás: Rosenberg Dani balladája Kolbe	Gondold végig, te hogy szeretnéd, hogyan mutassák ki mások az irántad érzett szeretetüket? Keres rá példát az életedből!	A diákok által hozott önként felajánlott néhány eset megbeszélése, elemzése.

Óra	A téma órákra bontása	Didaktikai feladatok	Fejlesztési területek (attitűdök, készségek, képességek)	Ismeretanyag (fogalmak, szabályok)	Módszerek, munkaformák	Szemléltetés, eszközök	Házi feladat	Megjegyzés
9.	Szeretetnyelvek	motiválás új ismerete szerzése	úgy szeretünk, ahogy szeretnénk, hogy bennünket szeressenek. önmegfigyelés, a másik szeretetének az önmagunk szeretetétől való elvonatkoztatni tudás képességének fejlesztése vitakészség, az egymásra való odafigyelés képességének fejlesztése	az 5 szeretetnyelv	tanári magyarázat frontális osztálymunka szerepjáték	projektor számítógép		A diákok által hozott, önként felajánlott néhány „hogyan szeretem, ha szeretnek” eset megbeszélése, elemzése.
10.	Teszt, összefoglalás	alkalmazás ellenőrzés	önmegfigyelés, a másik szeretetének az önmagunk szeretetétől való elvonatkoztatni tudás képességének fejlesztése; szeressünk úgy, ahogy mások szeretnék, hogy őket szeressük szemléletének elmélyítése; vitakészség, az egymásra való odafigyelés képességének fejlesztése	az 5 szeretetnyelv	egyéni munka frontális osztálymunka	projektor számítógép magnó, CD tesztlap toll	Töltsétek ki otthon ezt a tesztet a családban saját magatokra, és egy kiválasztott családtagokra vonatkozóan. Ugyan ezt tegye meg a kiválasztott családtag is. Figyeljétek meg, mennyire ismeritek egymás szeretetnyelvét!	

Óra	A téma órákra bontása	Didaktikai feladatok	Fejlesztési területek (attitűdök, készségek, képességek)	Ismeretanyag (fogalmak, szabályok)	Módszerek, munkaformák	Szemléltetés, eszközök	Házi feladat	Megjegyzés
11.	Összefoglaló óra	motiválás ellenőrzés értékelés	vitakészség, az egymásra való odafigyelés képességének fejlesztése		frontális osztálymunka egyéni munka	projektor számítógép magnó, CD papír, toll		

Óraterv

Pedagógus neve:	Körmendy Károly
Műveltségi terület:	Életvitel és gyakorlati ismeretek
Tantárgy:	Életvitel
Osztály:	10. a
Az óra témája:	Szeretetkapcsolatok II. – Anyai és apai szeretet (emóció és ráció)
Az óra cél- és feladatrendszere:	Értsék meg a gyerekek a női és férfi beállítódás közti különbségeket, értsék meg, hogy ezek a különbségek nem általánosíthatóak, fedezzék fel az anya és apa együttes jelenlétének szükségességét a családban.
Az óra didaktikai feladatai:	motiválás, alkalmazás, új ismeret közlése
Tantárgyi kapcsolatok:	biológia, hittan, történelem
Felhasznált források:	Élj és boldogulj c. (francia-izraeli-olasz-belga film); Carlo Fiore: A fiatalok etikája, Kamarás István: Erkölcsstan 11. évfolyam; Frész Timoteus ofm. Katolikus erkölcsstan 10-11. osztályos tanulók számára
Dátum:	2014. március 10.

Futóóra	Időkeret	Az óra menete	Nevelési-oktatási stratégia			Megjegyzés
			Módszerek	Tanulói munkaformák	Eszközök	
0	2	Köszönés, jelentés, óra eleji adminisztráció.				
2	1	– Az elmúlt órán, a barátságon keresztül, elkezdünk ismerkedni a szeretetkapcsolatok gyakorlati megvalósulásaival. A mai órán ezen az úton haladunk tovább.				
3	2	Játék: Szerepjáték a családi életből. Anya-lánya; apa-lánya kapcsolat	szemléltetés	frontális munka	szerepek	A játék ismertetése.
5	3	1. játék: Két szereplő – anya és lánya (A nézőknek csöndben kell maradni, nem szólnak bele a játékba, de nagyon figyelik minden mondatát, mozzanatát.) A játék addig tart, amíg van mondanivalója a két félnek egymáshoz.	1. szereplő: Szüleid tudtával, barátaiddal bulizni mentél. Abban állapotok meg, hogy este 10 órára otthon vagy. De mivel nagyon jól éreztétek magatokat, észre sem vettétek, hogy elszaladt az idő. Így aztán elfelejtetted felhívni szüleidet, hogy megkérdezd, maradhatsz-e még. A nagy zajban nem hallottad meg, hogy telefonodon keresnek. Legalább 5 nem fogadott hívásod volt tőlük. Mikor éjfél tájban elindultál hazafelé és elővetted a telefonodat láttad, hogy édesanyád keresett telefonon, de nem hívtad vissza, mert féltél, hogy baj lesz. Úgy döntöttél, hogy majd míg hazaérsz kitalálsz, hogy mit mondjál neki. És most értél haza...			Önként vállalkozókkal játszunk. A szereplők választják meg melyik szerepbe kívánnak bújni. Az anya bent marad a lány kimegy a teremből. Külön-külön látom el őket instrukciókkal.
			2. szereplő: Férjed (feleséged) és a te beleegyezéseddel lányotokat elengedtél a barátaival bulizni. A kikötések annyi volt, hogy este 10-re legyen otthon. Már fél 11 is elmúlt, ő még mindig nem érkezett meg. Sokszor hívod telefonon, de nem veszi fel. Semmi híred róla, a barátnőjét sem tudod utolérni és annak szüleit sem, mert ők külföldön tartózkodnak. Az idő telik, mit csinálsz? Éjfél van, mikor hallod, hogy a zárban fordul a kulcs. A lányod jött meg. Hogy fogadod, mit csinálsz?			

Futóóra	Időkeret	Az óra menete	Nevelési-oktatási stratégia			Megjegyzés
			Módszerek	Tanulói munkaformák	Eszközök	
8	2	A jelenet után nincs megbeszélés, következik a 2. játék.	szemléltetés	frontális munka	szerepek	Szervezés.
10	3	2. játék: Két szereplő – apa és lánya (A nézőknek csöndben kell maradni, nem szólnak bele a játékba, de nagyon figyelik minden mondatát, mozzanatát.) A játék addig tart, amíg van mondanivalója a két félnek egymáshoz.	A szituáció ugyan az, mint az előbb.			Önként vállalkozókkal játszunk. A szereplők választják meg, melyik szerepbe kívánnak bújni. Az apa bent marad, a lány kimegy a teremből. Külön-külön látom el őket instrukciókkal.
13	5	A látottak megbeszélése – Miben hasonlított a két jelenet egymáshoz? – Miben különbözött a két jelenet? – Hogyan viselkedett az anya a lányával? – Hogyan viselkedett az apa a lányával? – Hogyan viselkedett a lány a szüleivel?	megbeszélés, vita	frontális munka		
18	2	A racionális (apai) szeretet – "Köveitek tőled, mert szeretlek."	magyarázat (fogalomalkotás)	frontális munka		
20		Az anya szeretetet is lehet racionális.				
20	8	Filmrészlet: Élj és boldogulj! c. film	magyarázat	frontális munka		A film rövid történeti ismertetése, hogy értsük a jelenetet
					Élj és boldogulj! c. film DVD (francia-izraeli-olasz-belga) (03:00-09:57)	

Futóóra	Időkeret	Az óra menete	Nevelési-oktatási stratégia			Megjegyzés
			Módszerek	Tanulói munkaformák	Eszközök	
28	5	A látottak megbeszélése				A két anya viselkedése.
33	3	Az emocionális (anyai) szeretet – "Szeretlek, mert vagy."	magyarázat (fogalomalkotás)	frontális munka	Élj és boldogul! c. film DVD (francia- izraeli-olasz-belga) (2:13:24-2:16:20)	A fiú "válasza".
36	5	A látottak megbeszélése				
41	4	Konklúzió: Ezért szükséges az anya és az apa együttes jelenléte a családban. Hiszen, ha csak egyikük van jelen, akkor a magára maradt szülőnek egyszerre kell az apai és az anyai szeretetet is gyakorolnia. Így viszont nincs kinél vigasztalást keresni a gyerekeknek.				"Az Isten azért adott két kezet a kisgyerekeknek, hogy egyikkel az édesanyja, másikkal édesapja kezét fogva növekedhessen fel." Nem vagy felelős szüleid kapcsolatáért, de felelős leszel az általad létrehozott család állapotáért.
45		Köszönés.				

Reflexió a 2014. március 12-én a 10.a osztályban megtartott órához	Ennek az órának a terve felborult. Az osztállyal aznap a második órában volt földrajz órám és annyira passzívnak tűntek, hogy úgy érzetem, ha most rájuk kényszeríték egy szerepjátékot, akkor az nem fog jól elsülni. Így megfordítottam a sorrendet és a filmekkel kezdtük. Az Élj és boldogulj c. film bejátszása nagyon hatott az érzelmeikre, így sikerült kikököntenem őket az apátiájukból. Ettől kezdve egy nagyon jó beszélgetés alakult ki az osztályban. Az anyai, emocionális szeretet került az óra középpontjába. Úgy érzem sikerül közel hoznom hozzájuk az anya szerepét a gyerekvállalásban, hiszen ő mondja ki az igent a megfogant életre. A film jó alkalmat adott, hogy belemenjünk egy kicsit a történelembe, valamint a mai helyzetbe. Az elfogadás, a féltés, az anyai ösztön, a megbocsájtás témáit is érintettük. Az óra második felében látva, hogy a film nagyon megérintette a gyerekeket, elhagytam a tervezett játékot, helyette egy másik filmrészletet (Holt költők társasága) mutattam meg nekik, melyet a racionális (apai) szeretetre hoztam fel példának. Ez a filmrészlet eredetileg tervbe volt véve, de tartva attól, hogy a játékkal elmegy az idő, a vázlatba már nem került be. De mivel az egész óra a tervezethez képes egészen másként alakult, fel tudtam használni ezt a filmrészletet is. Úgy érzem sokkal sikeresebb lett így az óra, mintha ragaszkodtam volna az eredeti tervhez. Nekem is élvezetesebb volt, hiszen a másik osztályban az eredeti terv szerint haladtunk. Ez az óra is jól mutatja az etika órák sajátosságát. Hiába tervezi meg az ember előre, ha a gyerekek nem vevők arra a gondolatra, amit eléjük akarunk tárnunk. De előállhat úgy is ilyen helyzet, ha valami olyan kerül felszínre a beszélgetések során, amire előre nem számíthattunk, de nem lehet mellette szó nélkül elmenni.
---	--

Hajas Anikó: A barátság

Rezümé

Az óraterv témája a barátság, amely az 5. osztályos Erkölcstan tanmenet Kapcsolat, barátság, szeretet témakörbe illeszthető be. IKT eszközök alkalmazásával, differenciált csoportmunkával, szerepjátékkal, irodalmi és zenei anyag felhasználásával igyekeznek a tanulói kompetenciákat sokoldalúan fejleszteni.

Célcsoport

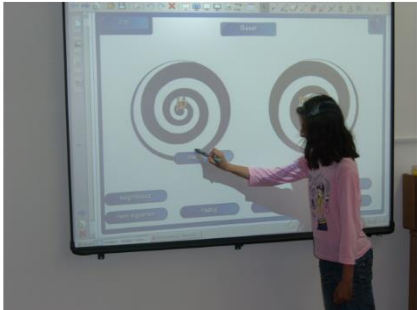
Az óraterv 5. osztályos, sajátos nevelési igényű (SNI) tanulóknak készült.

Időkeretek

45 perces tanítási óra

Fejlesztendő kompetenciák

Anyanyelvi- és szociális kompetencia fejlesztése. Szociális érzékenység, a humánus értékeket védő magatartás fejlesztése. Nyitottság a másik értékeinek és különbözőségeinek elfogadására. Együttműködési, konfliktuskezelési készség fejlesztése. A tudatos életvezetéshez szükséges jellemvonások, készségek és ismeretek fejlesztése. Legyen egyéni elgondolása, véleménye az adott témáról. Tudjon érvelni álláspontja mellett és a hétköznapi életből vett példákkal alátámasztani azt. Tudjon élethelyzeteket megjeleníteni, dramatizálni. A szűkebb környezettel harmonikus kapcsolatra törekvés. Mindazoknak a viselkedésformáknak a kialakítása, amelyeket a tanulónak el kell sajátítania, ahhoz, hogy képes legyen hatékony és konstruktív módon részt venni a társadalmi életben, valamint a magánéletben, és szükség esetén meg tudja oldani konfliktusait.

<p>új ismeretek nyújtása</p>	<p><i>Kulcskérdés: Neked mit jelent a barátság?</i></p> <p><i>Mi nem barátság?</i></p> <p><i>Kulcskérdés: Milyen tulajdonságai legyenek egy jó barátnak?</i></p>	<p>Differenciált csoportmunka</p> <p>A csoport: Digitális táblán válogatást végez pozitív és negatív tulajdonságok között. /Smart –feladat/</p> <p>B csoport: Színház készítése páros munkában</p> <p>Minden pár kap egy nagy kartont/csomagolópapírt és különböző színű filctollakat. A lap közepére felírják nagy nyomtatott betűkkel és bekeretezve, hogy barátság, és utána gyűjtsenek köré hozzá tartozó kifejezéseket, szétszórva a lapra. Segítségképpen felhasználhatják a táblán elhelyezett szóártyák szavait is.</p>																								
<p>fogalomalkotás</p>	<p>Várhatóan a plakátra kerülő szavak:</p> <p><i>őszinteség, bizalom, elfogadás, öröm, együttlét, közös idő, beszélgetés, szeretet, megbocsátás, segítőkészség, odafigyelés, titkok, hasonlóság, kitartás, hűség, nyitottság, közös program, találkozás, humor, nevetés, figyelmesség, törődés, ígéret megőrzése, meghallgatás.</i></p> <p><i>Van-e olyan kifejezés, ami minden párnál szerepel? Miért?</i></p> <p><i>Melyek a külön kiemelt fontos szavak, kifejezések?</i></p>	<table border="0"> <tr> <td>őszinte</td> <td>nem egyenes</td> </tr> <tr> <td>megbízható</td> <td>zsarnokoskodó</td> </tr> <tr> <td>gondoskodó</td> <td>bosszúálló</td> </tr> <tr> <td>bőkezű</td> <td>fukar</td> </tr> <tr> <td>magabiztos</td> <td>önimádó</td> </tr> <tr> <td>melegszívű</td> <td>elbizakodott</td> </tr> <tr> <td>együttérző</td> <td>akaratos</td> </tr> <tr> <td>kitartó</td> <td>feledékeny</td> </tr> <tr> <td>segítőképz</td> <td>mogorva</td> </tr> <tr> <td>nagylelkű</td> <td>hazug</td> </tr> <tr> <td>türelmes</td> <td>fegyelmetlen</td> </tr> <tr> <td>megértő</td> <td>szeszélyes</td> </tr> </table>	őszinte	nem egyenes	megbízható	zsarnokoskodó	gondoskodó	bosszúálló	bőkezű	fukar	magabiztos	önimádó	melegszívű	elbizakodott	együttérző	akaratos	kitartó	feledékeny	segítőképz	mogorva	nagylelkű	hazug	türelmes	fegyelmetlen	megértő	szeszélyes
őszinte	nem egyenes																									
megbízható	zsarnokoskodó																									
gondoskodó	bosszúálló																									
bőkezű	fukar																									
magabiztos	önimádó																									
melegszívű	elbizakodott																									
együttérző	akaratos																									
kitartó	feledékeny																									
segítőképz	mogorva																									
nagylelkű	hazug																									
türelmes	fegyelmetlen																									
megértő	szeszélyes																									
<p>következtetés</p>																										

<p>absztrakciók</p> <p>rendszerezés,</p> <p>rögzítés</p>	<p><i>Miért?</i></p> <p><i>Minek alapján választunk barátot?</i></p> <p><i>Van olyan, hogy valakinek nincs barátja? Miért?</i></p> <p><i>Mitől baráti egy kapcsolat?</i></p> <p><i>Van olyan kifejezés valamelyik plakáton, ami különleges számodra, vagy nem érted miért került oda?</i></p>	<p>Ott szándékosan pozitív és negatív emberi tulajdonságok szerepelnek összekeverve. Mindenki annyit írhat, amennyit akar, de egy szó, csak egyszer szerepeljen. A témában fontosnak tartott tulajdonságokat (3 szót) a végén kérem külön kiemelni, pl. aláhúzni.</p> <p>Ha készen vannak, minden páros kis magyarázattal bemutatja a tablóját, majd az elhangzottakkal kapcsolatban beszélgetés. Ebben már az A csoport is részt vesz.</p>
<p>alkalmazás</p>	<p>A két barát és a medve c. mese</p> <p><i>Kulcskérdés: Miről szól a történet?</i></p> <p><i>Mire vadásztak a barátok? Hol vadásztak? Milyen a táj arrafelé? Miért mentek vadászni? Milyen indokaik lehettek? Miért ijedtek meg annyira a medvétől? Volt okuk a félelemre? Mi történt, amikor meglátták a medvét? Mi történhetett volna ezután?</i></p> <p><i>Úgy gondoljátok, hogy az ember a fán otthagya a hóba esett barátját? Mit tehetett volna az az ember, aki a fára mászott? Mit kellett volna tennie?</i></p> <p><i>Ti mit tettek volna? Miért ment közel a medve az emberhez, és kezdte szagolni? Miért mondta az ember, hogy a medve súgott neki valamit? Tudnak az állatok</i></p>	<p>Irodalmi mű feldolgozása</p> <p>A két barát és a medve c. mese</p> <p>Frontális osztálymunka</p> <p>A történet tanári felolvasása után beszélgetés, spontán érzések, gondolatok meghallgatása.</p>

<p> visszacsatolás</p>	<p><i>beszélni vagy más módon kommunikálnak más állatokkal vagy az emberekkel?</i></p> <p><i>Ez a történet egy Aiszóposz-mesén alapul. Mit gondoltok, mi az erkölcsi tartalma? Mi lehet az üzenete számunkra?</i></p> <p>A történet mondanivalójának összegzése</p> <p><i>Melyik szólás illik leginkább a történetünkhöz? Miért?</i></p>	<p>Frontális osztálymunka</p> <p>Három szólás, közmondás a táblán:</p>
<p> megerősítés</p>	<p>Hogyan alakulhatott volna még a történet?</p>	<p>Dramatikus szerepjáték</p> <p>A megbeszélés után a történet felelevenítése szerepjátékkal. Ha van idő, akkor a befejezésre több variációt is kitalálhatunk közösen.</p>
<p> ellenőrzés</p>	<p>IV. Összegzés:</p> <p><i>Kulcskérdés: Mi az, hogy barátság?</i></p>	<div data-bbox="1585 469 2033 879" data-label="Complex-Block"> <p style="text-align: center;">Közmondások</p> <p>Madarat tolláról, embert barátjáról ismerni meg.</p> <p>Szükségben mutatkozik meg az igazi barát.</p> <p>A poharazás közben kötött barátság olyan törékeny, mint az üveg.</p> </div> <div data-bbox="1585 919 2033 1382" data-label="Image"> </div>

Melléklet

A mese teljes szövege

A két barát és a medve

Egy napon két barát vadászni ment Kanada hideg tájain. Egy jávorszarvas nyomát követték a hatalmas fenyőerdőben. Hó szőnyeg borította a talajt, és ahogy taposták, semmi neszt nem hallottak. Nem gyanították, hogy míg a szarvas nyomát követik, egy szempár figyelni őket. A két vadász megállt, figyelt, nem villannak-e meg az agancsok a fák között. Mögöttük sötét árnyék mozdult a hóban. Egyre közelebb és közelebb jött. Az egyik vadász körülnézett.

- Egy medve! – kiáltotta.

A hatalmas grizzlimesedve, nagy barna szőr és mancs tömeg csaknem elérte már őket. A két ember gondolkodás nélkül futásnak eredt. Tudták, nincs más remény, csak ha menedékhelyre találnak. Az egyikük egy közeli fenyőre mutat, s afelé szaladt. Amint elérte, mászni kezdett felfelé, gyorsabban mint valaha. A barátja azonban belebotlott egy gyökérbe. Nagy robajjal bukott belel a hóba.

- Segíts – kiáltotta. – Azt hiszem, kificamodott a bokám!

Az ember a fán körülnézett. Látta, hogy a medve még kissé odébb van. De mit tudna tenni? Úgy döntött, hogy tovább mászik felfele. Az ember a földön teljesen csendben feküdt, és visszatartotta a lélegzetét. A félelemtől moccani sem mert, amint hallgatta a mancsok reccsenését a havon közelebb, egyre közelebb.

A medve odacammogott hozzá és gyanakvóan szimatolni kezdett a feje körül. Az ember érezte az arcán a medve forró leheletét. Nem mozdította egyetlen porcikáját se. A medve karmai a havat karistolták. Aztán lágy, tompa neszt jelezte, hogy lassan elbotorkált. A barátja a fa magasából látta, amint a medve eltűnik a bokrok sűrűjében. Néhány percet várt, míg megbizonyosodott, hogy teljes biztonságban van, aztán óvatosan lemászott. Gyorsan a barátjához rohant, aki még mindig hanyatt feküdt a hóban. Felültette és bekötötte a bokáját. Látva, hogy barátja találkozása a medvével jóra fordult, a fára menekült vadász így szólt:

- Tudtam, hogy nem lesz bajod. Azt hiszem, nagyobb biztonságban voltál ott lent, mint én fent a fán. S hogy felvidítsa még mindig sértettnek látszó társát, hozzátette:

- Te, az a medve olyan közel volt, hogy úgy látszott, mintha valamit súgna a füledbe. Ugyan már mondd meg, mondott neked valamit?

- Igen – felelte a másik.

- Azt mondta, soha ne bízzak olyan barátban, aki elhagy, amikor rosszra fordulnak a dolgok.

(Kanadai népmese; egy Aiszóposz-mese változata)

Felhasznált irodalom

Homor Tivadar: Etika kézikönyv: [www.apaczai.hu/.../04 AP-111831 Homor Tivadar etika kezikonyv.pdf](http://www.apaczai.hu/.../04_AP-111831_Homor_Tivadar_etika_kezikonyv.pdf)

Játékgyűjtemény: <http://jatek.gyujtemeny.net/>

Kapai Éva: Útravaló, Erkölcsstan 5. Mozaik kiadó, Szeged, 2013

Bánhegyi Ferenc–Olajosné Kádár Ilona: Erkölcsstan 5. Apácza kiadó, Celldömölk, 2013

Varga Irén–Gönczi Károly–Pintér István: Önismereti játékok gyűjteménye, Pedellus Tankönyvkiadó, Debrecen, 2006

Csányi Judit: Ahány ház, annyi szokás

Rezümé

Erkölcstan órán használható óravázlat, mely a heterogén csoportmunkára és egyéni feladatmegoldásokra épít a Komplex Instrukciós Program elvei szerint. Kreatív feladatok segítségével lehetővé teszi a játékos tapasztalatszerzést.

Célcsoport

1-2. osztályos, alsó tagozatos gyerekek. Az óravázlatot olyan osztályok tudják megvalósítani, akik a csoport munka szervezésében már némi jártasságot szereztek.

Időkeretek

45 perces tanítási óra

Fejlesztendő kompetenciák

Anyanyelvi kompetenciák: beszédkésztség, beszédbátorság fejlesztése, szókincsbővítés.

Társas kompetenciák: kommunikációs készségek, együttműködés, önállóság.

Digitális kompetencia: kognitív készségek- információkezelés, rendszerezés, feldolgozás, kreativitás.

Szociális és állampolgári kompetencia: nyitottság más kultúrák megismerésére, pozitív attitűd településhez, országhoz, nemzethez.

Hatékony, önálló tanulás: sokféle módszer használatával, az életkori sajátosságok figyelembe vételével, változatos segédeszközök használatával tegyünk a hátránykompenzációért és a tehetséggondozásért is.

Esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség: az elkészített házak szép kivitelűek legyenek.

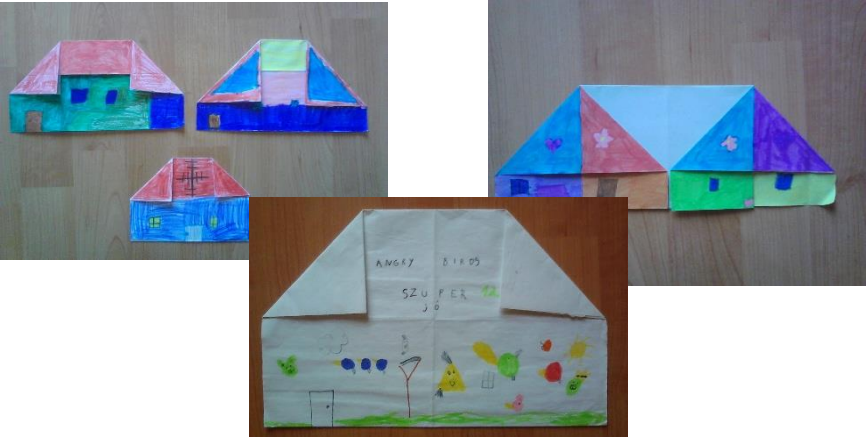
Erkölcsei kompetenciák: tolerancia, hagyományőrzés, közösségi szellem, empátia.

Óravázlat

Tanítási óra: Erkölcstan Évfolyam: 1. osztály	Készítette: Csányi Judit Orosházi Vörösmarty Mihály Általános Iskola
Témakör:	Az óra anyaga:
Tágabb közösségeim	Ahány ház, annyi szokás
Az előző óra:	Következő óra:
Lakóhelyünk megismerése (tanulmányi séta)	Tágabb közösségeim (Összefoglalás)
Az óra típusa: gyakorló	Módszer: KIP módszer szerinti óra
Nagy gondolat: „Mindenféle házokról...”	differenciált csoportmunka (30 fő, 6x5 fős csoportokban dolgoznak)
Taneszközök:	Szemléltető eszközök:
Erkölcstan tankönyv Mozaik Kiadó 55-56.o., Mozabook-ból kivetítve a képek	<p>Ablak zsiráf képes gyermeklexikon</p> <p>Képes gyermek lexikon, Aquila Kiadó,1966.</p> <p><u>Felkészülésemhez használtam:</u></p> <p>Hajtogatás, építés segítésére internetről származó anyagokat: ppt: 27-34-s diák, házak hajtogatás leírása, képek (www.gyakorolj.hu 1.o. technika oldala),</p> <p>http://origami-paper.ru/origami/hungarian/shemy_origami/bazovye_formy_domik.html</p> <p>Énekek házokról: Cifra palota..., Kis lak áll..., Erdő szélén házikó... Házam előtt egy almafa... Eresz alól fecske fia...</p> <p>Internetről származó 5 oldalas anyag a házokról: http://www.napsugar.ro/pdf/koszabosza/mesel/kb_hazak.pdf</p> <p>Forrásanyag: <i>Magyar órán:</i> Móra Ferenc: Mindenféle házokról- http://pavogy.web.elte.hu/Vegyess/Konyvtar/Mora/Csicseri/17.html</p> <p>Mese: Bálint Ágnes: Az ehető ház-részlet(Mazsola)-PIP anyagból letöltve (www.pedagogusvilag.hu)</p>

Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség-képesség	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
<p>előzetes ismeretek, tapasztalatok a tágabb környezetről, saját és környékbeli házakról, szótag, szó, mondat, szöveg,</p> <p><i>Korábbi erkölcsstan óráinkon</i> beszélgettünk házakról, közvetlen környezetünkről, szomszédokról, hagyományokról, volt tanulmányi séta a lakóhely jellegzetes épületeihez.</p> <p><i>Környezetismeret órán:</i> Miből épülnek a házak? Miért?</p>	<p>szókincsbővítés, kreativitás, gondolkodásfejlesztés, együttműködési készség fejlesztése, önállóság,</p>	<p>A logikai gondolkodás képességének fejlesztése;</p>	<p>ének, rajz, technika, környezetismeret, magyar</p>

Idő (perc)	Tevékenység, tanegység	Módszer, tartalom	Kapcsolódási pontok	Megjegyzés, szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
3 perc	óraszervezés	<p>Alapelvek, szerepek áttekintése, csoportok alakítása, tanári motiváció: Hoztam egy képet (puzzle), rakjátok ki!</p> <p>Szerintetek ő otthon van? Indokold válaszod!</p> <p>Van-e a különbség a ház és az otthon között? (vélemények meghallgatása)</p> <p>Gyűjtsetek kifejezéseket! Hogyan mondhatod: ház? Felírok 2-t a lapra, amit mondanak. Kiteszem a teremben ezt a nagy lapot-akinek később eszébe jut egy szó, menjen oda, írja fel!- a nap folyamán majd bármikor!</p>	Játékos probléma felvetés, szókincs aktivizálás.	<p>Interaktív tábla: www.jigsawplanet.com</p>	Frontális osztálymunka, beszélgetés, IKT bevonása az órába
3 perc	csoportalakítás	<p>A csoportok heterogén összetételűek, a szerepek szétosztása, a tanulók feladata figyelemmel arra, hogy minden órán rotálódjanak. Egy tanuló több szerepet is kaphat.</p> <p>Szerepek:</p> <ul style="list-style-type: none"> kistanár eszköz/rendfelelős beszámoló/írnok időfelelős csend felelős 	Az osztály kialakított szabályrendszere.	faliújság	Jól bevált módszer.
	Célkitűzés	A mai órán mindenféle házakról fogunk a csoport munkák során is beszélgetni, írni. Minden csoport kap egy szólást/közmondást is - próbáljátok meg kitalálni melyik mit jelenthet?	Ismeretek felidézése.		

<p>10 perc</p>	<p>Csoportmunka</p>	<p>Csoportfeladatok:</p> <p>1. csoport: Magyar órákon a betűknek is lehet háza. Készítsetek el többet is- legyen köztük: magánhangzó, mássalhangzó házikó is! A kitett eszközökből válasszatok! Meséljétek majd el, hogy miért olyannak építettétek/rajzoltátok meg?</p> <p>Mit jelenthet? <i>Ahány ház, annyi szokás.</i></p> <p>2. csoport: Gyűjtsetek sokféle állatot: ki milyen házban lakik? Írjatok, rajzoljatok, hajtogathattok, építhettek is!</p> <p>Mit jelenthet? <i>Ajtóstud ront a házba.</i></p> <p>3. csoport: Készítsetek el a leírás alapján (válasszatok: kép, szöveg, ppt közül) a hajtogatott házikót! Utána díszítsétek is ki! Legyen sokféle házatok! Így már lesz egy utcátok!</p> <p>Mit jelenthet? <i>Jó az öreg a háznál.</i></p> <p>4. csoport: Meseszereplőket gyűjtsetek: ki milyen házban lakik? Rajzoljátok le vagy építsétek meg az egyikük házát! Ablak zsiráf: mese-címszó segíthet.(111.o.)</p> <p>Mit jelenthet? <i>Mindenki a maga háza előtt söpörjön.</i></p> <p>5. csoport: Mit jelenthet? <i>Mindenütt jó, de legjobb otthon!</i> Találjátok ki egy olyan történetet, aminek a végén ez a mondat fog elhangozni! Játsszátok el nekünk!</p> <p>6. csoport: Tudjátok-e mi mindenben laknak az emberek? Gyűjtsetek házfajtákat a <i>világ minden tájáról!</i> Használjátok a gyermeklexikonokat is! Kitettem a táblára az internetről származó több oldalas ház-bemutató anyagot, abból is nézelődhettek!</p> <p>Írjatok, rajzoljatok!</p> <p>Mit jelenthet? <i>Háztűznézőbe megy.</i></p>	<p>Differenciált csoportfeladatok</p> <p>(Hány szobás? Földszintes? Emeletes? Pincéje van-e? Miért?)</p>		<p>Fontos az élményszerű tanulás!</p> <p>Kreativitást, fejlesztő feladat.</p>
--------------------	---------------------	--	--	--	---

10 perc	Csoportok beszámolója				Ügyes megoldások!
10 perc	Egyéni feladatok megoldása	<p>Egyéni feladatok:</p> <p>1. csoport: Mutassátok be a saját házatokat, amiben ti laktok a készített betű- házak alapján! Mondjátok el azt is: mit szerettek benne a legjobban? Mindenki a saját otthonát mutatja be néhány mondatban, szóban.</p> <p>2. csoport: Válassz ki egy állatot, minden csoporttag másikat, s mutasd be a nevében a házat! Azt is mondd el, hogy szerinted miért olyan az ő háza? Ki építette? Szeretsz-e ott lakni? Stb.</p> <p>3. csoport: Szituációs játékra készüljtek párokban: Képzeld azt, hogy te vagy az ingatlan-közvetítő. Add el, ajánld a társadnak az egyik állatok készített házat! Miért javaslod, hogy oda költözzön?</p> <p>4. csoport: A gyűjtött meseszereplők közül válassz, és keress hozzá dalt, ami a házával kapcsolatos!</p> <p>5. csoport: Improvizációs gyakorlatok párokban Párbeszédet mutassatok be! Válasszatok feladatot! Helyszín: otthon, adott szereplőkkel, adott szavak hangozzanak el a jelenetben: Apa-anya, bankkártya Gyerek-anya, strandpapucs Gyerek-apa, zsebpénz Nagymama-unoka, számítógép Nagypapa-unoka, telefon</p> <p>6. csoport: Kitalálós játék: A csoport minden tagja a világon, egy másik helyen élő gyerek legyen. Mondd el, milyen házban laksz! Az osztály kitalálja, hol élsz a világban?</p>	Minden gyerek a saját csoportjának megfelelő egyéni feladatot kap. Figyelve a gyerekek különböző képességeire.		
5 perc	Egyéni beszámolók	A gyerekek elmondják egyénileg társaiknak a csoportmunkához kapcsolódó feladatok megoldását.		Akiknek az egyéni beszámolójára nem kerül sor az órán vagy későbbi időpontban	Egymástól is nagyon sokat tanulnak a gyerekek!

				számolnak be, vagy az írásban beadott megoldásaikat a nevelő értékelés után a következő tanítási órán adja vissza.	
4 perc	Óra végi összegzés, értékelés	Órai munka értékelése. Csoportok külön-külön értékelik a közös munkát, és azt, hogy az egyes tanulók hogyan vettek részt a feladat megoldásában. Tanító is értékeli a végzett munkát.			Érzelmi kapcsolat alakítása a tanuláshoz.

3. csoportnak Házikó hajtogatása

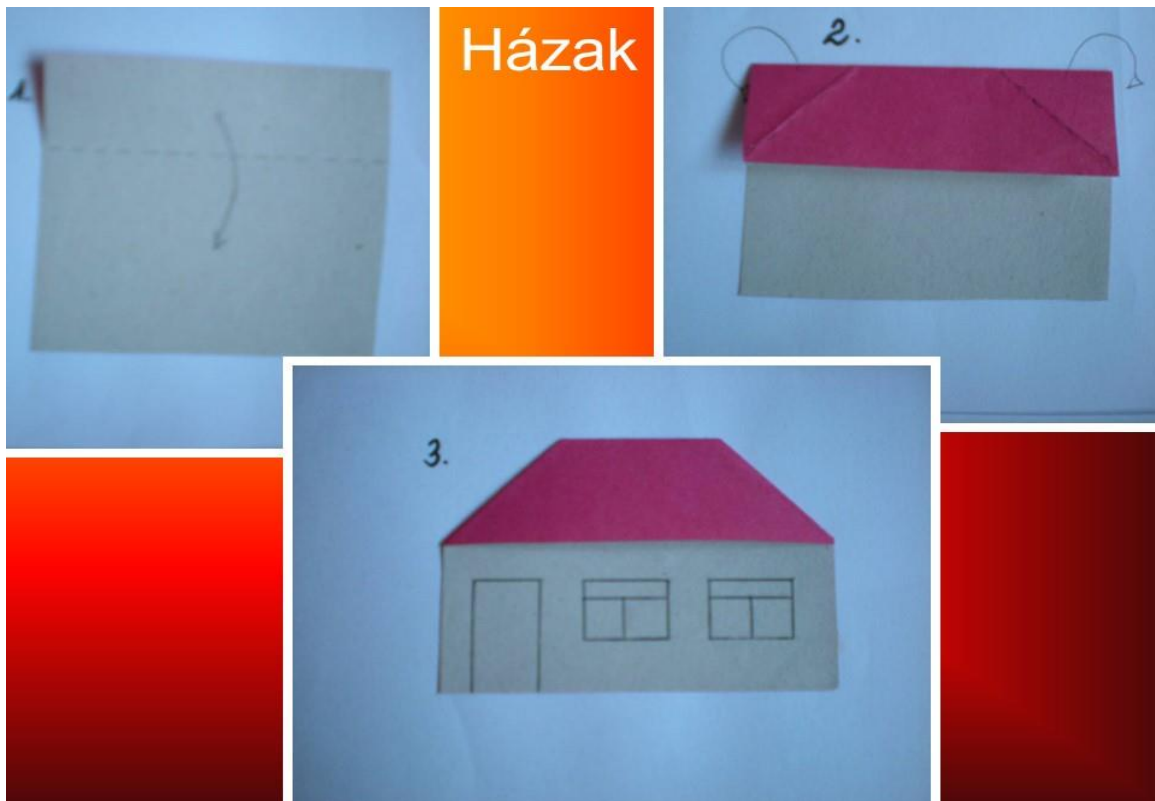
Leírás:

1. Az írólapot fekvő helyzetbe tedd! Felezd meg!
2. A rövid oldal mentén is felezd meg!
3. Félbehajtva, fekve legyen előtted, alul legyen a nyitott szél!
4. Fekvő helyzetben, a középső felező vonalhoz hajtsd be a lapot! Mind a két oldalról! Élezd le!
5. Fordítsd meg! Díszítsd!

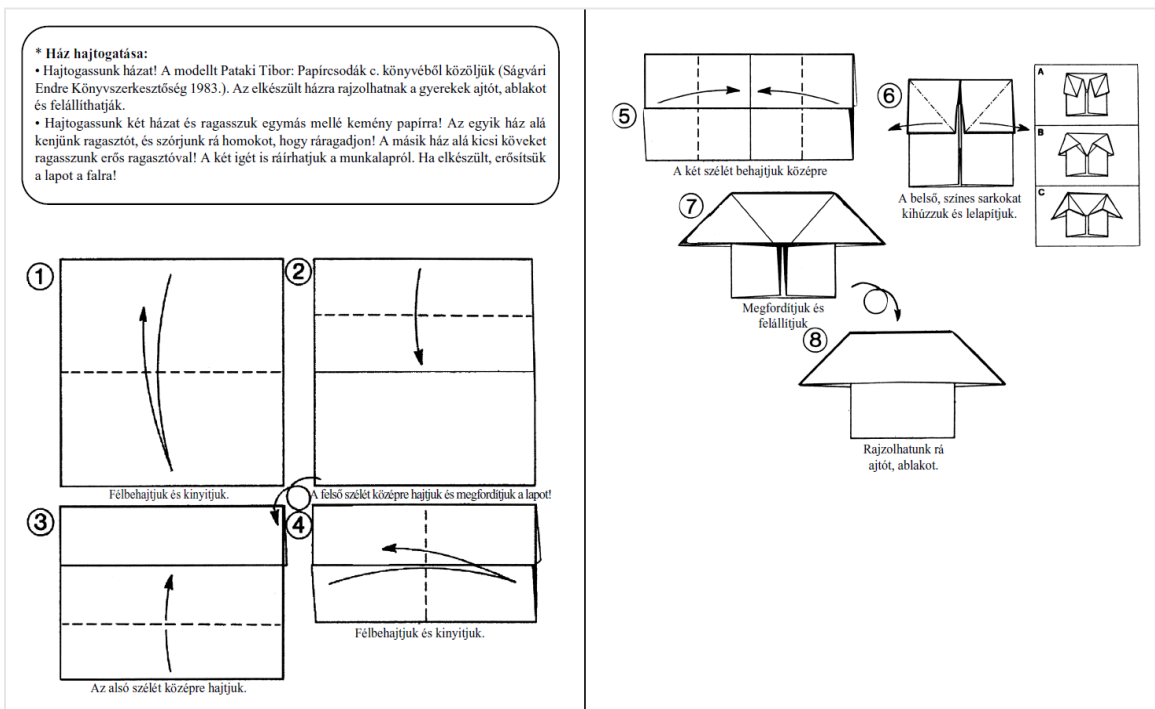
Másik megoldás: A 3. lépésnél fölül legyen a nyitott szél, akkor ajtót is tudsz hajtani.

Próbáld meg valamilyen változtatást létrehozni, tanítsd meg a többieknek! Pl. színes lapból hajtogass!

Kivetített prezentációból:

Kinyomtattva a táblára mágnessel felhelyezve:

Perjésné Kiss Rita: Bölcsesség, avagy őseink bölcsességétől a Facebook bölcsességéig

Rezümé

A digitális bennszülöttek megváltozott gondolkodása igényli az oktatás teljes vertikumában az élményszerű tudásgyarapítást formális, non-formális és informális keretek között is. Azonban őseink tudásával, bölcsességével is meg kell ismertetnünk őket. E kétféle tudás birtokában, felelősségteljesen dönthetnek és viselkedhetnek felnőve. A dolgozat egy megvalósított iskolai projektet mutat be, amely a fenti problémafelvetésekre adott válaszként született. A projekt kidolgozottságának köszönhetően az egyes elemek külön-külön is megvalósíthatóak

Célcsoport

Heterogén összetételű, 13 éves gyermekek csoportja, akik hozzá vannak szokva a tananyagok különféle feldolgozásaihoz.

Időkeretek

A bölcsesség témakörére 2 tanórát, a népi bölcsességek témára 1 tanórát javasolt fordítani. A dilemmavitára, mely az élethelyzetet tartalmazza (Hír a Facebookon) ugyancsak 2 tanóra szükséges. A délutáni foglalkozásra, mely a filmvetítést és a film elemzését is magába foglalja 3 óra szükséges. Az elkészített produktumok megtekintésére, zárásra szintén 2 órát vesz igénybe.

Fejlesztendő kompetenciák

A legfontosabb kompetenciaterületek fejlesztése mellett kiemelt fontosságú még a különböző készségek, képességek kialakítása. Céлом, hogy a szociális komponenskészleteiket gyarapítsam. Az IKT eszközökkel a digitális kompetenciájuk fejlődik, s így tágul az ismeretszerzés lehetősége is. A közös tudásalkotás észrevétlenül történik a tudáselemek gyűjtögetése közben. A kognitív kompetencia-, az emocionális kompetencia-, a kulturális kompetencia-, a médiakompetencia-, a vizuális kompetencia-, a szociális kompetenciák-, az idegen nyelvi kompetencia-, valamint a multi – és interkulturális kompetencia fejlesztése az elsődleges feladat.

Azonban a kommunikációs készség-, az együttműködési készség-, az empátia-, a meghallgatási képesség-, a kreatív gondolkodás-, a gondolkodási képesség-, a rendszerező képesség-, a fantázia-, a megfigyelőképesség fejlesztése is ugyanilyen fontos feladat. A tanulás tanulása, a tolerancia, türelem, másság elismerése, a konfliktuskezelés is fejlesztendő feladat. Az egész életre kiterjedő tanulás igényének kialakítását ezek a kompetenciák támogatják.

A téma relevanciájának indoklása

Felgyorsult és megváltozott világunkban fontos lenne, hogy a gyermek ismerjék a bölcsesség fogalmát, jelentését, s azt alkalmazni is tudják. Korunk tanulói részesei annak a virtuális világnak, amelyben bölcsen tájékozódniuk és dönteniük kell. Fel kell vértéznünk őket nagyszüleink bölcsességével, amit természetesen az ő nyelvükre lefordítva tudunk csak átadni nekik, hogy azt a különböző élethelyzetekben alkalmazni tudják. A bölcs döntések meghozatalához azonban mesterségesen kialakított élethelyzetekbe kell hoznunk őket.

A projekt módszer választásának indoklása

Az évek során rájöttem arra, hogy igazán nagy mélységekig egy témában csak több órán keresztül egy-egy projekt keretén belül juthatunk. Vallom, hogy a látom, hallom, csinálom, tudom tanulási stratégia a leghatásosabb, ezért, ha tehetem, produktumokat (lapbook, prezentáció, plakát, esszé) kérek egy-egy témakör végén a gyerekektől. Előnyben részesítettem a kooperatív tanulási formát, az irányított mégis önálló kutatómunkát, s az általam legizgalmasabbnak tartott dilemmavita alkalmazását. Fontos számomra a külső szakértők bevonása is, akik hitelességükkel tudják megerősíteni a téma fontosságát. Ebben az esetben a szülők, nagyszülők, dédszülők a bevont szakértők, akik élettapasztalataikkal tudnak segíteni, illetve a helyi egyházi közösség képviselői. „Előadásaikkal” szélesíthetik a gyermekek világnézetét. A délutáni foglalkozáson Indiana Jones és az utolsó kereszteslovag című filmjét dolgozzuk föl. A projekt zárásakor a külső szakértők, szülők előtt mutatják be az elkészített produktumokat a gyerekek.

Nevelési feladatok

Az etikai gondolkodás fejlesztése. Tudatosítani azokat az értékdilemmákat, melyek a tetteiért felelős lény sorsától elválaszthatatlanok. A helyes magatartás, a jó döntés, az erény felismerése, alkalmazása. Felelősségvállalás saját magunk és mások sorsáért. Önismeret fejlesztése. Differenciált emberkép kialakítása. Előítéletek leküzdése. A média kritikus vizsgálata. Hétköznapi élményeiből, tapasztalataiból tudjon következtetéseket levonni. A társismeret fejlesztése. Reflexivitás fejlesztése. Problémahelyzetekben érvekkel vitázni. Higgadt, tárgyyszerű hangnem

használata vitás helyzetekben. Kulturált nyelvi megnyilvánulás gyakorlása. Esztétikai érzék fejlesztése. Stresszoldó technikák elsajátíttatása. A tanulók önismeretének fejlesztése.

Oktatási feladatok

A társadalmi konfliktusok és erkölcsi dilemmák felismerése, értelmezése és megvitatása. A bölcsesség fogalmának elsajátítása. A népi bölcsességek tudatosítása. (A biztonságos) Internethasználat. A műelemzés lépéseinek elmélyítése.

A foglalkozások alatt felmerülő fogalmak

Boldogság, befolyásolás, média, vélemény, állítás, büntetés, etnikai konfliktus, tett, értékütközés, döntés, érték, felelősség, lelkiismeret, bűn, előítélet, erény, szegregáció, világnézet, diszkrimináció, igazságosság, egyenlőség, vallás.

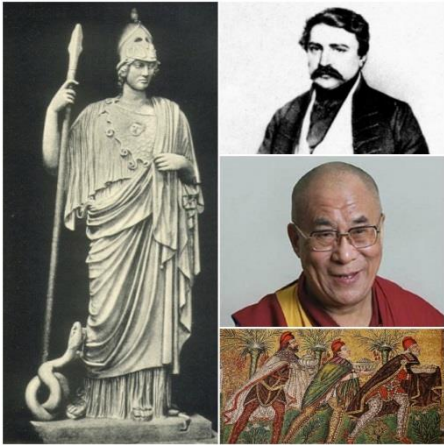
A tanári szerep

A téma összetettsége miatt szükséges a pedagógus holisztikus szemlélete. A hagyományos tudástárak mellett, a legújabb információs bázist, a virtuális térben elhelyezett tudástárakat is használtam, alkalmaztam a munka során. A tantárgyi koncentráció miatt több területen otthonosan kellett mozognom. A tanár nem elsősorban információt szolgáltató, hanem rávezető, önértékelésre serkentő, moderátor partnere a gyermeknek. A támogatás módja elsősorban a kérdés, illetve a kérdések megfogalmaztatása, a tükrözés, esetenként az összefoglalás. A feladat összetett, több oldalról igényli a megközelítést. Rengeteg probléma felvetődhet az óra közben. Nyitott hozzáállással, az elfogadó légkör megteremtésével lehetőség van a tanulók figyelmét irányítani és lekötni. Az órai feladatok interaktív tábla segítségével valósíthatók meg, ezért az infokommunikációs eszközök használata elengedhetetlen.

Összegzés

A vizualizációval, az interaktív feladatokkal, a kooperatív módszerekkel és a projekt módszerrel tudom leghatékonyabban átadni az ismereteket (őseink tudását) a mostani (Z) generációnak. Gyakorló pedagógusként és kisgyermekes anyaként fontosnak tartom, hogy gyermekeink már az iskolapadban sajátítsák el az egész élethosszig tartó tanuláshoz szükséges alapvető készségeket a tantárgyi órák bármelyikén. Ehhez pedig a legalapvetőbb morális értékeket kell társítanunk bármely tanórán. Elengedhetetlen, hogy a mai modern társadalmunkban az értékeket képviselő, a hagyományokat őrző viselkedésről élethelyzeteket kialakítva élményszerűen, adjuk át a tudásunkat a gyermekeinknek, amit alkalmaznak majd felnőve. Az órán elhangzott szabályra, ha nem is, de az élményre még felnőttként is emlékezni fognak, ami meghatározza majd cselekedeteiket. A célom pedig ez.

Óravázlat

	Tanári tevékenység	Tanulói tevékenység	Fejlesztendő kompetenciák, jártasságok, készségek	Munka-módszerek	Idő	Eszközök
1. óra						
A bölcsesség	<p>I. Ráhangolás</p> <p>Mi a közös a következő személyekben?</p> <p>Problémafelvetés</p> <p><u>Ötletroham:</u> Kit nevezhetünk bölcsnek?</p> <p><u>Csoportalakítás:</u></p> <p>Álljatok az alapján növekvő sorrendbe, hogy hány ismerősötök van a Facebookon!- 4 fős csoportokat kérek</p> <p><u>Céltűzés:</u></p> <p>Lapbook vagy prezentáció készítése a 7. órára</p> <p>A produktum bemutatása</p>	<p>kommunikáció</p> <p>kérdés szerkesztése</p> <p>válaszadás</p> <p>a tanulók tapasztalataik alapján, formálják meg véleményüket</p>	<p>együttműködési készség</p> <p>szóbeli kommunikáció</p> <p>kreatív nyelvhasználat</p> <p>beszédképesség</p> <p>emlékezés</p> <p>véleménynyilvánítás</p> <p>kreatív gondolkodás</p> <p>írásbeli kommunikáció</p> <p>kifejezőképesség</p> <p>rendszerező</p> <p>képesség</p> <p>tapasztalatok kifejezése, érvelés</p> <p>szociális</p> <p>vizuális</p>	frontális, csoport:	<p>5'</p> <p>5'</p> <p>2'</p>	<p>interaktív tábla</p> <p>puzzle: www.jigsawplanet.com</p>

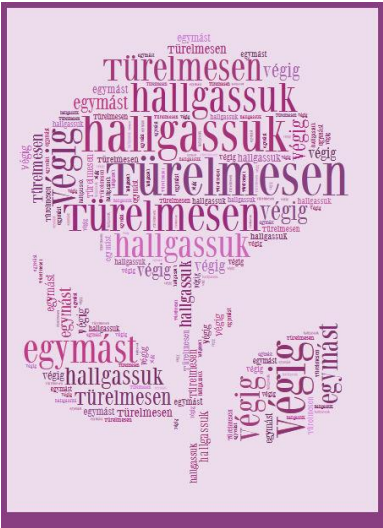
<p>II. Jelentésteremtés</p> <p>Készítsétek el egy bölcs ember Facebook profilját! Milyen tulajdonságokkal jellemezné magát?</p> <p>Mutassátok be az elkészített profilt!</p>			<p>vállalkozói</p> <p>digitális</p> <p>anyanyelvi</p> <p>kulturális</p> <p>kognitív</p>	<p>csoport, beszélgetés, szabad asszociáció</p>	<p>5'</p> <p>4'</p>	<p>1. sz. melléklet: Facebook profil elkészítése:</p>
<p>Készítsetek plakátok a kihúzott szöveg alapján!</p> <p><u>Ellenőrzés:</u> Kerekasztal technikával</p>				<p>beszélgetés, vita</p>	<p>5'</p> <p>10'</p>	<p>2. sz. melléklet</p> <p>dobókocka, feladatlap, idézet, papír, filc</p>
<p>III. Reflektálás</p> <p>Összegzés, értékelés</p> <p>Önértékelés</p> <p><u>Házi feladat</u> –differenciált</p> <p>Megtervezni a lapbookok /prezentációk formai részét</p> <p>Folyamatosan feltölteni azokat tartalommal</p>				<p>önálló, önálló, páros, csoport</p>	<p>3'</p> <p>3'</p> <p>2'</p>	<p>Önértékelés</p> <p>Hogyan éreztem magam az órán? Segítettem a csoportmunkában a társaimnak? Megváltozott-e a véleményem az óra végére? Figyelmem elkalandozott a témáról? A csoportban mindenkivel megtaláltam a közös hangot? Higgadtan vitatkoztam? Türelmesen meghallgattam a felszólalókat? Milyen tulajdonságomon szeretnék változtatni?</p> <p>Házi feladat: Videoriport készítése, kutatómunka</p>

2. óra

A bölcsesség a Bibliában	<p>I. Ráhangolás</p> <p>Előző órák ismereteinek ellenőrzése</p> <p>Igaz vagy hamis?</p> <p>Házi feladat ellenőrzése</p> <p>A videoriportok meghallgatása</p> <p><u>Problémafelvetés:</u></p> <p>A bölcsesség a Bibliában</p>	<p>kommunikáció</p> <p>kérdés szerkesztése</p> <p>válaszadás</p> <p>a tanulók tapasztalataik alapján formálják meg véleményüket.</p>	<p>tolerancia</p> <p>szóbeli kommunikáció</p> <p>kreatív nyelvhasználat</p> <p>beszédkészség</p> <p>emlékezés</p> <p>véleménynyilvánítás</p> <p>probléma felismerése</p> <p>tapasztalatok kifejezése</p> <p>digitális</p> <p>anyanyelvi</p>	<p>frontális, csoportos</p>	<p>2'</p> <p>8'</p>	<p>interaktív tábla, okostelefon, pendrive</p> <p>I/H: Általában bölcsek a gyermekek és az öregek. A bölcsesség nincs életkorhoz kötve. A bölcsesség inkább a szívben lakik, mint az értelemben. A bölcsesség inkább élet, mint tudás. Bölcs az, akit nem téveszt meg a külső csillogás, hanem az emberben a láthatatlan bensőt mérlegeli. A bölcs ember egyszerű. A bölcs látja, mi teszi őt boldoggá, mi a neki való öröm. A bölcs tudja, mikor kell szólnia és mikor mond többet a hallgatása. A bölcs érti a könnyek vallomását és érthető írás számára az arcok mosolya. A bölcs nagyon szereti az életet és belátja a halál jelentőségét. Semmivel nem kényszeríthető a bölcsesség szívünkbe. Aki bölcsességre vágyik, nem akar lehetetlent.</p>
	<p>II. Jelentésteremtés</p> <p>Külső szakértők bevonása</p> <p>Atya „előadása”</p> <p>Lelkészsasszony „előadása”</p>		<p>kognitív</p> <p>szociális</p> <p>vállalkozói</p> <p>kulturális</p>	<p>frontális, szabad asszociáció</p>	<p>15'</p> <p>15'</p>	<p>Biblia</p> <p>Salamon király története, Krónikák 2,1,7-12.</p> <p>Jézus az öt bölcs és az öt balga szűről mondott példabeszéde</p>
	<p>III. Reflektálás</p> <p>Összegzés, értékelés</p> <p>Önértékelés</p> <p>Házi feladat –differenciált</p> <p>A választott produktumok folyamatos feltöltése az új ismeretekkel</p>			<p>önálló</p>	<p>3'</p> <p>2'</p>	<p>Önértékelés</p> <p>Házi feladat: Készíts időkapszulát az ükunokáidnak! Milyen bölcsességeket raknál bele?</p> <p>Készíts olyan verset, melynek kezdőbetűit, ha összeolvasod, a bölcsesség szót kapod!</p>

3. óra

A népi bölcsességek	<p>I. Ráhangolás</p> <p>Előző órák ismereteinek ellenőrzése</p> <p>Memórijátékok</p> <p>Házi feladat ellenőrzése</p> <p><u>Problémafelvetés:</u></p> <p>A népi jóslások tartalmaznak-e bölcsességeket?</p>	kommunikáció	rendszerező kép.	frontális	2'	Az interaktív tábla szoftverével valósítható meg a feladat.		
	<p>II. Jelentésteremtés</p> <p>Egy régészeti ásatás során egy hatalmas fatáblás könyvet találtak a kutatók, mely tartalmazta őseink népi bölcsességeit. Segítsetek a restaurálásban! Egészítsétek ki az őseinkről ránk maradt bölcsességeket!</p> <p>Önellenőrzés</p>				kérdés szerkesztése		kulturális	4'
					válaszadás		szóbeli kommunikáció	2'
<p>Keressétek meg O. Nagy Gábor Magyar szólások és közmondások könyvében a közmondások jelentéseit! Ezután készíttetek egy illusztrációt az egyik általatok választott közmondásról a plakátra!</p> <p><u>Ellenőrzés:</u> képtárlátogatás csoportforgóval</p>	a tanulók tapasztalataik alapján formálják meg véleményüket	szóbeli kommunikáció	kreatív nyelvhasználat	csoport	10'	<p>Feladatlap: Csurran-csöppen Vince, tele lesz a pince. Sándor, József, Benedek, hoz a zsákban meleget. Ha Medárdkor esik, negyven napig esik. Az időt Kisasszony napja, négy hétre előre szabja. Szent Mihálykor keleti szél, igen kemény telet ígér. Márton napkor, ha a lúd jégen áll, karácsonykor térdig sárban jár. Ha Katalin kopog, akkor a karácsony locsog, A zöld karácsony rossz, fehér húsvétot hoz.</p>		
<p>szociális</p> <p>vállalkozói</p> <p>kulturális</p> <p>kognitív</p> <p>anyanyelvi</p> <p>digitális</p>	beszédkészség	emlékezés	véleménynyilvánítás		2'			
				csoport, beszélgetés	10'	<p>3. sz. melléklet</p> <p>O. Nagy G. Magyar szólások és közmondások</p>		
					5'			

	<p>III. Reflektálás</p> <p>Összegzés, értékelés</p> <p>Activity</p> <p>Önértékelés</p> <p>Házi feladat –differenciált</p> <p>A választott produktumok folyamatos feltöltése az új ismeretekkel</p>			frontális, önálló	6' 2' 2'	<p>4. sz. melléklet</p> <p>Önértékelés: Tudtam –e használni a digitális eszközöket?</p> <p>Differenciált házi feladat</p> <p>Készíts egy rövid időjárás előrejelzést, amelyikben elhangzik egy népi bölcsesség!</p> <p>Készíts a Paint szoftver segítségével egy plakátot, melyre kerüljön föl egy népi bölcsesség!</p>
4. óra						
Hír 1. a Facebookon	<p>I. Ráhangelés</p> <p>Szabályok megbeszélése</p> <p>Előző órák ismereteinek ellenőrzése</p> <p>Készítetek gondolatérképét!</p> <p><u>Problémafelvetés:</u></p> <p>Hír a Facebookon</p>	kommunikáció kérdés szerkesztése válaszadás a tanulók tapasztalataik alapján formálják meg véleményüket	rendszerező kép. megfigyelő képesség szóbeli kommunikáció kreatív nyelvhasználat beszédképesség emlékezés véleménynyilvánítás kifejezőképesség probléma felismerése tapasztalatok kifejezése érvelés döntés gondolkodás fejlesztése empátikus képesség együttműködési képesség	frontális	2' 5' 2'	<p>interaktív tábla</p> <p>Szabályok: szófelhő készítésével: www.tagxedo.com</p> <p>5.sz. melléklet: Hír1</p>

<p>II. Jelentésteremtés</p> <p>Beszélgetőkör:</p> <p>Mondd el a véleményed a hírről!</p> <p>Próbaszavazás</p>		<p>érzelem/logika</p> <p>intuíció/ráció</p> <p>média</p> <p>vizuális</p> <p>anyanyelvi</p>	<p>frontális, beszélgetés, szabad asszociáció</p>	<p>7'</p>	<p>pamutgombolyag</p> <p>interaktív tábla</p>
<p>Mit tettél volna Júlia helyében?</p> <p>Érvek ütköztetése</p>		<p>kognitív</p> <p>szociális</p> <p>digitális</p>	<p>frontális, beszélgetés, vita</p>	<p>7'</p>	<p>pamutgombolyag</p>
<p>6 varázsszemüveg</p> <p>Mindenki válasszon magának egy szemüveget!</p> <p>Fogalmazd meg a szemüveg színének megfelelően a véleményedet az esetről!</p> <p>Mondd el véleményedet valamelyik szereplő szemszögéből!</p> <p>Nézd meg a tantermet! Mutasd be a tantermet!</p> <p>Mássz fel a létrára!</p> <p>Most is mutasd be a tantermet!</p>		<p>vállalkozói</p> <p>kulturális</p>	<p>csoporthatás, beszélgetés, vita</p>	<p>5'</p>	<p>Színes kartonokból készítsünk szemüveget! Fogalmazd meg a szemüveg színének megfelelően a véleményedet az esetről!</p> <p>piros: érzelmek</p> <p>fekete: veszély</p> <p>sárga: lehetőség</p> <p>zöld: kreativitás</p> <p>kék: vita</p> <p>fehér: tények</p> <p>létra</p>
<p>Zárószavazás</p>			<p>frontális, beszélgetés</p>	<p>8'</p>	

	<p>III. Reflektálás</p> <p>Összegzés, értékelés</p> <p>Önértékelés</p> <p>Házi feladat –differenciált</p> <p>A választott produktumok folyamatos feltöltése az új ismeretekkel</p>			önálló	<p>4'</p> <p>2'</p> <p>3'</p>	<p>Önértékelés</p> <p>Differenciált házi feladat</p> <p>Készíts riportot a BBC számára az esemény egyik szereplőjével!</p> <p>Írj a helyi lapba egy karcolatot az eseményről!</p> <p>Készíts helyszíni tudósítást az RTL KLUB számára!</p> <p>Rajzold le a helyszínt!</p> <p>Gyűjtsd össze a csokoládéfajtákat!</p> <p>Nézz utána melyik évben volt a legenyhébb az időjárás ezen a napon!</p> <p>Írd le a véleményed a Valentin napról!</p> <p>Válassz ki a ma esti hírösszefoglalóból egy hírt, s mondd el a többieknek!</p>
5. óra						
Bölcsesség napjainkban	<p>I. Ráhangolás</p> <p>Előző órák ismereteinek ellenőrzése</p> <p>Melyik műből idéztem?</p> <p>Anagramma</p> <p><u>Problémafelvetés:</u></p> <p>Bölcsesség napjainkban ... és a Facebookon</p>	<p>kommunikáció</p> <p>kérdés szerkesztése</p> <p>válaszadás</p> <p>a tanulók tapasztalataik alapján formálják</p>	<p>szóbeli kommunikáció</p> <p>kreatív nyelvhasználat</p> <p>beszédkészség</p> <p>emlékezés</p> <p>véleménynyilvánítás</p> <p>kifejezőkészség</p> <p>probléma felismerése</p>	frontális	<p>2'</p> <p>3'</p> <p>2'</p>	<p>Melyik műből idéztem?</p> <p>Részletek a következő művekből: Kisfaludy Sándor: Himfy 82., Biblia, J.K. Rolling: Harry Potter és a bölcsek köve</p> <p>Az interaktív tábla szoftverével valósítható meg a feladat.</p>

<p>II. Jelentésteremtés</p> <p>A hír folytatása</p> <p>Mondj véleményt az esetről!</p> <p>„Ha hallgattál volna, bölcs maradtál volna.”</p>	<p>meg véleményüket</p>	<p>tapasztalatok kifejezése</p> <p>érvelés</p> <p>döntés</p> <p>gondolkodás fejlesztése</p> <p>empatikus képesség</p> <p>együttműködési képesség</p>	<p>frontális, beszélgetés, szabad asszociáció</p>	<p>5'</p> <p>5'</p>	<p>6. sz. melléklet: Hír2</p>
			<p>frontális, beszélgetés, asszociáció, vita</p>	<p>10'</p>	
			<p>Veszélyek az interneten/ Facebookon</p> <p>Funmoods –Online Safety-Little Red és a Funmoods –Online Safety-Little Red Riding Mood Chap 2.</p>	<p>vállalkozói</p> <p>kulturális</p> <p>multikulturális</p> <p>média</p> <p>idegen nyelvi</p>	<p>csoporthoz, beszélgetés</p>

	III. Reflektálás Összegzés, értékelés Önértékelés Házi feladat A választott produktumok folyamatos feltöltése az új ismeretekkel		vizuális	önálló	3' 2' 3'	Önértékelés Milyen új ismereteket szereztem magamról? Hogyan éreztem magam a hír hallatán? Könnyen meg tudtam változtatni a véleményem? Képes leszek a mai órán tanultakat a későbbiekben is hasznosítani?
6. foglalkozás: Indiana Jones és az utolsó kereszteslovag						
	I.Ráhangolás Előző órák ismereteinek ellenőrzése Memóriajáték: Keresd a párját!	kommunikáció kérdés szerkesztése	szóbeli kommunikáció megfigyelő kép. kreatív nyelvhasználat empátia	frontális	3'	Az interaktív tábla szoftverével valósítható meg a feladat.

	<p>II. Jelentésteremtés</p> <p>Indiana Jones és az utolsó kereszteslovag</p> <p>Megfigyelési szempont:</p> <p>Mi a film tételmondata?</p> <p>Elemzés</p> <p>A film tételmondata</p> <p>Miről szólt a történet?</p> <p>Mikor játszódik a történet?</p> <p>Kik voltak a főszereplői a történetnek?</p> <p>Soroljatok föl olyan helyzeteket, amelyekben bölcs döntést hoztak a szereplők!</p>	<p>válaszadás</p> <p>a tanulók tapasztalataik alapján formálják meg véleményüket</p>	<p>beszédképesség</p> <p>tolerancia</p> <p>emlékezés</p> <p>véleménynyilvánítás</p> <p>probléma felismerése</p> <p>anyanyelvi</p> <p>kognitív</p> <p>szociális</p> <p>digitális</p> <p>vizuális</p> <p>vállalkozói</p> <p>kulturális</p>	<p>frontális, beszélgetés</p>	<p>2ó.</p> <p>50'</p>	<p>DVD: Indiana Jones és az utolsó kereszteslovag</p> <p>interaktív tábla</p>
	<p>Reflektálás</p> <p>Összegzés, értékelés</p> <p>Házi feladat –differenciált</p> <p>A választott produktumok folyamatos feltöltése az új ismeretekkel, azok végső rendszerezése</p>			<p>önálló, önálló, páros, csoport</p>	<p>3'</p> <p>4'</p>	<p>Az összegyűjtött információk, ismeretek utolsó rendszerezése.</p> <p>Meghívók elkészítése, kézbesítése.</p>

7. foglalkozás

Projekt zárása	<p>I. Ráhangolás</p> <p>Megnyitó:</p> <p>Próza-mondás</p> <p>Kölcsey Ferenc: Parainesis Kölcsey Kálmánhoz (részlet)</p> <p>Előző órák feladatainak felhasználásával a szülők bevonásával a csoportokba</p> <p>Activity</p>	<p>kommunikáció</p> <p>kérdés szerkesztése</p> <p>válaszadás</p> <p>a tanulók tapasztalataik alapján formálják meg véleményüket</p>	<p>szóbeli kommunikáció</p> <p>kreatív nyelvhasználat</p> <p>beszédkészség</p> <p>emlékezés</p> <p>véleménynyilvánítás</p> <p>probléma felismerése</p> <p>anyanyelvi</p> <p>kognitív</p>	frontális	<p>10'</p> <p>5</p> <p>10</p>	<p>interaktív tábla</p> <p>szoftverek</p> <p>termékek</p>
	<p>II. Jelentésteremtés</p> <p>A csoportok bemutatják az elkészített produktumaikat</p> <p>SZÜNET:</p> <p>A projekt alatt készített fotókból összeállított werkfilm megtekintése</p> <p>A csoportok beszámolója munkáikról</p>		<p>szociális</p> <p>digitális</p> <p>vállalkozói</p> <p>vizuális</p> <p>kulturális</p> <p>interkulturális</p>	frontális, beszélgetés, szabad asszociáció	<p>20'</p> <p>15'</p> <p>5'</p> <p>16'</p>	<p>Szempontsor az értékeléshez:</p> <p>Tartalmi rész</p> <p>Formai rész</p> <p>Kreatív megoldások</p> <p>Csapatmunka</p> <p>Olvashatóság</p> <p>Helyesírás</p>

	<p>Reflektálás</p> <p>Értékelés</p> <p>Összegzés</p>			<p>csoporthos, önálló</p>	<p>20'</p> <p>4'</p>	<p>Önértékelés</p> <p>Betartottam a határidőket?</p> <p>Miben voltam a legjobb?</p> <p>Mit szerettem a legkevésbé csinálni?</p> <p>Egyedül vagy másokkal tudtam igazán dolgozni?</p> <p>Szorgalmasan dolgoztam?</p> <p>Kitartó voltam?</p> <p>Egyenletesen dolgoztam vagy egyenetlen munkaritmust követtem?</p> <p>Hallgattam-e társaim tanácsára?</p> <p>A projektben a legjobban az tetszett, hogy</p> <p>A projektben az nem tetszett, hogy</p>
--	---	--	--	---------------------------	----------------------	---

1. sz. melléklet

Készítsétek el egy bölcs ember Facebook profilját! Milyen tulajdonságokkal jellemezné magát?

Érdeklődés:

Kedvenc idézet:

Kedvenc könyv:

Kedvenc film:

Kedvenc zene:

Kedvenc festményem:

Kedvenc időtöltésem:

Magamról:

2. sz. melléklet

Négy bölcs állat a Példabeszédek könyvében: <http://mek.oszk.hu/07800/07875/07875.pdf>

„E négy apró állata van a földnek, a melyek bölcsek, elmések:/ A hangyák erőtlen nép, mégis megkeresik nyárban a magok eledelét;

A marmoták nem hatalmas nép, mégis kősziklán csinálják az ő házokat;/ Királyuk nincs a sáskáknak, mindazáltal mindnyájan szép renddel mennek ki;

A pókot kézzel megfoghatod, mégis ott van a királyok palotáiban.” (Péld. 30,24-28)

1. csoport: A hangyák

A hangyák legfőbb erénye a szorgalmas munka. Ez az, amit az ember elsődlegesen megtanulhat tőlük: a munka szeretete és a céltudatosság. A szorgalmas munkájukkal a még nem ismert jövőnek élnek. Ez bölcs hozzáállás az élethez. Pál apostol is erre sarkallta a tanítványokat, hogy ne csak a mának gyűjtsenek, hanem a jövőnek, ami a végcél: az örök élet. A hangyák a rovarvilág legintelligensebb állatai. Bölcsességük az előrelátásban rejlik.

Amint a hangyának sok ellensége van (harkály, vaddisznó), úgy a szorgalmas embernek is lesznek irigyei, amikor látják az erőfeszítésének az eredményeit: a sikert és a gyarapodást.

2. csoport: A mormota

Mindenképp bölcsesség, hogy a mormoták a kősziklára építkeznek. Azt fontos róluk tudni, hogy nagyon félénk, óvatos állatok. Ezért is építik a házukat járhatatlan hegyfalaktól körülvelt területen. A céljuk ezzel az, hogy az ellenségeik elől védve, rejtve legyenek. Építkezési szokásában az az üzenet, hogy ő a kősziklára épít. Jézus is az Újszövetségben a kősziklán való építkezésnek mondja azt, ha valaki az ő beszédét hallgatja és megcselekszi. Ez azért fontos, mert az emberi élet telis-tele van viharokkal, ellenben az a ház, mely Isten beszédére épül, megáll, nem dől össze.

Mivel okos állat, ezért ő is tartalékol a téli időszakra. Ebben az időben csak az van, amit az ember nyáron összegyűjtött. Előfordulhat az, hogy szellemileg lesoványodik, de mégis képes végig kitartani a nyáron fölhalmozott tartalékai által.

3. csoport: A sáska

A bölcsességet kutató ember a sáska életének a tanulmányozása során azt a következtetést vonhatja le, hogy ez az állat nem igazán ismeri a félelmet. Számára egy a lényeg: a táplálék bármi áron való megszerzése idegen területek meghódítása által. Egymagában nem veszélyes, viszont mint láttuk, nagy tömegben már igen.

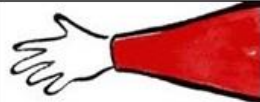

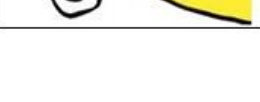
4. csoport: A pók

A legfőbb jellemzője, hogy nehezen lehet észrevenni, ugyanis nagyon ügyesen tud rejtőzködni, egy adott helyen láthatatlan maradni. Bölcsessége pontosan ebben van. Nem látja az ember, mert a pók nem keresi a feltűnést. A pók természete az alázatos ember természetét mutatja be. Az olyan embert, akit meg lehet alázni, meg lehet rágalmazni, taposni, és aki mindezeknek nem áll ellen, mégis a hite által be tud jutni a király palotájába. A hálósövő pók, annak ellenére, hogy nagy a táplálékigénye, sokáig bírja a koplalást. Ez arra tanítja a bölcsességet kereső embert, hogy ha nem úgy mennek a dolgok, mint ahogy várta, azaz nem jönnek a megígért áldások, akkor az ember ne menjen el onnan, hanem legyen türelemmel.

3. sz. melléklet

Végy egy közmondást!	
A bölcsesség a legjobb útiköltség.	
A bölcs is hétszer botlik egy nap.	
A bölcs embernek bajos tudatlanok közt szólni.	
A bölcs ember mindenütt otthon van.	
Ki bölcsöt küld, kevés szóval küldi.	
Bölcsöt is megvakít a szerelem.	
Bölcs ember a házat nem építi fűvényre.	
Bölcsben is megterem a fogyatkozás.	
Bölcsesség vizét vettem a számba.	
Nincs olyan bölcs, kit a bor meg nem bolondít.	

4. sz. melléklet

A bölcs is hétszer botlik egy nap.	
Bölcs ember a házat nem építi fűvényre.	
Ha Katalin kopog, karácsony kopog	
Sándor, József, Benedek hoz a zsákban meleget.	
Ha Medárdkor esik, negyven napig esik.	
Ha vízkereszt vizet ereszt, a tél soká ki nem ereszt.	

5. sz. melléklet

Hír 1.: Tegnap este a kora este a FACEBOOK-on a következő híreket olvastam:

Tiszalökön él egy Júlia nevezetű leány. Szerelme, Rómeó a Tisza túlsó oldalán, Tiszatardoson lakik. Valentin nap alkalmából Júlia szerette volna meglátogatni Rómeót, s ajándékát odaadni a fiúnak. Azonban a Tiszán karbantartás miatt nem működött a komp. A parton búslakodva megpillantott egy embert, aki a csónakjában üldögélt. Rövid ismeretség után a lány megkérte Ádámot, hogy vigye őt át a túloldalra. Ádám azonban durván visszautasította Júliát. Ezt meghallotta az éppen arra sétáló Gusztáv, és felajánlotta segítségét a leánynak. Cserébe csak azt kérte, hogy töltsék együtt az éjszakát. Júlia rövid gondolkodás után ráállt a dologra. Másnap a szerelmes lány átjutva a túlpartra, elmesélte szerelmének viszontagságos kalandját és átadta neki a Valentin napi csokiját.

6. sz. melléklet

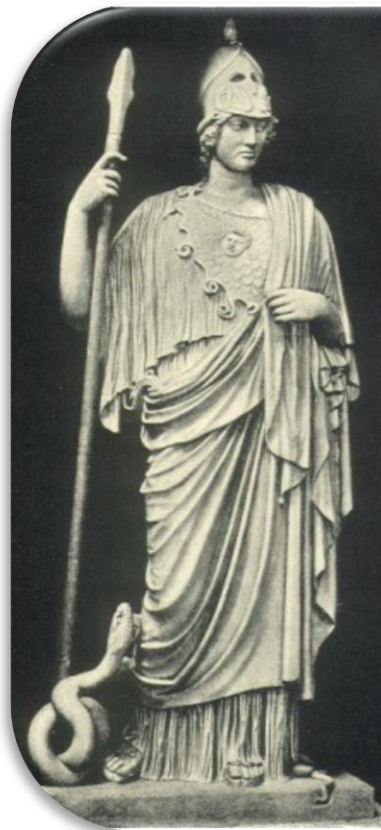
Hír 2.: Tegnap este a késő este a FACEBOOK-on a következő híreket olvastam:

Tiszalökön él egy Júlia nevezetű leány. Szerelme, Rómeó a Tisza túlsó oldalán, Tiszatardoson lakik. Valentin nap alkalmából Júlia szerette volna meglátogatni Rómeót, s ajándékát odaadni a fiúnak. Azonban a Tiszán karbantartás miatt nem működött a komp. A parton búslakodva megpillantott egy embert, aki a csónakjában üldögélt. Rövid ismeretség után a lány megkérte Ádámot, hogy vigye őt át a túloldalra. Ádám azonban durván visszautasította Júliát. Ezt meghallotta az éppen arra sétáló Gusztáv, és felajánlotta segítségét a leánynak. A férfi átölelte a lányt és elsétáltak.

Ezután az ártérről a tiszalöki Büntetés-végrehajtási Intézet kommandósai és a Rendőrség speciális rohamosztaga lecsapott a csónakban üldögélő Ádámra, aki a délelőtti folyamán szökött meg a rácsok mögül. Elfogták a veszélyes bűnözőt, az akció sikeres volt. Civilek nem sérültek meg, hála Gusztávnak, aki nemcsak az akció egyik rendőre, hanem Júlia nagyapja is volt. Az unokájával átbeszélte az egész éjszakát. Felhívta a leány figyelmét a felelőtlen viselkedésére. Másnap átvitte Rómeóhoz Júliát, aki reszketve mondta el a történeteket szerelmének.

Galéria

	
<p>Az interaktív tábla szoftverével készített feladatok</p>	<p>Munkaformák a tanítási órákon</p>

A tanár számára szükséges előzetes ismeretek, szakirodalom

Beszélgetés Bedő Ferencsel A digitális nemzedéknek megfelelő tanulási környezetre van szüksége <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=1245>

Műveltség és tudásépítés a digitális korban Gyarmathy Éva, Bácsi János, Gergelyi Katalin, Knausz Imre <http://www.osztalyfonok.hu/cikk.php?id=1243>

www.mek.oszk.hu

www.jelesnapok.oszk.hu

www.szinonimaszotar.hu

A dilemmavitáról (Szent Atanáz Görögkatolikus Hittudományi Főiskolán elhangzott előadás)

Együtt-működik (HU0101-01 2.1. sz. Phare Program) Független Pedagógiai Intézet, 2004.

M. Nádasdi Mária: Projektoktatás, Oktatás-módszertani Kiskönyvtár V. Gondolat Kiadói Kör, Budapest, 2003.

Robert Fisher: Tanítsuk gyermekeinket gondolkodni történetekkel Műszaki Kiadó Budapest 2008.

Biblia

O. Nagy Gábor: Magyar szólások és közmondások

Indiana Jones és az utolsó kereszteslovag

Kölcsey Ferenc: Parainesis Kölcsey Kálmánhoz

Romhányi József: A Bölcs Bagoly

Kisfaludy Sándor: Himfy 82. dal

Nepp József: Eszes Hajnal: A Bölcs Bagoly meséi

La Fontaine: Bölcs mesék (Radnóti Miklós)

Móricz Zsigmond: A bölcs róka

Ady Endre: A bölcsesség áldozása

Kor Erika: Szentesíti-e a cél az eszközt? Diákvállalkozások etikai aspektusai

Rezümé

A cél valóban szentesíti az eszközt? Pedagógusként meggyőződésem, hogy ez az etikátlan magatartás korántsem járul hozzá egy fenntartható társadalom működéséhez. Kölcsönösen függünk egymástól, éppen ezért döntéseink a közérdek elveit kell hogy tükrözzék. Napjaink talán legnagyobb kihívása az, hogy ezt a szemléletet az üzleti élet mindennapjaiban is gyakoroljuk. Úgy vélem, ezen szakterületen rendkívül fontos, hogy ne rögzüljenek bennük az olyan közmondások, mint: „A pénznek nincs szaga!” avagy „Pénz beszél, kutya ugat!”

Diákjaim megtapasztalhatják, hogy az üzleti életben az etikus magatartást az egyéni értékrend illetve a vállalati kultúra határozzák meg. Fiktív vállalatuk működtetése során megismerkednek az etika fogalmával és annak területeivel. Megbizonyosodnak arról, hogy az etikus üzleti kultúra bizalmat eredményez, a bizalom elősegíti a kockázatvállalást, amely végül fejlődést hoz magával.

Célcsoport

A gyakorlatsor gazdasági szakközépiskolásoknak készült, de felhasználható más középiskolában is a gazdasági nevelés témakörében.

Időkeretek

Sajátos nemzeti tantervünket (romániai) követve, ezek a foglalkozások osztályfőnöki óráink illetve gazdasági jellegű szakóráink integrált részét képezik.

Fejlesztendő kompetenciák

Az erkölcsös magatartásra való nevelés rendhagyó többletet teremt, hiszen: elősegíti az emberek szocializálódását; szemléletformáló hatással bír; fejleszti az énképet és az önismeretet. Felelősen gondolkodó állampolgárokat nevel; demokráciára nevel; felkészít a felnőtt lét problémáinak kezelésére. Értékrendet formál; hozzájárul a konfliktusok megfelelő

kezeléséhez; a lélek nevelőeszköze; hozzájárul a fenntartható társadalom kialakulásához. Növeli önbizalmukat, önbecsülésüket; segít különbséget tenni jó és rossz között; fejleszti kommunikációs képességüket; hozzájárul a kritikai gondolkodás kialakításához.

Bevezető: A diákvállalkozások szerepe az oktatásban

*„Mindenkinek van értékrendje,
csak az kérdés, hogy milyen életet formálnak.”*

(John C. Maxwell)

Felkészültek gyermekeink a világra? Sikeres életük lesz? Úgy véljük, hogy a legtöbb szülő és pedagógus is igyekszik választ találni ezekre a kérdésekre. Az iskolák megtanítják diákjaikat a legalapvetőbb dolgokra, de vajon utat mutatnak-e abban, hogyan hozzanak döntést, s hogyan alkalmazzák képességeiket. A gazdasági oktatás valós élethelyzeteket teremt a diákok számára és egy jobb életre neveli őket.

A diákvállalkozások révén lehetőségük van ötvözni a Marketing, Humán Erőforrások, Számvitel, Kommunikáció, Fogyasztóvédelem, Vállalatszervezés, Etika órákon tanultakat. Rendkívül attraktív tanítási módszer, hiszen a diákok sokoldalú képességeit mozgatja meg.

Elsőként is szervezőképességüket, hiszen egy képzeletbeli vállalkozásban munkamegosztás és időbeosztás létezik. Ezzel szorosan összefügg a pénz helyes kezelése, menedzselése. Mindazok a folyamatok, amelyek e területet érintik, hozzájárulnak ahhoz, hogy aktív háztartásként sikeresen tudják majd kezelni költségvetésüket, illetve menedzselni családjukat.

A gyakorlócégek kiállítása rendkívüli lehetőség a kommunikációs képességek fejlesztésére. Tudniuk kell eladni „magukat” és termékeiket, megnyerni a vevőket, s nem utolsó sorban a szakmai tapasztalatcsere is kommunikáció révén valósul meg. Nemzetközi tanirodai versenyek alapvető feltétele az idegen nyelv tudása, így motiválja az angol/ német nyelv elsajátítását is.

Napjainkban elengedhetetlen a modern technológiai eszközök alkalmazása. Talán leginkább az üzleti életben mutatkozik ez meg. A tanítási-tanulási célra létrehozott vállalkozások számtalan technikai vívmánnyal kell lépést tartsanak. Diákjaink weblapokat, reklámanyagokat szerkesztenek, cégbemutatót állítanak össze, rendeléseket fogadnak és eszközölnék.

Vállalkozókként meg kell győződjünk arról, hogy aktivitásuk erkölcsös és felelősséget vállalnak társaik, az alkalmazottak, illetve a környezet iránt. A tantervi gyakorlatoknak köszönhetően fejlődik vállalkozási szellemiségük, szépérzékük, magatartásuk, s nem utolsósorban csapatszellemük.

A tevékenységek direkt célcsoportja a XI. osztályos, gazdaság szakos tanulók. Az erkölcsi nevelés már gyermekkorban, a családi kötelekben veszi kezdetét, majd a külső környezeti hatások (barátok, média) tovább formálják a diákok személyiségét. Éppen ezért a különböző kérdéskörök folyamatosan egymásra épülnek, kiegészítve korábbi észrevételeiket, tapasztalataikat. Az eltérés a megközelítés módszerében mutatkozik meg. A kezdeti tanulságos meséket, történeteket, rajzfilmeket átélt szituációk, irodalmi szövegek, esettanulmányok, dokumentumfilmek váltják fel. A felnőtté-válás kapujában a tanulók már nem csupán passzív befogadói az ismereteknek, ebben az életszakaszban mérlegelnek, vitatkoznak, keresik saját útjukat, kérdeznek és gondolkodnak. Ekkora elsajátítják a gazdasági szféra alapvető fogalmait, összefüggéseit, s véleményt tudnak formálni az etikus üzleti kultúráról.

Indirekt módon azonban a társadalom éppoly élvezője a foglalkozásainknak, hiszen hosszútávon a társadalom erkölcsös magatartással, kölcsönös érdekek figyelembevételével tartható fenn.

Egyéni értékrendszer vs. vállalati értékrendszer

Sok esetben tetteinket egyszerű magyarázattal indokoljuk: „Ilyen vagyok”. De milyenek is vagyunk valójában? Hogyan szemléljük önmagunkat? Mi az ami fontos az életben? Milyen elveket kell követnünk vállalkozásaink során? Ezek azok a kérdések, amelyekre diákjaim is választ kaphatnak önismereti gyakorlataink révén.

Már óvodás korban elsajátíthatók az alapvető viselkedési normák, értékek. Robert Fulghum műve alapján a tanulók is megosztják óvodáskori tapasztalataikat, élményeiket.

„Életem legfontosabb viselkedési szabályait egytől egyig az óvodában sajátítottam el. Az egyetlen a bölcsesség nem volt különösebb érték, az óvodában azonban annál inkább. Íme, amit tanultam:

- *Ossz meg mindent másokkal!*

- *Ne csalj a játékban!*
- *Ne bánts másokat!*
- *Mindent oda tégy vissza, ahonnet elvitted!*
- *Rakj rendet magad után!*
- *Ne vedd el a másét!*
- *Kérj bocsánatot, ha valakinek fájdalmat okoztál!*
- *Évés előtt moss kezet!*
- *Húzd le a vécét!*
- *A frissen sült sütemény és a hideg tej tápláló.*
- *Élj mértékkel! Mindennap tanulj, gondolkodj, rajzolj, fess, énekelj, táncolj, játssz és dolgozz egy keveset!*
- *Délutánonként szundíts egyet!*
- *A nagyvilágban óvatosan közlekedj, fogd meg a társad kezét, és ne szakadjatok el egymástól!*
- *Ismerd fel a csodát! Ne feledd a magocskát a műanyag pohárban: a gyökerek lefelé terjeszkednek, a növények felfelé, és senki nem tudja pontosan, mindez hogyan van, de valamennyien hasonlóképpen élünk.*
- *Az aranyhalak, a hörcsögök, a fehér egerek, még a magocska is a műanyag pohárban – mind meghalnak egyszer. Mi is.*
- *És emlékezz az első szóra, melyet megtanultál – a legfontosabbikra –: nézd!*
- *Minden fontos dolog bennük foglaltatik. A szeretet és az alapvető higiénia. Az ökológia, a politika, az egyenlőség és az értelmes élet.*
- *Válaszd ki bármelyik pontot, fordítsd le bölcs, felnőt szavakra, és alkalmazd családodra, kormányodra, munkádra, egész életedre – meglátod, bölcsnek és igaznak fogod találni.*
- *Gondold csak el, mennyivel jobb volna a világ, ha összes lakója süteményt és tejet uzsonnázna minden délután három órakor, aztán pedig fogná a plédjét és szunyókálna egy keveset. És milyen jó volna, ha az összes kormány oda tenne vissza mindent, ahonnet elvette, és rendet rakna maga után. És akárhány éves is vagy, még mindig érvényes a szabály: a nagyvilágban fogd meg a társad kezét, és ne szakadjatok el egymástól²⁹.*

Az emberi életszakasz egy következő állomása a jelen; az óvoda játék- és meseszőnyegét az iskola padjai váltják fel. Ilyenkor új helyzetekkel, feladatokkal és kiegészült értékrendszerrel

²⁹ Robert Fulghum, Már az óvodában megtanultam mindent, amit tudni érdemes, Park Könyvkiadó

találja szembe magát a diák. Felnőttebb gondolkodásmódjuknak köszönhetően értelmezni tudják a professzor előadását.

„Egyik alkalommal fogott egy befőttesüveget és megtöltötte 5-6 cm átmérőjű kövekkel. Majd megkérdezte hallgatóit: Ugye tele van az üveg? Igen- hangzott a válasz. Ezután elővett egy apró, kavicsokkal teli dobozt és elkezdte beleszórni a kavicsokat az üvegbe. Miután az apró kavicsok kitöltötték a kövek közötti üres helyeket, ismét megállapították, hogy az üveg tele van. Ezután a professzor elővett egy homokkal teli dobozt és elkezdte betölteni a homokot a befőttesüvegbe. A homok természetesen minden kis rést kitöltött. És most – mondta a professzor – vegyék észre, hogy ez az önök élete. A kövek a fontos dolgok - a családot, az egészséged, a gyermeked, a barátaid - ha minden mást elveszítenél, az életed akkor is teljes maradna. A kavicsok azok a dolgok, amelyek még számítanak, mint a munkád, a házád, az autód. A homok – az az összes többi. Az apróságok. Ha a homokot töltöd be először, nem marad hely a kavicsoknak és a köveknek. Ugyanez történik az életeddel. Ha minden idődet és energiádat az apróságokra fordítod, nem marad hely azoknak a dolgoknak, amelyek igazán fontosak számodra. Fordíts figyelmet azokra a dolgokra, amelyek alapvetők a boldogságod szempontjából.”³⁰

A gyakorlati példa hatására a diákok elgondolkoznak, hogy az ő életükben most mit jelent a kő, a kavics és a homok. A gondolatok továbbfűzésekként megnevezik, hogy tíz-tizenöt év múlva hogyan alakul prioritási sorrendjük. Ennek eredményeként generációs jellemzőkre is bukkanhatunk.

Az egyéni értékrendszer kialakítása a vállalati etikai kódex alapját képezi. Ez a kódex egyfajta iránymutatóként szolgál, hiszen tartalmazza mindazt, amit egy vállalat erkölcsösnek, legitimnek vél, s amihez viszonyítva végzi tevékenységeit. A bevezető gondolatokat követően tanulmányozzuk a Mol csoport Etikai Kódexét, etikai ügyeit. Megismerkedünk az Etikai Tanácsa feladataival, majd a diákok önálló munkavégzésére kerül sor: kidolgozzák gyakorlócégük etikai kódexét, s megválasztják az Etikai Tanács tagjait. Az etikai kódex megalkotását követően fontos annak terjesztése vállalaton belül és kívül. A tanulók feladata olyan plakátok, poszterek készítése, melyek a vállalat etikai normáira hívják fel a figyelmet. Tapasztalni fogják, hogy az első lépés egy hatékony etikai kódex megvalósításában az, ha önmaguk az etikus magatartás példaképei. Az alkalmazottak, társtulajdonosok úgy viselkednek majd, ahogyan ők maguk, függetlenül attól, hogy milyen szabályokat fektetnek

³⁰ Világháló: <http://osszegyujtott-termeszet.blog.hu/>

le. Fontos, hogy kölcsönös tiszteletet tanúsítsanak egymás iránt, s időközönként megbeszéléseket tartsanak etikai előírásokról, esetleges áthágásokról és büntetésekről.

A közösségi élet sajátosságai az egyén és a vállalat életében

Az egyénnek szüksége van arra, hogy valamilyen közösség része legyen. Tevékenységeink során felmerülő kérdéseink: Milyen közösséghez tartozom? Milyen szerepet töltök be a közösségben? Mit kaphatok a közösségtől és mit adhatok a közösségnek? Mitől érzem magam jól a közösségben? Tudok-e másként viselkedni, mint ahogyan a többség teszi a csoportban? Meg tudja-e változtatni egy ember a közösség viselkedését?

A feladat részeként a tanulók egy különleges utazás résztvevői. Az úticél Etos szigete, amelynek közelében hajótörést szenvednek. Három bárkával sikerül megmenekülniük, ám a sziget különböző pontjaira érkeznek meg. Más és más eszközök birtokában, különböző létszámban arra törekednek, hogy túléljék. A feltételek ismertetését követően az ottlétükkel és a közösséggel kapcsolatos kérdésekre kell választ adjanak. A helyes értelmezések révén rájönnek, hogy a társadalmat különböző csoportok alkotják. Ezek a közösségek viszont kölcsönösen függenek egymástól, tevékenységeik hatással vannak egymásra. Így valamely egyén döntéshozatala is úgy kell történjen, hogy ne csupán személyes, de mások érdekeit is figyelembe vegye.

A jól működő közösségi élet alapvető feltétele a sikeres vállalkozásnak. A vállalat erőforrásai közül talán a munkatársak szaktudása, élettapasztalata, képességei a legszámottevőbbek. Hatékonyságuk viszont fokozódhat, amennyiben az emberek a team-building révén igazi csapattá érnek, és egymást segítve egy kreatív, s kellemes hangulatban tevékenykednek. Hogy ezt a diákok is tapasztalják, a vállalkozások alkalmazottait csapatépítő tréningre visszük. Ez által kiszakadnak megszokott iskolai környezetükből, tematikus, munkaközösségre szabott programokon vesznek részt (amelyek a kommunikáció fejlesztésére, konfliktuskezelésre, motivációra, döntéshozatalra, együttműködés fejlesztésére irányulnak), s közös élményekkel gazdagodnak. Hatékonyak bizonyulnak e tekintetben az outdoor programok: kalandpark, paintball, tábor vagy erdei iskola.

Különálló feladatként felkérhetjük a diákvállalkozások vezetőit, hogy dolgozzanak ki egy-egy, a cégükre vonatkozó team-building programot megnevezve a foglalkozások helyszínét, a feladatokat, az ellátásra/ szállásra vonatkozó tudnivalókat, az időkereteket illetve a költségvetést.

Az egyén és a vállalat szerepvállalása a közösség életében

Az oktatói-nevelői munka célja, hogy a diákokat, az emberiséget toleranciára, egymás kölcsönös tiszteletére és megsegítésére buzdítsuk. A közösségi élet fejlesztésében ösztönözni kell az önkéntes és karitatív munkavégzést is.

Ezúttal a diákok egy kisebbségi csoport (pl. fogyatékosok, vakok, süketek, mozgáskorlátozottak stb) érdekeit kell felvállalják. Filmkockákon illetve képkockákon át valós helyzetüket kell ismertessék társaiknak, s közös megoldást kell találniuk arra, hogy ezeken a hátrányos sorsú embereken segítsünk.

Gyakorlócégük küldetése, hogy aktív szerepet töltsenek be a közösség életében, s tevékenységeikkel, rendezvényeikkel felvállalják egy-egy közérdek ügyét. A képzeletbeli vállalkozás alkalmazottai ez irányú lépéseiket kell ismertessék vásárlóik, versenytársaik számára.

Etikus döntéshozatal az egyén és a vállalkozás életében

Munkavégzésünk során gyakran olyan döntéshelyzetben kényszerülünk, amikor etikai szempontokat is figyelembe kell vegyünk.

Szerepjátékokon keresztül imitálunk olyan barátok közötti viszályokat, szülő-gyerek helyzeteket, tanár-diák/ tanár-szülő szituációkat, amikor etikai probléma merül fel. A feladat fejleszti a diákok kommunikációs képességeit, problémamegoldó képességeit, hiszen a véletlenszerűen feljegyzett szavakat is be kell építsék a szituációkba illetve mondandójukba. A párbeszéd lefolyása nagymértékben függ a kapott fogalmaktól, a diákok rátermettségétől, látásmódjuktól.

Vállalati szinten a következő eset tárható fel: Egy vállalat értékesítési részlegén dolgozol. Munkád elismeréseként előléptetnek fő értékesítési menedzsernek. Egy napon azt észleled, hogy barátod pénzt tulajdonít el a pénztárból. Megígéri ugyan, hogy visszaszolgáltatja azt, amint tudja, viszont a vállalat normáit követve, jelentened kell az esetet. Mit teszel? A helyes döntés érdekében tudatosítani kell a diákokban, hogy a következő lépéseket kell kövessék:

1. a probléma felismerése
2. alternatívák keresése és értékelése
3. döntéshozatal

Hasonló döntéshozatali szituációk nagymértékben fejlesztik az alkalmazottak / tanulók problémamegoldó képességeit.

Önértékelés vs. vállalati teljesítményértékelés

Más tevékenységekhez hasonlóan rendkívüli szerepe van a visszajelzéseknek, az értékeléseknek. A tanulók az etikai teljesítményértékelés részeként kérdőíves felmérést végeznek a gyakorló cég „dolgozói”, s „vásárlói” körében. Azt vizsgálják meg, hogy betartotta-e a vállalat a kódexben leírtakat, megoldást találtak-e az etikai esetekre, s minden az etikai elvárásoknak megfelelően alakult-e.

Egyéni szinten önértékelő tesztekkel töltenek ki.

Felhasznált irodalom

Daniela Crețu, Ghid practic pentru antreprenori, Editura Universul Juridic 2012, București

Junior Achievement Young Enterprise, Etica în afaceri, 2013

Robert Fulghum, Már az óvodában megtanultam mindent, amit tudni érdemes, Park Könyvkiadó KFT 2010

Világháló:

<http://osszegyujtott-termeszet.blog.hu/>

<http://www.osztalyfonok.hu>

www.tankonyvtar.hu

http://web.axelero.hu/kesz/jel/03_05/etika.html

http://mol.hu/hu/a_molrol/etikai_kodex/

Ramasz Vanda: A környezetért érzett felelősség fejlesztése

Rezümé

A Biblia szimbolikus nyelve című irodalomóra a Teremtés könyvének egyik ikonikus jelnetét, Noé történetét dolgozza fel. A téma szorosan összefügg a környezetünkért érzett aggodalommal, és felelősséggel. A gyerekeket az óra játékos módon arra tanítja meg, hogy a tetteinknek következményei vannak, és a környezetvédelem is a középpontba kerül.

Célcsoport

Az óraterv az 5. évfolyam diákjainak készült, de hatodik osztályban is helye lehet az irodalomórák sorában. Beépíthető akár valamelyik környezetvédelmi világnaphoz illesztve is.

Időkeretek

Az óraterv egy tanítási órához (45 perc) készült. Kibővíthető és a téma fontossága akár indokolja is, hogy két órán (esetleg összevont) foglalkozzunk a vele.

Fejlesztendő kompetenciák

Az órán fejlesztendő kompetenciák elsősorban a kreatív, önálló feladatmegoldás, felismerés és megismerés folyamatainak kialakítása, megerősítése. Az asszociációs készséget az óra eleji ráhangoló feladat segítik elő, aminek az is a konstruktív hozadéka, hogy a diák a saját gondolati termékével hozzá tud járulni az óra menetéhez, tehát önbizalmat erősít és sikerélményhez juttatja. Az óra két kulcsszava az együttgondolkodás és a játék. A játékos, vagy játékra épülő feladatok nagyobb érdeklődésre ösztönzik a gyerekeket, és a memóriájuknak is támpontot biztosítunk (akár részképeség zavarral küzdő tanulónak is). A koncentráció fejlesztéséhez nagy segítséget nyújtanak a szemléltető eszközök. Egyes feladatok konkrét ismeretekre kérdeznek rá, amelyet a tanulóknak önállóan kell kiemelniük ezzel a figyelem irányításának képessége is előtérbe kerül. A szókincsfejlesztés,

szövegalkotás, körülírás, önálló vélemény alkotása, kifejtése szóbeli megnyilatkozáson keresztül valósul meg. Minden diák szerepet kaphat a feladatmegoldásokban, munkája a közösség sikerének szerves része.

A tananyag kiválasztása ráépül a Nemzeti Alaptanterv nevelési céljaira. A bibliai tanítás (A vízözön) jól szolgálja a fenntarthatóság és a környezettudatosság erkölcsi értékét. A részlet tartalmilag is megismerteti a diákokkal a világunk (Földünk) pusztíthatóságát, aminek a felelőssége az emberé.

Az ember hibáinak egyenes következménye a környezet -„minden élőlény, ami a földön mozgott”- elpusztulása. A tanulók megismerik azokat a gazdasági és társadalmi folyamatokat, amelyek változásokat, válságokat idézhetnek elő. A történet által kínált lehetőség szimbolikus, a tanóra azonban előtérbe kerülnek a környeztkárosítás kérdéseire adható gyakorlati és jelenkori válaszok. A fenntarthatóság fogalma és folyamata szükségesű következménye a környezetünkért érzett felelősség témájának feldolgozásában. Korunk özönvizei a jelen problémái felé irányítják a diákok figyelmét. A kialakult felelősség ezzel párhuzamosan azt is előtérbe helyezi, hogy a hétköznapi emberek mit tehetnek meg közvetlen és tágabb környezetük természeti és társadalmi értékeinek, sokszínűségének megőrzéséért, gyarapításáért.

Az általam választott témakör a Biblia. A Biblia tanításának több szempontból is jelentősége van az oktatásban. A szentírás ugyan elsősorban vallási szöveg, de szimbolikus nyelve az irodalomtanítás fontos „alapanyaga” lehet. A Biblia az első képes szöveg, amely a magyar és a világirodalom későbbi alkotásainak ikonikus forrása, és ez indokoltá teszi irodalmi szempontú elemzését. A szentírás ennek köszönhetően kiválóan alkalmas arra, hogy a tanulók megismerkedjenek a szimbólumok használatával, illetve a jelképes szöveg értelmezési eljárásaival. Az említett szöveg ezen kívül máig érvényes erkölcsi tanításokat tartalmaz, amelyeket éppen jelképes volta tesz örökérvényűvé.

Az általam választott téma a fenntarthatóság és környezettudatosság tanításának lehetősége irodalmi, bibliai szövegekben. A magyar irodalom tantárgy nem pusztán elméleti ismeretek átadására alkalmas, hanem kitűnő terepe az önkifejezésnek, érzések, eszmék, indulatok kifejezésére és a közvetlenül a környezetünkben tapasztalt eseményekre, impulzusokra történő reflexióknak. A Biblia az elsődleges forrása a jelképes, szimbolikus tartalmaknak, tanításai örök érvényűek, ezért lehetőséget biztosít arra, hogy korunk egyik legégetőbb, és már saját bőrünkön is tapasztalt problémáját, a környezetvédelmet, előtérbe helyezzük.

A téma relevanciája adott a XXI. században. A fenntarthatóság problémája, kérdései már nem csak tudósokat foglalkoztat, hanem a mindennapjainkban is nagy hangsúllyal van jelen. Mindannyiunk jövője függ attól, hogy milyen döntéseket hozunk a jelenben. A globális méretű

változások és események azonban lokális döntésekkel, hétköznapi magatartás- és szemléletváltatással is befolyásolhatók. Ezt kell felismertetnünk a felnövekvő generációval és az egész életmódjukat ennek megfelelően alakítani. Erre minden lehetőséget ki kell használni. Óravázlatommal azt szeretném bemutatni, hogy az irodalom is képes ezt a célt szolgálni.

Az óra nevelési célja a környezettudatos attitűd és a fenntarthatóság fogalmának kialakítása. Az említett célok csak akkor lehetnek hatékonyak, ha már a lehető legkorábban megismerik a diákok a hozzá fűződő okokat és következményeket. Az iskolai nevelés több szintéren is lehetőséget biztosít a környezetvédelem hangsúlyozására és az újrahasznosításra (pl.: papírgyűjtés, szelektív hulladékgyűjtés). Az említett óra elsősorban az elméleti alapjait és a hozzá fűződő pozitív beállítódást kialakulását támogatja. Az órán fejlesztendő kompetenciák elsősorban a kreatív, önálló feladatmegoldás, felismerés és megismerés folyamatainak kialakítása, megerősítése. Az asszociációs készségek fejlesztése, koncentráció, figyelemirányítás, szókincsfejlesztés, szövegalkotás, körülírás, önálló vélemény alkotása, kifejtése szóbeli megnyilatkozáson keresztül valósul meg.

Tanári reflexió

Az idő fontos tényező az óravázlat készítésében. Ha lehetőség van rá, akkor célszerű akár két tanórát is szánni a témára. Ebben az esetben lehetőség van egy másik fontos fejlesztési terület, az olvasás kiemelésére. A hangos olvasás során jól korrigálható az artikuláció, értő hangsúlyozás, légzéstechnika, tempó. Az oktatási rendszer azonban nem ad lehetőséget a tankönyvekben felsorolt nagyobb terjedelmű szövegek alapos elemzésére, ha az olvasás fejlesztésére is szeretnénk időt szánni. Azonban a tavaly bevezetett egész napos iskola elképzelése ezekre is lehetőséget biztosíthat.

A feszes időbeosztás abban az esetben hajtható végre, ha az adott osztályközösség ismeri az említett feladattípusokat. A gyakorlat hatékonyá teszi a tanulókat. A diákjaim hozzászoktak, hogy folyton véleményt kell alkotniuk, kreatív megoldásokat kell választaniuk, együtt kell működniük, gyors, asszociatív válaszokat kell adniuk, és egymásra oda kell figyelniük. A tanulók jól ismerik a számítógépes programok használatát (ez persze nem feltétlenül az irodalom óra érdeme). Ennek köszönhető, hogy akár egy power point bemutató elkészítése sem okoz gondot. Ezeket a gyakorlatokat már korábban is használták a tanulók. A diákok a játékos és gyakran a hétköznapiakra is kiterjesztett tananyaggal szívesen foglalkoznak szabadidejükben is igényes munkákkal járulnak hozzá a feldolgozáshoz. Ezt az attitűdöt is hónapok, évek alatt alakítjuk ki a diákokban. Ennek köszönhető, hogy plakátok készítését is szívesen vállalják a tanulók.

A vázlat sikeres végrehajtásához elengedhetetlen az osztályban uralkodó fegyelem. A tanulók hozzászoktak, hogy meghallgassák társaik véleményét, hozzászólását, hiszen az fontos eleme a

megfejtésnek. Ez azonban nem jelent teljes csendet az óra alatt. A közös megoldások, a mozgással járó tevékenységek munkazajjal járnak. A játék és a feladatok gyors egymásutánja azonban alapvetően a tananyagra irányítja a gyerekek figyelmét.

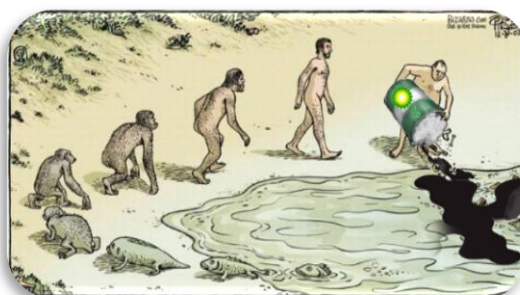
Az alkalmazott oktatási módszerek és indoklásuk

Az óravázlat készítése során különböző módszereket alkalmaztam. A fő motivációs tényező a játék. A gyerekek alapvetően szeretnek játszani. Ha egy feladat felvezetése játékra ösztönöz, akkor nagyobb érdeklődéssel fognak hozzá. Az általam tanított közösségben azt tapasztaltam, hogy a gyerekek (5.-8. osztály) intenzívebben figyelnek játékos megoldásokra, és a memóriájuknak is támpontot biztosítunk egy-egy emlékezetes feladattal a tananyag elsajátításához. A játékos gyakorlatok a sajátosan gondolkodó (akár részképesség zavarral küzdő) gyerekeknek is segítséget nyújtanak, hiszen a tevékenység során könnyebben jegyzik meg a kiemelt ismereteket. A gyerekek saját maguk fedezik a megoldáshoz vezető utat az elvégzett, aktív feladatmegoldás során.

Abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy egy kis létszámú falusi iskolában taníthatok. Az osztályok 16-18 fős közösségek, ahol minden egyes tanuló szerepet kaphat a feladatmegoldások során. Ennek köszönhetően minden tanuló számíthat arra, hogy véleménye fontos, egyénileg is értékelt, valamint, hogy mindenkinek el kell végeznie a feladatokat, hiszen hamar kiderül, ha valaki nem halad az osztállyal, mivel a rábízott egyéni feladat el nem végzése a közös tevékenységet is hátráltatja. Az óratervem elsősorban kisebb létszámú közösségben hatékony.

Oktatási segédanyagok

Az óravázlatban fontos szerepet kapnak a technikai eszközök. A diákok olyan társadalomban élnek, ahol folyton intenzív vizuális és auditív élmények érik őket. Hozzászoktak a látványos az ingerekhez. Ezeket az ingereket az iskolán kívül nem feltétlenül dolgozzák fel, ez a folyamat azonban az iskolában nem marad el. Feltehetik kérdéseiket, miközben a szemléltető eszközök kiszolgálják igényeiket. A korszerű taneszközök fontosak az óratervben, és a gyerekek nagy magabiztossággal kezelik is ezeket az eszközöket.

Felhasznált irodalom

Sokszínű irodalom 5., Mozaik Kiadó, Szeged, 2013

Óravázlat

Tanítási óra: Magyar irodalom Évfolyam: 5. osztály	Készítette: Ramasz Vanda
Témakör:	Az óra anyaga:
Biblia és a szimbolikus nyelv	A vízözön (Részlet a Teremtés könyvéből)
Az előző óra:	Következő óra:
Mítoszok, görög mítoszok	Összefoglalás
Az óra típusa:	Módszer (ek):
Új ismeret feldolgozása	Projekt munka, önálló feldolgozás, páros problémamegoldás
<u>Nagy gondolat:</u> Az ember felelős a környezetért.	
Taneszközök:	Szemléltető eszközök:
tankönyv, íróeszköz, füzet, ragasztó	plakát, mozaikelemek, internet – interaktív tábla

A tananyag szövegét előzetesen elolvasták a diákok otthon, vagy délutáni foglalkozáson.

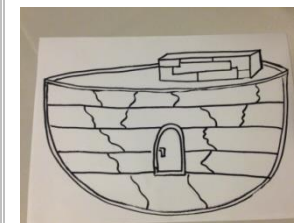
Célok: Biblia szimbolikus nyelvének értelmezése. Örök érvényű tanításainak kiterjesztése korunk társadalmára. A tanításain keresztül kialakítani, megerősíteni a környezetért érzett felelősséget a tanulóknál.

Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség, képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
Az epika műnemének sajátosságai, vallási alapismeretek, a jelkép	önálló, kreatív feladatmegoldás, ismeretek kiválasztása-lényegkiemelés, asszociációs készségek fejlesztése, koncentráció, figyelemirányítás, szókincsfejlesztés, szövegalkotás, körülírás, önálló vélemény kifejtése szóbeli megnyilatkozáson keresztül	vázlat készítés, halmazábra alkotása, analízis, szintézis, kiemelés	bűn és bűnhődés kapcsolatának feltárása és ezzel a (környezetért érzett) felelősség tudatának kialakítása.	jelképes szöveg értelmezése

Idő	Tevékenység,	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
5 perc	ráhangolódás	<u>Ráhangoló feladat:</u> Asszociációs fürtábra. (Differenciált feladat – véletlenszerű differenciálás) <i>Milyen természeti katasztrófák fenyegetik napjainkban Földünket? Fiúk írjanak előzményeket a lányok pedig következményeket! A válaszokat fogalmazzák meg szavakban és helyezték el a fürtábrán!</i>	A kiemelt szöveg tartalmához szorosan kapcsolódik a környezetért érzett felelősség fogalma. Az emberiség elpusztulása emberi tevékenység (gyarlóság) következménye.	Füzetben és a táblán rögzített ábra a vázlat első része. <i>Melléklet 1.</i>	A feladat segítségével az asszociációs készségek fejlesztése megy végbe. A gyerekek kifejezhetik egyéni gondolataikat. Lehetőség szerint mindegyik felkerül a táblára, mindannyian visszajelzést kapnak teljesítményükkel kapcsolatban.

		A feladat elősegíti a környezetvédelmi téma felé orientálni a diákokat, miközben előzetes ismeretek előhívása felhasználása zajlik.			
2 perc	Előzetes feladat kiosztása a szöveg feldolgozásához (A korábban tanult epikai jellemzők feldolgozásának előkészítése)	<p>Kiemelés. (Differenciált feladat – véletlenszerű differenciálás)</p> <p><i>Az ajtó felőli padsorban ülők húzzák alá a szereplőket, a jobboldali padsorban ülők az időre vonatkozó adatokat, a középső padsorban ülők pedig a bárka tulajdonságait.</i></p>		<p>Az interaktív tábla képén Luini: Noé bárkája című festménye látható</p> <p><i>Melléklet 2.</i></p>	
5 perc	A részlet feldolgozása az instrukciók alapján	A tanulók a korábbi elolvasás miatt figyelmüket a mű részleteire tudják fordítani. A mű előzetes ismerete adott az otthoni olvasás miatt.			
3 perc	Ellenőrzés	<p>Felolvasás.</p> <p>A szereplők:</p> <p>Isten, Noé, Szem, Kám, Jáfet</p> <p>Az idő rögzítése: hét nap, 600. év – 2 hónap, 40 nap, 150 nap, 600. év 7. hónap, 10. hónap, + 40 nap,</p>			

		+2x7 nap, 601. év 1. és 2. hónap Cselekmény összefoglalása lánclőadással (mindenki egy mondattal bővíti a történetet, amíg a végére érünk.)			
5 perc	A műfaj meghatározása	A Biblia az első könyv. Két részből áll. Tankönyv szövegének értelmezése, a lényeg másolása. A feladat elvégzése közben a tanár előkészíti a bárka faelemeit jelképező laminált lapokat, amelyeken szavak szerepelnek.			A füzetben készített vázlat 2. eleme
10 perc	A bárka felépítése:	A gyerekek a „bárkaépítők”. Válaszolnak az előzetes feladatok segítségével a feltett kérdésekre. Mutasd be a bárkát? Hogy hívták a szereplőket? Hány napig tartott az esőzés? Hány éves volt Noé az esőzés végén? Milyen madarakat engedett ki Noé a bárkából? Mi a szövetség jele? Kik kötnek szövetséget? Milyen hegyen kötnek ki? Hol olvasható eredetiben ez a történet?		Az alaprajzon ugyanolyan alakú „fadarabokból” készült a bárka alaprajza, mint amit a gyerekek felhelyeznek. Illeszteniük kell a megfelelő helyre.	Előzetesen elkészített ábra kicsinyített változatát a tanár segítségképpen kiosztja, hogy gyorsabb legyen a feladat megoldása. A vázlat 3. eleme. Melléklet 7.

		<p>A válaszok egy –egy „fadarabon” szerepelnek. Ezeket a „fadarabokat” a válaszadók felhelyezik az előzetesen kirakott, nagyméretű bárkarajz megfelelő részére.</p>		<p>Melléklet 3., 4., 5.</p> 	
<p>5 perc</p>	<p>Körülírás</p>	<p>A maradék lapokat a választ nem adók között osztja szét a tanár. A feladatuk, hogy meghatározásokat készítsenek az azokon szereplő szavakhoz. A végére marad a bűn és bűnhődés kifejezés. Később a többiek is hozzá szólásukkal bővíthetik az elhangzottakat, a legfrappánsabban összegzett véleményt rögzíthetik is a füzetben.</p> <p>Ezután a megfejtett fogalmakat új kontextusba helyezve is értelmeznie</p>	<p>A tanulók önállóan megfogalmazzák a kiemelt kifejezéshez (bűn és bűnhődés) fűződő gondolataikat, amivel már a környezetünkért érzett felelősséget is megfogalmazzák önálló szóbeli megnyilatkozásaik formájában.</p> <p>Ez a feladat egyben a szimbolikus szöveg</p>	<p>Melléklet 6.</p> 	<p>A tanulók tanórán szerzett tapasztalataik által fogalmazznak meghatározásokat a kapott kifejezésekhez az olvasott történet vonatkozásában. Az éloszóban történő kifejezés általában időigényesebb, viszont megéri figyelmet fordítani rá. Egyik legnagyobb hiányosságunk, hogy a</p>

		<p>kell a diákoknak. A válaszadás megkönnyítésére kiegészítő információk jelennek meg a táblán.</p> <p>Mit jelent?</p> <p>„Az őssejt-technológia lehet korunk Noé bárkája.”</p> <p>„Meghamisították az őssejt-kutatás Bibliáját”</p>	<p>értelmezési felülete is. A gyerekek lefordítják a saját nyelvükre a történet üzenetét.</p>		<p>diákok nem tanulnak meg összefüggő mondatokban beszélni és rögtönzött beszámolójukkal helyállni az alkalmi közönség előtt.</p>
3 perc	Halmazábra	<p>A történet erkölcsi tanításait összehasonlítják a jelen értékeivel. Halmazábra készítése, és az értékek felsorolása a feladat</p>	<p>A Biblia örökérvényű erkölcsi értékei: értékek Noé korában és a jelenben.</p> <p>Az ábra tanulságának szóbeli összegzése.</p>		<p>A füzeti vázlat negyedik eleme</p>
5 perc	Záró feladat:	<p>Szerződés a gyerekek és a környezet között. A szöveget saját maguk fogalmazzák meg. aláírják, pecsét helyett szívárványt rajzolnak.</p> <p>Mit tehetünk mindennapjainkban a környezetért?</p> <p>Elzárom a csapokat. Tanulok és tanítok a fenntarthatóságról.</p>	<p>Közös alkotás, környezettudatos életmód alapjai.</p>		<p>Összegzi az ismereteket, és a tanulságot. A szerződést a terem egy központi helyén helyezük el.</p>

		<p>Fákat ültetek.</p> <p>Nem termelek szemetet, tudatosan vásárolok.</p> <p>Tömegközlekedéssel járok vagy biciklizek.</p> <p>Újrahasznosítom a „szemetet”, szelektálok.</p> <p>Áramtalanítom a lakást.</p> <p>Esővízzel locsolok, fákat ültetek.</p> <p>Felelősséget vállalok az állataimért életük végéig.</p> <p>Helyi termékeket vásárolok.</p> <p>stb.</p>			
1 perc	Házi feladat	<p>Projektek készítése az órán elhangzottak alapján, csoportban vagy egyénileg– plakátok (fogalmazások, cikkek, képek rajzok) fenntarthatóság, környezetvédelem témakörben, pl. Mit tehetünk meg minden nap a Földért?, Az újrahasznosítás lehetőségei (adatok), Korunk özönvizei, Ételelemünk a víz, Természetfotók – kollázs stb. Majd kiállítás készítése az összegyűlt pályamunkákból a folyosón.</p> <p>Szavazás a diákok által, a legjobb</p>			<p>A szabadidő hasznos eltöltése, hiszen a környezettudatos életmódra nevelést már korán el kell kezdeni. Az óra a 45 percen túl is kifejti hatását. Az elkészült munkák szavazása bevonja az egész iskola közösségét, versenyhelyzetet teremt, amivel alkotásra motiválja a gyerekeket. A jutalmazással pedig megerősítjük a hasznos</p>

		díjazása.			tevékenységet és az általa hordozott üzenetet.
	Szorgalmi feladat	Prezentáció készítése – Add tovább! szünetekben kiselőadás más osztályoknak. – like verseny			
45 perc					

Filep Otília: Az igazak örökké élnek (A kitartó tanulás és a munka szerepe az életút megalapozásában)

Rezümé

Az óra témája Jedlik Ányos életrajzának a feldolgozása. Ez 5-6 érdekes, motiváló feladattal történik. A feladatok segítségével feldolgozásra kerül a tudós gyerekkora, munkássága, öregkora. Az, hogy ő is általános iskolában kezdte a tanulást, nyelvet tanult, gimnáziumba tanult, dolgozott, hiányosságokkal küszködött, nem voltak műszerei, rádöbbenti őket a saját mindennapjaikra. Ráéreznek a kitartó tanulás, munka szerepének fontosságára a céljaink elérése érdekében.

Célcsoport

Az óravázlatot 12-14 éves korosztálynak terveztem. De tulajdonképpen az óravázlatban megtalálható ötletek, módszerek minden általános és középiskolai korcsoportban alkalmazhatóak. Segítenek megvilágítani a hírességek (nem csak a fizikusok) emberi mivoltát.

Időkeretek

Ha a tanulók ismerik a munkamódszereket és jó képességű osztályról van szó, akkor a tervezett óra megvalósítható egy tanórán belül is. De más esetben másfél, két óra szükséges a megvalósításhoz. Akár szakköri foglalkozásra is ajánlom. Itt az időkeret nem annyira kötött.

Fejlesztendő kompetenciák

A téma feldolgozása során nagyon sok, a kommunikációt fejlesztő gyakorlatot végeztünk. Fontos a saját érvek meggyőző módon történő megfogalmazása szóban és írásban, valamint mások írásban és szóban kifejtett nézőpontjainak a teljes mértékű figyelembevétel.

munka szerepének fontosságára a céljaink elérése érdekében. Sőt, úgy gondolom a szaktárgyi tudást, ami az adott fizikushoz kapcsolódik, az is jobban megmarad, motiváltabban állnak hozzá a tanulók. Tehát érdemes időt szánni rá akár tudósok, történelmi személyiségek, hősök, írók, költők esetében is. Ha van rá lehetőség alkalmat kell adni a jelenben élő személyiségekkel való találkozásra, beszélgetésre is. Mi is meg akarjuk próbálni egy fényvel kapcsolatos téma esetében, felvenni a kapcsolatot aktív kutatókkal a Scientix, GoLab projekt segítségével. A kutatókat egy online chat szobában lehet elérni és előre megfogalmazott kérdéseket szeretnénk feltenni a témával kapcsolatban. Nagyon sok szervezet kísérletezik e téren. Így próbálják közelebb hozni a sokszor oly elvontnak, nehéznek tűnő „tudományt” a gyerekekhez, fiatalokhoz, a tudományos pályára „csábítani” őket. De ez már egy jövőbeli téma anyaga lesz... Próbálkoznunk kell minden adott új módszerrel a gyerekek motiválására.

Az érdekes feladatok, általuk jól ismert közegben való megjelenítése (Internet) motiválja a tanulókat a pontos, gyors munkában. Az IKT eszközök motiváló hatása nagyon erős. A gyerekek szembesülnek azzal a ténnyel, hogy Jedlik már 6 évvel Siemens előtt használta a dinamót, kísérleteiben. Mit mulasztott ő el? Fontos találmányai: az elektromotor, a dinamó felfedezése más feltalálók nevéhez fűződik. Ennek oka a kevés támogatás, ami a szertár felszereléséhez volt szükséges. Sokszor saját fizetéséből kellett megelőlegeznie az alkatrészek, eszközök árát. Többek között ez is meghatározta találmányai sorsát. Ugyanis addig nem vezethette be az általa kifejlesztett eszközöket az egyetem leltárkönyvébe amíg, a megelőlegezett összeget az egyetem ki nem egyenlítette. Előfordult, hogy évekkel később kerültek ezek rögzítésre. Jedlik magányos lélek volt, sok örömet lelet a munkába, de sajnos nem akadt hazánkban szellemi társa, akivel gondjait kérdéseit megoszthatta volna. Kihez fordulhatott volna tehát, kivel vitathatta volna meg találmányait, kitől kaphatott volna szakmai kritikát vagy biztatást? "Ő sokat keresett és sokat talált, de mert maga nem hirdette, honfitársai nem vették észre a külföld nem látta találmányait..." Szabadalmaztatni, ismertetni a világgal a felfedezését, megalkotott készülékét!

Jó, ha a gyerekek már ebben a korban megismerik az alkotásokat védő eljárásoknak a fontosságát. Fontos, hogy tudják, a szellemitulajdon-védelem fontos szerepet tölt be a gazdaságban, társadalomban, ösztönzi az innovációt és a kreatív alkotást. Ahogyan megtaníttuk gyermekünknek, hogy ne vegye el a másik játékát az óvodában, éppúgy feladatunk azt is megtanítani neki, hogy ne sértse meg mások szellemi tulajdonjogait. Ez főleg a mai Interneten rengeteg forrásanyag esetében aktuális (szöveges dokumentumok, zene, képek). Fontos, hogy tudják: a különböző forrásanyagok nem saját tulajdonuk! A

tanulók szembesülnek az akkori kutatók nehézségeivel a kommunikáció terén. Nem tudták olyan könnyen megosztani kérdéseiket, eredményeiket más országokban dolgozó, kutató személyiségekkel.

A világhálónak köszönhetően ez ma már nem így van. Nagyon sokszor a kutatók csoportokban dolgoznak, megosztják részeredményeiket a közös cél érdekében. Minden kornak, társadalomnak megvannak az előnyei és hátrányai. Az előnyöket ki kell használni (persze pozitív értelemben), a hátrányokat le kell küzdeni! A tanulók munkájának értékelése, felhasználása a továbbhaladásban megerősíti bennük az elvégzett feladat fontosságát. Nagy örömmel ismertek rá a tesztben az általuk megfogalmazott kérdésekre! Ha valaki nem írt kérdéseket nem ismerheti fel saját kérdését a kérdések között. Remélem következőkor jobban fog igyekezni a feladat elvégzésében. A sok színes Internetes alkalmazás nagyon motiválja a tanulókat. Közelebb érzik magukhoz a tananyagot, érdekesebbnek látják a nekik olykor még száraz, nehézkes tudományos ismeretanyagot.

A tanulók rögtön láthatják a jó válaszokat és az elrontott válaszok számát. Persze én is rögtön láthatom a hiányosságokat az adott témával, leckével kapcsolatban. A tesztet akár otthon is újra megoldhatják, kijavítva a hibájukat. Szerintem így is sokat tanulnak. A tanulás során fontosnak tartom a saját vélemények megfogalmazását egy-egy témával kapcsolatban, ami elég nehéz még nekünk felnőtteknek is. Jó, ha játékos, csoportban elvégzett feladatok kapcsán időben hozzászoknak a különböző tevékenységek értékeléséhez, megfogalmazzák igényeiket, adott esetben kételyeiket.

Így fejlődik a személyközi és szociális kompetenciájuk. Ide tartoznak mindazok a viselkedésformák, amelyeket az tanulóknak el kell sajátítaniuk ahhoz, hogy képesek legyenek hatékony és konstruktív módon részt venni a társadalmi életben, és szükség esetén meg tudja oldani a konfliktusokat. Ezek mind nélkülözhetetlenek a hatékony személyes és csoportos érintkezésben mind az iskolai tevékenységük során, mind a magánéletük területén.

Óravázlat

Tanítási óra: Fizika Évfolyam: 8. oszt.	Készítette: Filep Otília
Témakör: Fizika történet	Az óra anyaga: Jedlik Ányos –életrajzi adatok (II)
Az előző óra: Jedlik Ányos- életrajzi adatok (I)	Következő óra: A transzformátor
Az óra típusa: Alkalmazó (feladatmegoldó) óra	Módszer (ek): <ul style="list-style-type: none"> - IKT eszközök használata; digitális írástudás fejlesztése, az új technológia szerepének kihangsúlyozása a mindennapokban és az iskolában. - kreatív tevékenység; megfigyelés, vizsgálat, aktivitás - előzetes ismeretek, a témával kapcsolatos tudás, tapasztalatok feltérképezése - saját vélemény megfogalmazása - kooperatív tanulási technikák; együttműködő, kooperációs készség fejlesztése - játékok; spontán és szándékos figyelem fejlesztése - Irányított beszélgetés - tanári közlés - frontális munka - önálló munka - ötletbörze, - formatív értékelési módszerek alkalmazása - önértékelés
Nagy gondolat:	„Az igazak örökké élnek.”
Taneszközök: tankönyv, nyomtatott szövegrészek, IKT tábla, IKT eszközök: TeamUp.com, Stopwatch.com, Wordle.com, LearningApps.com, Socrative.com, Linoit.com, digitális tankönyv...	Szemléltető eszközök: IKT eszközök: kivetített, nyomtatott szórejtvény, számrejtvény, puzzle, teszt, képek, szófelhő, életrajzi szövegrészek...

A téma relevanciájának indoklása:

Társadalmunkban jelentős értékváltozásnak lehetünk tanúi, a hagyományos értékeket felváltották az új értékek. Nagy különbség van e két értékrend között, amely meghatározza a tanulók társadalomhoz, világhoz való viszonyulását. Ezért fontos megmutatni a gyerekeknek, hogy régi körülmények között élő, dolgozó, kutató személyiségek, hogyan érvényesültek, milyen nehézségekbe ütköztek életük, munkájuk során... Fontos, hogy értékrendjükbe bekerüljön a kitartó tanulás, munka fontossága. Ráérezzenek, hogy e tulajdonságok fontosak a fejlődésükben, céljaik elérésében. A megfelelő értékrend kialakítása elősegíti fejlődésüket egyéni és társadalmi szinten is. Fontos, hogy egy-egy híres személy életrajzának megismerése után, személyes véleményt alkossanak róla, különböző értékrendeket összehasonlítsanak és ez által saját értékeiket tisztázzák. még ha nagyon sokszor időhiánnyal is küszködünk, sietünk a tananyaggal, akkor is fontosnak tartom egy- egy tudós, fizikus életének a megismerését közelebbről, aprólékosabban. Az, hogy szembesülnek az emberi mivoltával, közelebb hozza hozzájuk, motiválhatja a tantárgyi tudás elsajátításában is. Az, hogy ő is általános iskolában kezdte a tanulást, nyelvet tanult, gimnáziumba tanult, dolgozott, hiányosságokkal küszködött, nem voltak műszerei rádöbentti őket a saját mindennapjaikra. Ráéreznek a kitartó tanulás, munka szerepének fontosságára a céljaink elérése érdekében. Sőt, úgy gondolom a szaktárgyi tudást, ami az adott fizikushoz kapcsolódik, az is jobban megmarad, motiváltabban állnak hozzá a tanulók.

Tehát érdemes időt szánni rá akár tudósok, történelmi személyiségek, hősök, írók, költők esetében is. Ha van rá lehetőség alkalmat kell adni a jelenben élő személyiségekkel való találkozásra, beszélgetésre is. Mi is meg akarjuk próbálni egy fénnyel kapcsolatos téma esetében, felvenni a kapcsolatot aktív kutatókkal a Scientix, GoLab projekt segítségével. A kutatókat egy online chat szobában lehet elérni és előre megfogalmazott kérdéseket szeretnénk feltenni a témával kapcsolatban. Nagyon sok szervezet kísérletezik e téren. Így próbálják közelebb hozni a sokszor oly elvontnak, nehéznek tűnő „tudományt” a gyerekekhez, fiatalokhoz, a tudományos pályára „csábítani” őket. De ez már egy jövőbeli téma anyaga lesz... Próbálkoznunk kell minden adott új módszerrel a gyerekek motiválására.

Célok:

Ismerjék meg a történelmi korok időrendjének megfelelően, a természettudományok kiemelkedő felfedezéseit, valamint azt, hogy ezek az ismeretek milyen módon segítették elő a technika fejlődését.

Ismerjék meg különböző életkorok, nemzedékek értékeit, munka körülményeit, kommunikációs lehetőségeit. Ezeknek a hatását az elért eredményekre, élethelyzetekre.

Ismerjék meg milyen fontos történelmi események történtek abban a korban.

Értsék meg Jedlik Ányos felfedezéseinek újszerűségét, hogyan vetődtek fel a kutatási témáival kapcsolatos kérdések, miként kezdett el vizsgálni.

Értékközvetítés – emberi méltóság, hivatás.

A tanuláshoz szükséges alapképességek fejlesztése: figyelem, emlékezet, gondolkodás.

A hatékony tanuláshoz szükséges tanulási szokások tudatosítása és kialakítása.

A tanuláshoz való megfelelő viszony kialakítása és fenntartása.

Tanulási stratégiák kialakítása és fejlesztése.

Valóság-alapú és ugyanakkor személyes világkép és világnézet kialakításának tapintatos segítése.

A tudományos és technikai témák, társadalmi kérdésekkel való összekapcsolása.

A tudományos, technikai és társadalmi kérdések együttes kezelése.

Az ember alkotta világ értékei –tudomány vívmányainak a megismerése, tisztelete.

Emberi magatartásformák és élethelyzetek megfigyelése.

Felkészülés a felnőtt lét szerepeire.

Emlékezésre, felismerésre, összefüggések értelmezésére nevelés.

Összefoglalás készítése, a megoldás keresése és a megoldás végrehajtása.

Önálló véleményalkotás és ítéletképzés fejlesztése.

Az ismeretek alkalmazása a problémák megoldásában.

Az információk rendszerezése, elemzése és összegzése a problémamegoldás és a válaszok megtalálása érdekében.

Gondolatok és ötletek világos és hatékony kifejtése szóban és írásban.

Együttműködő-készség különböző csapatokkal a produktum létrehozásának érdekében.

A technológia, mint eszköz alkalmazása az információgyűjtés és rendszerezésben, értékelése a tervezett termék létrehozásában.

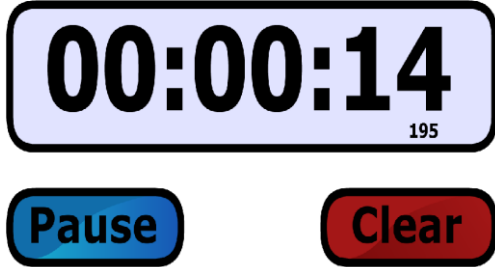
Az információhasználat erkölcsi/jogi problémáinak alapvető megértése.

Az idő és a munkamennyiség hatékony kezelése.

Megfelelő és eredményes együttműködés másokkal; a csapat kollektív tudásának használata a megfelelő esetben.

Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség, képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
<p>Jedlik Ányos életrajzi adatai. Elektromágneses indukció, váltakozó áram, dinamó, elektromotor. Internetes alkalmazások: Socratic.com, Linoit.com. Szövegszerkesztési, szövegalkotási ismeretek</p>	<p>Kulcskompetenciák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A nemzeti közös értékek megismertetése - Önálló kérdések megfogalmazása a tárgyalt témával kapcsolatban - Kommunikációs kompetencia fejlesztése - Együttműködési kompetencia fejlesztése - Szociális és állampolgári kompetenciák fejlesztése - Érzelmi kompetenciák fejlesztése - Intellektuális kompetenciák fejlesztése - Digitális kompetenciák fejlesztése <p>Nem tantárgyfüggő kompetenciák:</p> <p>Módszertani kompetenciák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tanulási technikák fejlődése (hatékony, önálló tanulás f.) - ismeretek különböző helyzetekben való használata - előzetes tudás elemeinek felszínre hozása - alkalmazható, szaktárgyi ismeretek bővítése - tervezési eljárások megismerése - IKT eszközök, internettel, számítógéppel kapcsolatos praktikus tudás (digitális kompetencia f.) - hatékony munkamódszerek alkalmazása - Szövegértés, szövegalkotás szóban és írásban 	<p>Egy szempontú rendszerezés képesség fejlesztése: besorolás, sorképzés, osztályozás. Besorolás: befoglalás, szelektálás, halmazkeresés, szortírozás. Kereső felismerés. Fogalomképzés, szövegalkotás</p>	<p>A kitartó munka eredményességének kihangsúlyozása. Fontos találmányai: az elektromotor, a dinamó felfedezése más feltalálók nevéhez fűződik. Ennek oka a kevés támogatás, ami a szertár felszereléséhez volt szükséges. Sokszor saját fizetéséből kellett megelőlegeznie az alkatrészek, eszközök árát. Többek között ez is meghatározta találmányai sorsát. Ugyanis addig nem vezethette be az általa kifejlesztett eszközöket az egyetem leltárkönyvébe amíg, a megelőlegezett összeget az egyetem ki nem egyenlítette. Előfordult, hogy évekkel később kerültek ezek rögzítésre. Jedlik magányos lélek volt, sok örömet lelet a munkába, de sajnos nem akadt hazánkban szellemi társa, akivel gondjait kérdéseit megoszthatta volna. Kihez fordulhatott volna tehát, kivel</p>	<p>Informatika: IKT eszközök, internettel, számítógéppel kapcsolatos praktikus tudás</p> <p>Történelem: fizika történet, életrajzi adatok. 1845. október 8-án a tanévnyitó ünnepélyen először szólt magyar nyelven hallgatóihoz. A Habsburg ház politikája, a szabadságharc.</p>

	<p>Személyi és szociális kompetenciák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - együttműködés másokkal - együttműködési készség csoporton belül; csoportok között - egymás segítése - tolerancia - türelem - szervezőkészség - önértékelés - figyelmesség –empátia - tisztelet - ragaszkodás - konfliktuskezelés - közösségépítés <p>Kommunikációs kompetenciák:</p> <ul style="list-style-type: none"> - csoport előtti szereplés - kommunikációs készség, szövegértés-szövegalkotás - vitában való részvétel, érvelés 		<p>vitathatta volna meg találmányait, kitől kaphatott volna szakmai kritikát vagy biztatást? "Ő sokat keresett és sokat talált, de mert maga nem hirdette, honfitársai nem vették észre a külföld nem látta találmányait..."</p>	
--	--	--	--	--

	Tevékenység,	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
5 perc	Szervezési feladatok	<p>csoportalakítás, időmérő beállítása</p> <p>www.online-stopwatch.com</p> 		<p>TeamUp.com (csoportalkotás) http://teamup.aalto.fi/</p> <p>Saját osztály: http://wookie.eun.org/wookie/wservices/wookie.apache.org/widgets/teamup/index.html?idkey=2KJzkwNQEqNG.sl.7rkNwPsHbscfVA.eq.&proxy=http://wookie.eun.org:80/wookie/proxy&st=&locale=en-EN</p> <p>Stopwatch.com (időmérő) alkalmazások megnyitása http://www.online-stopwatch.com/full-screen-stopwatch/</p>	<p>Az idő és a munkamennyiség hatékony kezelése. Megfelelő és eredményes együttműködés másokkal; a csapat kollektív tudásának használata a megfelelő esetben.</p>
15 perc	Ráhangelő feladatok,	<p><i>Frontális munka</i> A feladatot kivetítem az interaktív táblára</p>			<p>Az érdekes feladatok, általuk jól ismert közegben való</p>

viSSZACsAtolÁS

1. Jedlik Ányos puzzle

A helyes megoldás esetén egy arcképet fogsz látni!

2. Szókereső kivetítése

A következő szókeresőben Jedlik négy találmánya van elrejtve.

3. Évszámos keresztrejtvény

Szókeresés meghatározások alapján. A következő helységneveket kell, felismerjétek annak függvényében, hogy milyen szerepet játszottak Jedlik Ányos életében.

Figyelem felkeltés

Ha minden szót meg találtunk egy képet fogtok látni a táblán.

Csoport munka

Minden csoport próbálja ezeket megtalálni. Lássuk melyik csapat a legügyesebb, leggyorsabb?

Szavak megkeresése: **dinamó, elektromotor, szódavíz, osztógép.**

Töltsétek ki a keresztrejtvényt, az alábbi meghatározások alapján!

Jedlik Ányos születésének éve (1800)

Jedlik halálának éve. (1895)

Ebben az évben fedezte fel Jedlik a dinamót. (1860)

Jedlik befejezte gimnáziumi tanulmányait. (1817)

A bal felső sarokból induló átló egy új évszámot ad: **Ebben az évben történt Siemens dinamójának bemutatása. Őt**

Előzetes ismeretek felelevenítése, rögzítése, új közegben való felhasználása

Különböző, ismert játékos feladattípusok, most más tartalommal.

Szellemi tulajdon fogalma, szellemi tulajdon védelmének fontossága.

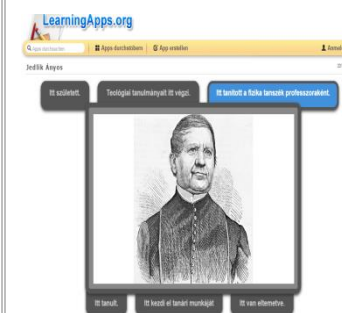
Előzetes ismeretek rögzítése.

1	8	0	0
1	8	9	5
1	8	6	0
1	8	1	7

IKT táblára kivetített puzzle

Puzzle- Jedlik Ányos kép

<http://learningapps.org/display?v=pyqtbnzmj01>

IKT táblára kivetített szórejtvény

<http://learningapps.org/display?v=pry87w35501>

Számrejtvény kivetítése az interaktív táblára.

megjelenítése (Internet) motiválja a tanulókat a pontos, gyors munkában. Az IKT eszközök motiváló hatása nagyon erős.

A gyerekek szembesülnek azzal a ténnyel, hogy Jedlik már 6 évvel Siemens előtt használta a dinamót, kísérleteiben. Mit

		<p>tartják a dinamó felfedezőjének.</p> <p>Végül, mit tudunk a dinamó felfedezéséről? Mit mutatnak a rejtvény számai? Figyeljétek a pirossal jelölt számokat, eseményeket. Miért nem kötődik Jedlik Ányos nevéhez?</p> <p>Vita, megbeszélés!</p> <p>A szellemi tulajdon védelmének fontossága!</p>	<p>Időbeli sorrendiség...</p> <p>Ellentmondás felfedezése!</p> <p>Mi lehet ennek az oka?</p>	<p>mulasztott ő el?</p> <p>Szabadalmaztatni, ismertetni a világgal a felfedezését, megalkotott készülékét!</p> <p>Jó, ha a gyerekek már ebben a korban megismerik az alkotásokat védő eljárásoknak a fontosságát.</p> <p>Fontos, hogy tudják, a szellemitulajdon-védelem fontos szerepet tölt be a gazdaságban, társadalomban, ösztönzi az innovációt és a kreatív alkotást.</p> <p>Ahogy megtanítjuk gyermekünknek, hogy ne vegye el a másik játékát az óvodában, éppúgy feladatunk azt is megtanítani neki, hogy ne sértse meg mások szellemi tulajdonjogait. Ez főleg a mai Interneten rengeteg forrásanyag esetében aktuális (szöveges dokumentumok, zene, képek). Fontos, hogy tudják: a különböző forrásanyagok nem saját</p>
--	--	---	--	---

					tulajdonuk!
15 perc	Jelentésteremtés	<p><i>Frontális munka</i></p> <p>Figyeljétek meg a táblára kivetített szófelhőt. Szavak felsorolása. Kiról van szó? éles ész, kitartás, tanulás, kutatás, munka, magányosság, oktatás, eredményes munka...</p> <p>Miért emeltem ki a magányos szót? A mai tudósok is küszködnek ezzel a gondolddal? Ti mit gondoltok? Gondolataitokat jegyezzétek le az asztalon található kinyomtatott felhőbe.</p> <p><i>Csoport munka</i></p> <p>A tanulók leírják gondolataikat, utána a csoportvezetők felolvassák ezeket és megbeszéljük.</p> <p>A leírt gondolatokból egy újabb szófelhőt készíthetünk, amibe bekerül minden csoport gondolata és így láthatjuk a kiemelt szavakat, gondolatokat, a legtöbbször leírtakból.</p>	<p>Gondolkodás</p> <p>Saját gondolatok megfogalmazása írásban.</p> <p>Kommunikáció fejlesztése.</p> <p>Kreativitás fejlesztése</p>	<p>Szófelhő</p> <p>http://www.wordle.net/delete?index=8298860&d=OURU</p> <p>Szöveg rész Jedlik Ányos életrajzából:</p> <p><i>„Jedlik magányos lélek volt, sok örömet lelet a munkába, de sajnos nem akadt hazánkban szellemi társa, akivel gondjait kérdéseit megoszthatta volna. Idősebb természettudósokat legfeljebb tanárai között találhatott.</i></p> <p><i>„... inkább tisztelték Jedlik szakmai tekintélyét mintsem társai lettek volna a kutatásban. Kihez fordulhatott volna tehát, kivel vitathatta volna meg találmányait, kitől kaphatott volna szakmai kritikát vagy biztatást? "Ő sokat keresett és sokat talált, de mert maga nem hirdette, honfitársai nem vették észre a külföld nem látta</i></p>	<p>A tanulók szembesülnek az akkori kutatók nehézségeivel a kommunikáció terén. Nem tudták olyan könnyen megosztani kérdéseiket, eredményeiket más országokban dolgozó, kutató személyiségekkel.</p> <p>A világhálónak köszönhetően ez ma már nem így van. Nagyon sokszor a kutatók csoportokban dolgoznak, megosztják részeredményeiket a közös cél érdekében.</p> <p>Minden kornak, társadalomnak megvannak az előnyei és hátrányai. Az előnyöket ki kell használni (persze pozitív értelemben), a hátrányokat le kell küzdeni!</p> <p>Aktív állampolgárságra nevelés.</p>

				találmányait."	
15 perc	<p>Feladat megjelölés</p> <p>A múlt órán és ma is megismertük Jedlik Ányos életrajzi adatait.</p> <p>Négy csoportban dolgoztatok és ismertettétek egymással az általatok feldolgozott részt: gyerekkor, tanulmányok, felfedezések, öregkor (szakértői mozaik).</p>	<p><i>Csoport munka</i></p> <p><i>Tanári közlés</i></p> <p>Minden csoport alkot négy-négy kérdést az általa áttanulmányozott részből. Minden kérdéshez kérek egy helyes választ lehetőséget és két hamis válasz lehetőséget!</p> <p>Megnyitottam a Socrative.com tesztkészítő felületet.</p> <p>Aki elkészült jöhet és begépelheti a kérdéseket és a válasz lehetőségeket az adott felületre.</p> <p><i>Önálló munka</i></p> <p>A tanulói laptopokon mindenki lépjen be a Socrative.com alkalmazásba, már ott van az általunk készített teszt.</p> <p>Mindenki oldja meg a tesztet. Tudjátok, hogy a program elvégzi az értékelést is.</p>	<p>Tesztfeladat készítés</p> <p>lépéseinek a megismerése</p> <p>A megszerzett ismeretek felhasználása egy teszt elkészítésében</p> <p>Informatika</p> <p>Fizika történet</p> <p>Ismétlés általunk</p>	<p>Socrative.com interaktív értékelő, szavazó rendszer</p> <p>Tesztkészítő alkalmazás felületének megismerése, használata.</p> <p>http://b.socrative.com/teacher/#dashboard</p> <p>Interaktív teszt készítése és megoldása.</p> <p>http://b.socrative.com/teacher/#create-quiz</p>	<p>A tanulók munkájának értékelése, felhasználása a továbbhaladásban megerősíti bennük az elvégzett feladat fontosságát.</p> <p>Nagy örömmel ismertek rá a tesztben az általuk megfogalmazott kérdésekre! Ha valaki nem írt kérdéseket nem ismerheti fel saját kérdését a kérdések között. Következőkor jobban fog igyekezni a feladat elvégzésében.</p> <p>A sok színes Internetes alkalmazás nagyon motiválja a tanulókat. Közelebb érzik magukhoz a tananyagot, érdekesebbnek látják a nekik</p>

	<p>Ezen az órán is újabb dolgokat ismertünk meg róla.</p>	<p>Remélem a sok gyakorlás után mindenkinek nagyon jó eredményei lesznek. <i>Megbeszélés, formatív értékelés</i></p> 	<p>készített teszt segítségével</p> <p>Informatika</p>	<p>Teszt megosztása zárt csoportban.</p> <p>(Facebook csoport; 8. a)</p>	<p>olykor még száraz, nehézkes tudományos ismeretanyagot.</p> <p>A tanulók rögtön láthatják a jó válaszokat és az elrontott válaszok számát. Persze én is rögtön láthatom a hiányosságokat az adott témával, leckével kapcsolatban. A tesztet akár otthon is újra megoldhatják, kijavítva a hibájukat. Szerintem így is sokat tanulnak.</p> <p>Önértékelés fejlesztése</p>
<p>10 perc</p>	<p>Reflektálás</p> <p>Meghívás a Linoit.com felületre</p> <p>Saját vélemények, reflexiók a tevékenységekkel kapcsolatban</p>	<p><i>Egyéni munka</i> <i>Tanári közlés</i></p> <p>Lépjetek be az e-mailjeitekbe és fogtok látni egy meghívót a Linoit.com alkalmazásra. Mindenki írja le egy cetlire a véleményét, legjobb élményét az elmúlt két óráról.</p> <p>Formatív értékelés, reflektálás</p>	<p>Internet ismeret</p> <p>Meglévő szókincs, személyes tapasztalatok, előzetes ismeretek</p> 	<p>Interaktív faliújság készítése, megosztása zárt csoportban.</p> <p>(Facebook csoport; 8. a)</p> <p>Linoit.com</p> <p>http://linoit.com/users/filepoti/canvases/Jedlik%20%C3%81nyo</p> <p>S</p>	<p>Az elmúlt két óra formatív értékelése.</p> <p>Saját vélemény megfogalmazása, ami elég nehéz még nekünk felnőtteknek is.</p> <p>Jó, ha játékos feladatok kapcsán időben hozzászoknak a különböző tevékenységek értékeléséhez, megfogalmazzák igényeiket, adott esetben kételyeiket.</p>

Felhasznált irodalom

Megismerés és elfogadás. Szerk.: Kállai Ernő és Kovács László

http://www.kallaierno.hu/data/files/megismeres_es_elfogadas_110131_RMtO6S.pdf

Tanulmány a hat kiemelt fejlesztési hiány-terület tervezett pedagógiai rendszerének kialakításáról Diósi Alojzia, Csillag Ferenc, Hollóné dr. Kacsó Erzsébet, Dr. Kádek István, Dr. Honfi László, Dr. Pála Károly, Dr. Taskó Tünde, Tóth László, Veres Gábor 2010.

http://www.educatio.hu/bin/content/tamop311/download/tamop_311/2piller_tanulmanyok/07_hat_kiemelt_terv/7_tanulmany_korr_2011_04_05_vegleges_tartalomjegyzek.pdf

Jedlik Ányos rövid életrajza

<http://www.omikk.bme.hu/archivum/magyarok/htm/jedlikrov.htm>

Jedlik Ányos élete és munkássága

<http://www.remenyikzs.sulinet.hu/segedlet/fizika/jedlik.htm>

A fizika története

<https://www.google.hu/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espv=2&ie=UTF-8#q=jedlik%20%C3%A1nyos%20%C3%A9letrajz>

Csoportalakító alkalmazás

<http://teamup.aalto.fi/>

Online időmérő

<http://www.online-stopwatch.com/full-screen-stopwatch/>

Játékos feladat-, tananyag készítő alkalmazás

<http://learningapps.org/display?v=pyqtbznmj01>

Szófelhő készítő alkalmazás:

<http://www.wordle.net/delete?index=8298860&d=OURU>

Online feladatlap készítő:

<http://b.socrative.com/teacher/#dashboard>

Online falíújság készítő alkalmazás:

<http://linoit.com/users/filepoti/canvases/Jedlik%20%C3%A1nyos>

Vőneki Mária: Gyere haza Paco!

(Konfliktus és konfliktuskezelés a családban)

Rezümé

Egyre több csellengőről hallunk a médiában. A gyerekek eltűnésének számos esetben egy családon belül lezajlott konfliktus az indítóoka. Általában fontos, hogy a gyermekek rendelkezzenek a konfliktusok konstruktív kezeléséhez szükséges kompetenciákkal, de különösen fontos, hogy kiskamasz korban szembesüljenek a családon belüli konfliktusok kérdéseivel. Az általam tervezett etikaóra keretében közösen gondolkodunk a gyerekekkel. Fontos, hogy a feladatokkal, játékokkal eljussunk a megfelelő következtetésekig és lássák a tanulók a konfliktusok feloldásához vezető utakat.

Célcsoport

Az óravázlatban a hetedik osztályos 13-14 éves gyerekek számára terveztem feladatokat, az ő életkori sajátosságait vettem figyelembe. A pedagógusok megítélése alapján választható más korosztály is.

Időkeretek

A szükséges előkészületek után a hagyományos 45 perces időkeretben megvalósítható az óra. Szerencsés esetben, ha osztályfőnök tartja az órát és azt épp osztályfőnöki óra követi, akkor több idővel lehet gazdálkodni.

Fejlesztendő kompetenciák

Az etika tantárgy segíti a gyerekeket a társadalmi együttélés bevett normáinak megértésében, fogalmilag megragadhatóvá teszi ezeket az értékelveket. Nem kész válaszokat kínálunk az órákon, hanem értelmezésekre törekszünk, fejlesztjük a diákok problémaérzékenységét. Fontos területe az önismeret, a társas kultúra fejlesztése, a lelki egészség megőrzése. Az önkifejezésre, kérdezésre, véleményalkotásra, érvelésre és párbeszédre épülő módszerek nyújtanak ehhez

segítségét, és emiatt tervezek gyakran drámás órákat. Erőteljes befolyáshoz juthat az anyanyelvi kommunikációs kompetencia fejlesztése. Az óra témája jól támogatja a tantárgyhoz kiemelt szociális és állampolgári kompetencia fejlesztését. Véleményem szerint ösztönöz a másokért és a közösségért való felelősségvállalásra. A személyes gondolatok igényes megfogalmazása elősegíti az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség fejlődését.

Bevezető

Személyes pedagógusi tapasztalataim és a diákok beszámolói alapján meggyőződésem, hogy a családban előforduló konfliktusok kezeléséhez, megoldásához segítséget kell nyújtani az iskolában. A családon belüli konfliktuskezelést segítő órám egy csellengő gyerek történetének feldolgozásával igyekszem olyan helyzeteket felkínálni a diákoknak, amelyekben megismerhetik, kipróbálhatják a konfliktuskezelés hatékony, eredményre vezető módjait.

Mindazok a változások, amelyek az elmúlt évtizedekben hatással voltak a családok életére, az iskolában is tetten érhetők. Ma már nem csodálkozunk, ha a gyerekek szülei éppen munkanélküliek, és egyikük állást remélve külföldre megy. Emiatt újfajta csonka családok jönnek létre. A családi életet nem pótolja, ha a távolban élő szülő skype segítségével bejelentkezik, és néhány percben beszámol a hétköznapjairól. A monitort nem lehet megölelni, a valódi távolság létezik, elválaszt. Gyakori gond a saját tanítványaim esetében, hogy a szülő későn ér haza a munkából, az ebédlő asztalára kitett füzet segítségével hagynak egymásnak üzeneteket vagy mobiltelefonon.

A csellengők kifejezést találom az óravázlatom egyik legjobb hívószavának. Incze Zsuzsa riporter, szerkesztő munkájának, dokumentumfilmjeinek köszönhető, hogy ez a szó a köztudatban az otthonról elszökött gyerekek szinonimájává vált. Ők nem valahová tartanak, csak valahonnan szöknek, menekülnek.

Az etikai nevelésnél a drámapedagógiai módszerek alkalmazását minden kollégámnak ajánlani szeretném. Alkalmat nyújt egymás jobb megismerésére, többet kommunikálnak a gyerekek, demokratikus munkaformákra ad lehetőséget, a tanulók spontán módon segítik egymást, erősödik az ön- és társismeretük, fejlődik a beszédképességük. A drámapedagógia tapasztalataim szerint kitartásra nevel, megtanít örülni a közös munka eredményeinek mozgósítja a fantáziát, a kreativitást.

Az alábbi kulcskompetenciák fejlesztéséhez járult hozzá az óra:

Anyanyelvi kommunikáció: szóbeli és írásbeli szövegalkotást, szövegértést végeztek a gyerekek.

Szociális és állampolgári kompetencia: fontos eleme a konfliktusok megoldásának képessége, ezt gyakoroltuk a feladatokkal. A különböző társadalmi rétegekhez tartozó személyek megjelenítése is előkerült.

Estétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség: élmények és érzések kreatív kifejezését gyakorolhatták a drámás feladatokkal, irodalmi szemelvényt olvastunk, zenét hallgattunk, aláfestő zenét komponálhattak ritmushangszerekkel. Mozgáskultúrájukat a szituációs játékokban fejleszthették.

Érvényesültek azok a közműveltségi tartalmak, amelyek az etika oktatásában kiemelten fontosak. Például a helyes magatartásról, a jó döntésről kialakított álláspontokat párbeszéd során fejthették ki a gyerekek. Problémaérzékenységük fejlesztését a kapott szerepekkel, feladatokkal kívántam elérni. Az órán nem kívántam kész válaszokat, megoldásokat adni, viszont néhány fogalom elsajátítását fontosnak tartom. Az interaktív táblán ppt vázlattal szemléltettem őket.

Az illusztráción saját tanítványaimról készültek a fotók, amelyeket a szülők engedélyével közlök. Az óravázlatot két változatban adom közre, hogy azok a kollégák is sikerrel használhassák, akiknek kevesebb tapasztalatuk van a drámapedagógiai eszközök alkalmazásában.

1. óravázlat

(Drámapedagógiai módszerekben jártas pedagógusoknak és osztályoknak)

<p style="text-align: center;">Tanítási óra: Etika Évfolyam: 7. osztály általános iskola</p>	<p style="text-align: center;">Készítette: Tóthné Vőneki Mária</p>
<p>Témakör: A család, a társadalom legalapvetőbb közössége</p>	<p>Az óra anyaga: Konfliktusok megoldása a családban Irodalmi szemelvény feldolgozása adott szempontok alapján Gyere haza, Paco!</p>
<p>Az előző óra: Az erkölcsi jó</p>	<p>Következő óra: A barátság</p>
<p>Az óra típusa: Új ismeretet feldolgozó, rendszerező</p>	<p>Módszer(ek): drámapedagógiai módszerekkel történő szemelvény feldolgozása</p>
<p>Nagy gondolat: Mi történik a kialakult konfliktus után? Hogyan lehet megoldani konfliktust a családban?</p>	
<p>Taneshközök: Az adott órán nem szükséges taneshközök használata.</p>	<p>Szemléltető eszhözök: írólapok, íróeshközök, kalap, plakát, dob, csörgő, triangulum, székek, cédulák, cellux, cd lejátszó magnó, cd, papírdoboz, interaktív tábla, nyakkendő, aktatáska, újság, cumisüveg, babacsörgő, hálósák, sörösdoboz</p>

Célok: A szociális kompetencia fejlesztése. A konfliktushelyzetek kialakulásának, megoldásának megismertetése. A családtagok között létrejövő konfliktus helyzetek megoldása. Írásbeli és szóbeli kifejezőkészség fejlesztése. Drámai munkaformák megismerése, gyakorlása. Élmények, tapasztalatok szerzése. Véleményformálás gyakoroltatása.

Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség-képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
a család szerepe a családtagok helyzete az eddig tapasztalt konfliktusok kezelésének módja	kommunikáció együttműködés kreativitás fogalomértelmezés magyarázat	a konfliktus felismerése okai a konfliktus kezelés módjai megoldásai	- szülő és gyermek kapcsolata - eltérő életkorú és társadalmi helyzetű emberek véleménye	- irodalom - dráma - ének-zene

Idő (perc)	Tevékenység, tanegység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Megjegyzés, szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
1-2.	Bevezető, ráhangoló játék, mellyel előkészítjük a későbbi feladatokhoz szükséges csoportok kialakítását.	<p>Tanári közlés: A mai óra elején egy játékkal kezdünk. Mindenki vegyen egy összehajtott lapot a dobozból, de még ne nézze meg! Zenére sétáljatok a teremben! A csendet követően hajtsátok ki a lapokat! Keressétek meg hozzátartozóitokat!</p> <p>A Liszt családja nevű játékban a gyerekek összehajtott cédulát vesznek ki egy dobozból. Mindenkinek kapnia kell egyet, tehát az előkészület alatt meg kell számolni a tanulókat. A tanár az osztály létszámának megfelelő cédulát készítsen elő, a hiányzó tanulók miatt vehet ki lapokat, de arányosan mindegyik családból, és a családfőnek maradnia kell.</p> <p>Például: Liszt családja 6 főből állhat: családfő, feleség, após, nagynéni, unokatestvér, gyermek</p> <p>Erkel családja 7 fő: családfő, feleség, idősebb fiú, fiatalabb fiú, anyós, após, sógornő</p> <p>Bartók családja 7 fő: családfő, feleség, idősebb fiú, nővér, fiatalabb fiú, dédpapa, dédmama</p>	Megfigyelés Értelmezés Kapcsolatteremtés Családok kialakítása a későbbi munkaformákhoz	Az óra előkészítéséhez tartozik, hogy a tanteremben a padokat és székeket a falak mellé toljuk, hogy legyen elég hely a mozgáshoz, a feladatok bemutatásához. A játék leírása: Kaposi László: Színházi füzetek IV. 14. old.	A gyerekek szívesen játsszák, szeretik ezt a játékot. Választhatunk zeneszerzők helyett írókat, költőket, tudósokat is.

		<p>Megadott jelre kezdve (a zenét elindítjuk) addig sétálhatnak a teremben, amíg a tanár meg nem állítja a cd lejátszót. A csend beállta után nézhetik meg, hogy kinek a neve áll a cédulájukon, melyik családhoz tartoznak. Meg kell keresni a „rokonaikat“ a teremben.</p> <p>Három csoport kialakítása a cél, tehát három vezetéknev alapján jönnek létre a családok.</p> <p>Az óra további részében ezek a véletlenszerűen kialakult csoportok fognak közösen dolgozni.</p>			
3-7.	<p>A téma ismertetése, beszélgetés, fogalmak megismertetése, értelmezése</p>	<p>Tanári közlés: A társadalom legkisebb egysége a család, ahol a szülők szeretetben élnek társukkal, gondoskodva nevelik az utódokat. Szoros közöttük az érzelmi kötelék, segítik egymást, óvják a jólétüket, biztonságot nyújtanak. Előfordulhat azonban közöttük is konfliktus.</p> <p>Tanári kérdés: Mit nevezünk konfliktusnak? Mit jelent ez a szó?</p> <p>Egész csoportos beszélgetéssel hallgassuk meg a gyerekek válaszait!</p> <p>Tanári kérdés: Milyen konfliktusok fordulhatnak elő a családban?</p> <p>Tanulók válaszai.</p> <p>Tanári kérdés: Milyen módon lehet kezelni a kialakult konfliktusokat?</p> <p>Ismét hallgassuk meg a válaszokat!</p> <p>Tanári ismeretközlés következik ppt vetítéssel interaktív táblán. Ugyanezt a szöveget előre készítsük el a hagyományos behajtható iskolai táblára, ha csak ez áll rendelkezésünkre, vagy írásvetítőre.</p> <p>Olvassuk fel a szöveget! Nem fontos ennek leírása a füzetbe. A cél a fogalmak ismertetése.</p> <p>Tanár irányításával frontális osztálymunka történik.</p>	<p>Eddigi ismeretek, tapasztalatok, vélemények meghallgatása. Ismeretközlés.</p>	<p>A meghatározások magyarázatok szövegének bemutatása az interaktív táblán történik ppt formájában.</p>	

<p>8-15.</p>	<p>Egy szemelvény részletének feldolgozása történik csoportos munkában.</p>	<p>Tanári közlés: Választottam egy történetet, melyet részleteiben fogunk megismerni. Egy fiú és az édesapja között kialakult konfliktusról szól. Minden részlet felolvasása után feladatokat adok a családoknak.</p> <p>Az első részletet felolvassa a tanár: Egy spanyolországi kisvárosban, egy Jorge nevű férfi csúnyán összeszólalkozott a fiával, Pacoval.</p> <p>Tanári közlés: Nem ismerjük az összeszólalkozás okát, ezért szabadon lehet improvizálnotok. Olvassátok el a feladatokat többször is, figyelmesen, minden családnak más lesz a dolga!</p> <p>Liszt család feladata: Néma jelenettel, erőteljes gesztusokkal jelenítsetek meg egy veszekedést két ember, apa és fia között. A jelenet „zenei aláfestését” próbáljátok megkomponálni dobbal, csörgővel és triangulummal.</p> <p>Erkel család feladata: Legyetek a kisváros lakói, akik elmennek Pacóék háza elé! Legyetek tanúi a veszekedésnek, amely kihallatszik az utcára! Mondjátok el hangosan a véleményeteket! Egymást is megszólíthatjátok, de akár monológok is elhangozhatnak.</p> <p>Bartók család feladata: Írjátok le csak igék, főnevek, jelzős szerkezetek felhasználásával az apa és fiú veszekedését követő percekben születő monológok szövegét! Majd ennek a</p>	<p>Egyéni ötletek alapján történő feladat megoldás történik. A családok közösen döntenek el, hogy milyen konfliktushelyzetet teremtenek. A megszólalásokból derül ki, hogy a fogalmakat helyesen értelmezték. A gyerekek választják ki, hogy kik szerepeljenek, közös megegyezésre kell jutniuk. Ez lehetőséget ad a kooperációra. Egymást instruálhatják.</p>	<p>A csoportok egymást követően bemutatják feladataikat.</p>	<p>Teret ad a saját élmények, tapasztalatok megjelenítésének. Azokban az osztályokban sikeres ez a feladat, ahol a gyerekek jártasságot szereztek a drámajátékok körében, szívesen vállalnak szerepjátékot.</p>
---------------------	---	---	--	--	---

		<p>segítségével két önként jelentkező egymásnak háttal ülve adja elő!</p> <p>A gyerekektől, illetve családoktól néhány perc után kérjük, hogy egymást követően mutassák be a feladatukat, de előtte a többieknek olvassák fel! Figyeljenek társaikra!</p>			
<p>16-18.</p>	<p>Élménybeszámoló készül. Relevancia</p>	<p>Tanári közlés: Mondjátok el véleményeteket a látottakról! Mi tetszett? Miért tetszett? Mivel értettetek egyet? Mit fűznének hozzá társaitok munkáihoz?</p> <p>Bárki megnyilvánulhat akár többször is. Egymás tapasztalataira reflektálhatnak. Tanári közlés: Napjainkban láthatunk, hallhatunk olyan felhívásokat, amikor egy otthonról elszökött, ismeretlen helyen tartózkodó kiskorú felkutatásához kéri a lakosság segítségét. Hallottatok-e ilyen esetről? Hogy nevezik azokat, akik elszöknek a családjuktól?</p> <p>Frontális beszélgetéssel a csellengők helyzetének a megtárgyalása történik. Ha a gyerekek részéről nem hangzik el a csellengők kifejezés, akkor a tanár mondja ki.</p> <p>Tanári kérdés: Miért nem megoldás egy konfliktus kezelésében a szökés? Milyen veszélyhelyzet adódhat? Frontális osztálymunka.</p>	<p>Élménybeszámoló, véleménynyilvánítás gyakorlása történik.</p>	<p>Kommunikáció gyakorlása.</p>	<p>A tanár jegyzeteljen!</p>
<p>19-23.</p>	<p>Napló bejegyzések</p>	<p>Írásbeli szövegalkotás gyakorlása következik páros munkában. Tanári közlés:</p>	<p>Paco valóságos szereplővé</p>	<p>Az elkészült bejegyzéseket</p>	<p>Dokumentálhatjuk fényképpel a</p>

	<p>készítése történik párban. Konfliktus helyzet megjelenítése, felfedezése.</p>	<p>Válasszatok társat, készítsetek bejegyzéseket Paco képzeletbeli naplójába! Gondolatok arra, egy napjainkban élő spanyolországi kamasszal milyen események történhetnek? Milyenek a hétköznapijai? Milyen konfliktusokat élhet át? Hogyan próbálja megoldani ezeket? A lapokat fel fogjuk ragasztani a táblára, mindenkiét elolvassuk!</p> <p>(Előfordulhat azonos tartalom.) Papírlapokat kapnak a párok, tollal írnak. Az elkészült munkákat a táblára ragasztjuk, félkörben állva elolvastatjuk a gyerekekkel.</p> <p>Tanári kérdés: A bejegyzések közül melyiket írhattátok volna akár magatokról is? Frontális megbeszélés. Tanári kérdés: Melyik bejegyzés utal korábbi konfliktusra, van-e ilyen? Frontális megbeszélés.</p>	<p>formálódik. Hasonlóságok feltárása történik.</p>	<p>felragasztjuk a táblára.</p>	<p>felragasztott lapokat.</p>
<p>24- 25.</p>	<p>A szöveg további megismerése történik. Szerepvállalás során kommunikálunk .</p>	<p>A történet felolvasását folytatja a tanár: <i>Második részlet:</i> Másnap reggel felfedezte, hogy Paco ágya érintetlen – a fiú elment világgá. Bűntudattól gyötörve, önvizsgálatot tartott, és ráeszmélt, hogy a fia mindennél többet jelent a számára. Szeretett volna újrakezdeni mindent. Kis csendet hagyva egy kalapot tesz a tanár a fejére, szerepbe lépve sétálni kezd a teremben. Megérinti a gyerekek vállát, szemkontaktust keres, megszólal: Emberék, hol lehet a fiam? Látta maguk közül valaki?</p>	<p>Empatikus megszólalások történhetnek. A gyerekek megoldásokat javasolnak.</p>	<p>A tanár és a diákok szerepbe kerülve kommunikálnak. Eszköz a kalap.</p>	

		<p>Mit tegyek most?</p> <p>A gyerekek a szomszédok, ismerősök szerepébe lépve bármelyik kérdésre szabadon válaszolhatnak.</p> <p>Az „én közlések” előfordulása nagyon fontos.</p> <p>A konfliktus megoldásának lehetőségét járhatják így körbe a tanulók.</p> <p>Ezeknek az ötleteknek a kimondatása a cél.</p> <p>(Ha már nem szólalnak meg a diákok, akkor a kalap levételével jelzi a tanár a szerepből való kilépést.)</p> <p>Tanári közlés: Köszönöm a megszólalásaitokat! Részesei lettünk a történetnek ezáltal.</p>			
26-29.	<p>A szöveg folytatása következik.</p> <p>Szerep megajánlások történnek.</p> <p>A gyerekek véleményt mondanak szerepbe lépve, majd saját maguk nevében is.</p>	<p>Tanári közlés: Felolvasom a következő részletet. Elhangzása után ismét feladatokat kapnak a családok.</p> <p><i>Harmadik részlet:</i> Elsétált egy forgalmas belvárosi üzlethez, és jókora plakátot ragasztott ki: „Gyere haza, Paco! Nagyon szeretlek. Holnap reggel itt várlak.”</p> <p>Tanári közlés: Az előre elkészített plakátot a táblára teszem.</p> <p>Az előtte lévő hely a játéktér lesz.</p> <p>Megajánlok a családoknak egy-egy feladatot, felolvasom őket, jelentkezettek, ha vállaljátok!</p> <p>A feladat: Két hajléktalan ül a járdán a kirakat előtt, beszélgetnek. Hirtelen felfigyelnek a plakátra. Tovább folytatják a beszélgetésüket.</p> <p>B feladat: Egy taxis és egy gazdag üzletember dugóba kerül. Az utas nagyon ingerült emiatt. Épp a kirakat előtt várakoznak az úton. A taxis hangosan felolvassa a plakáton lévő szöveget. Erről kezdenek beszélgetni.</p>	<p>Szerepjátszás, véleményalkotás gyakorlása, ok-okozati összefüggések feltárása történik.</p>	<p>Improvizáció segítségével vélemények formálódnak.</p> <p>Társadalmi ismeretek, szociális helyzetek tükröződnek a szerepekben.</p> <p>Felkínált eszközök: nyakkendő, aktatáska, cumisüveg, babacsörgő,</p>	

		<p>C feladat: Két kismama nézelődik babakocsikat tolvá, megállnak a kirakat előtt. A babaruhákról beszélgetnek, amikor feltűnik nekik a plakát.</p> <p>A harmadik család nyilván már nem választhat. Nekik a maradék jut. Néhány kellék közül vehetnek magukhoz a szereplők, de nem kötelező. Segíthet a figurák megjelenítésében. A családtagok döntenek abban, hogy ki fog szerepbe lépni.</p> <p>Felkészülés, megbeszélés után a családtagok közül a szereplők bemutatják a jeleneteket. Szokásos módon az egyik szereplő csettintéssel kezdi és zárja a bemutatót. Ezt drámaórán tanulhatják már korábban.</p> <p>Tanári közlés: A látottak alapján miből származhatnak a vélemény különbségek? Mire következtethetnek az emberek? Saját élettapasztalatuk, élethelyzetük mennyire befolyásolja a véleményüket? Mit gondolnátok ti, ha ezt a plakátot látnátok? Frontális megbeszélés.</p>		<p>hálósák, üres sörös doboz, újság</p>	
<p>30-41.</p>	<p>Befejeződik a megírt szöveg, felolvassuk az utolsó mondatot, de a gyerekekkel folytatjuk a történetet.</p>	<p>Tanári közlés: A befejezés következik.</p> <p><i>Negyedik részlet:</i> Másnap reggel elment az üzlethez, ahol nem kevesebb, mint hét Paco nevű fiú álldogált, akik valamennyien elszöktek otthonról. Mindegyikük azt remélte, hogy őt várja vissza az apja tárt karokkal.</p> <p>Tanár kérdése: Mi az, amit megtudtunk az utolsó részletből? Mire lennétek kíváncsiak? Frontális megbeszélés.</p>	<p>A feladatok elkészítése során a gyerekek a saját átélt élményüket, tapasztalataikat, meggyőződésüket tükrözik.</p>		

		<p>Tanári közlés: Új feladatot adok a családok számára:</p> <p>Liszt család: Mit írt a naplójába Paco a hazatérése után? (írásbeli szövegalkotás)</p> <p>Erkel család: Jelenítsétek meg egy lassított felvétellel Jorge és Paco találkozását! Készítsetek hozzá narrátor szöveget, mintha egy riporter közvetítené az eseményt! (lassított mozgás, szövegalkotás)</p> <p>Bartók család: A reménykedő többi Paco élete hogyan folytatódik? A csellengők helyzete hogyan alakul? Fogalmazzatok meg négy lehetőséget, írjátok fel négy lapra!</p> <p>Az első két család feladatának megtekintése után következik a Bartók család. Az általuk leírt lehetőségeket láthatjuk a lapokon.</p> <p>Tanári közlés: Egy-egy lappal álljatok a terem négy sarkához!A többiek válasszák ki a nekik tetsző megoldást!</p> <p>A gyerekek körben járva fognak választani. Egymást figyelve döntenek.</p> <p>Tanári közlés: A lapot tartó gyerekek elkezdhetik meggyőzni a többieket arról egy-egy mondat segítségével, hogy miért az a „hely”, megoldás a legvalószínűbb. Szabad átmenni másik csoporthoz.</p> <p>Egy diák egyszerre csak egy mondatot, érvet mondhat. Az eredeti mondat a rajzlapon végig látható lesz. A meggyőzést a tanár állítsa le , ha már látja, hogy az érvek elfogytak.</p>			
--	--	---	--	--	--

		Összegezze az eredményt, hányan állnak egy-egy sarokban.			
42-45.	Összegzés, tapasztalatok, ismeretek rögzítése Levezető játék	<p>Tanári közlés, kérdések: Nézzük meg újra a konfliktus meghatározását, a vázlatpontokat! Az órán melyik feladat segített jobban megérteni, átérezni a konfliktusban lévő helyzetét? Mi okozhat konfliktust a családtagok között? Hogyan lehet megoldani a konfliktusokat a családban? (frontális osztálymunka)</p> <p>Tanári közlés: Válasszátok ki, a másik két család közül kinek a megoldásai tetszettek?! Melyik feladatot tartottátok a legérdekesebbnek? Melyik feladatot tartottátok a leghasznosabbnak?</p> <p>Tanári értékelés szempontjai: A legeredetibb ötleteket emelje ki! A nehezen megvalósult feladatokról ejtsen néhány szót! Mondjon köszönetet az együttműködésért!</p> <p>Tanári közlés: Egy játékkal fejezzük be a mai órát. Hangulatában illeszkedik a témánkhoz. Körbe állva, a kör közepe felé haladva, lassan, csukott szemmel kell keresni két kezet, amit megfoghatunk. Ha ez létrejött, akkor lassan ki kell „gubancolódni” már nyitott szemmel. Mindenkinek szüksége van arra, hogy megfogják a kezét. Ha ügyesek vagyunk, akkor egy teljes kört alkotunk egymás kezét fogva.</p>	A korábbi ismeretek és az óra tapasztalatainak összevetése történik. A játék miatt a teljesség érzése alakulhat ki.	ppt vetítése	Mindig felemelő érzés, ha sikerül a teljes kör.

2. óravázlat

(Egyszerűbben megvalósítható változat)

Tanítási óra: Etika Évfolyam: 7. osztály általános iskola	Készítette: Tóthné Vőneki Mária
<p>Témakör: A család, a társadalom legalapvetőbb közössége</p>	<p>Az óra anyaga: Konfliktusok megoldása a családban Irodalmi szemelvény feldolgozása adott szempontok alapján Gyere haza, Paco!</p>
<p>Az előző óra: Az erkölcsi jó</p>	<p>Következő óra: A barátság</p>
<p>Az óra típusa: Új ismeretet feldolgozó, rendszerező</p>	<p>Módszer(ek): frontális osztálymunka, csoportos és páros feladatokkal történő szemelvény feldolgozása</p>
<p>Nagy gondolat: Mi történik a kialakult konfliktus után?Hogyan lehet megoldani konfliktust a családban?</p>	
<p>Taneszközök: Az adott órán nem szükséges taneszközök használata.</p>	<p>Szemléltető eszközök: írólapok, íróeszközök, kalap, plakát, székek, cédulák, cellux, cd lejátszó magnó, cd, interaktív tábla</p>

Célok: A szociális kompetencia fejlesztése. A konfliktushelyzetek kialakulásának, megoldásának megismertetése. A családtagok között létrejövő konfliktus helyzetek megoldása. Írásbeli és szóbeli kifejezőképesség fejlesztése. Élmények, tapasztalatok szerzése. Véleményformálás gyakoroltatása.

Felhasznált ismeretek	Fejlesztendő készség-képesség	Rendszerező képesség fejlesztése	Ok-okozati összefüggések feltárása	Tantárgyi koncentráció
a család szerepe a családtagok helyzete az eddig tapasztalt konfliktusok kezelésének módja	kommunikáció együttműködés kreativitás fogalomértelmezés magyarázat	a konfliktus felismerése okai a konfliktus kezelés módjai megoldásai	- szülő és gyermek kapcsolata - eltérő életkorú és társadalmi helyzetű emberek véleménye	- irodalom - nyelvtan - ének-zene

Idő (perc)	Tevékenység, tanegység	Módszer, tartalom, instrukciók	Kapcsolódási pontok	Megjegyzés, szemléltetés	Reflexiók, tapasztalatok
1-2.	Bevezető, ráhangoló játék, mellyel előkészítjük a későbbi feladatokhoz szükséges csoportok kialakítását.	<p>Tanári közlés: A mai óra elején egy játékkal kezdünk. Mindenki vegyen egy összehajtott lapot a dobozból, de még ne nézze meg! Zenére sétáljatok a teremben! A csendet követően hajtsátok ki a lapokat! Keressétek meg hozzátartozóitokat!</p> <p>A Liszt családja nevű játékban a gyerekek összehajtott cédulát vesznek ki egy dobozból. Mindenkinek kapnia kell egyet, tehát az előkészület alatt meg kell számolni a tanulókat. A tanár az osztály létszámának megfelelő cédulát készítsen elő, a hiányzó tanulók miatt vehet ki lapokat, de arányosan mindegyik családból, és a családfőnek maradnia kell.</p> <p>Például:Liszt családja 6 főből állhat: családfő, feleség, após, nagynéni, unokatestvér, gyermek</p> <p>Erkel családja 7 fő: családfő, feleség, idősebb fiú, fiatalabb fiú, anyós, após, sógornő</p> <p>Bartók családja 7fő: családfő, feleség, idősebb fiú, nővér, fiatalabb fiú, dédpapa, dédmama</p>	Megfigyelés Értelmezés Kapcsolatteremtés Családok kialakítása a későbbi munkaformákhoz	Az óra előkészítéséhez tartozik, hogy a tanteremben a padokat és székeket a falak mellé toljuk, hogy legyen elég hely a mozgáshoz, a feladatok bemutatásához. A játék leírása: Kaposi László: Színházi füzetek IV. 14. old.	A gyerekek szívesen játsszák, szeretik ezt a játékot. Választhatunk zeneszerzők helyett írókat, költőket, tudósokat is.

		<p>Megadott jelre kezdve (a zenét elindítjuk) addig sétálhatnak a teremben, amíg a tanár meg nem állítja a cd lejátszót. A csend beállta után nézhetik meg, hogy kinek a neve áll a cédulájukon, melyik családhoz tartoznak. Meg kell keresni a „rokonaikat“ a teremben.</p> <p>Három csoport kialakítása a cél, tehát három vezetőknév alapján jönnek létre a családok.</p> <p>Az óra további részében ezek a véletlenszerűen kialakult csoportok fognak közösen dolgozni.</p>			
3-7.	<p>A téma ismertetése, beszélgetés, fogalmak megismertetése, értelmezése</p>	<p>Tanári közlés: A társadalom legkisebb egysége a család, ahol a szülők szeretetben élnek társukkal, gondoskodva nevelik az utódokat. Szoros közöttük az érzelmi kötelék, segítik egymást, óvják a jólétüket, biztonságot nyújtanak. Előfordulhat azonban közöttük is konfliktus.</p> <p>Tanári kérdés: Mit nevezünk konfliktusnak? Mit jelent ez a szó?</p> <p>Egész csoportos beszélgetéssel hallgassuk meg a gyerekek válaszait!</p> <p>Tanári kérdés: Milyen konfliktusok fordulhatnak elő a családban?</p> <p>Tanulók válaszai.</p> <p>Tanári kérdés: Milyen módon lehet kezelni a kialakult konfliktusokat?</p> <p>Ismét hallgassuk meg a válaszokat!</p> <p>Tanári ismeretközlés következik ppt vetítéssel interaktív táblán. Ugyanezt a szöveget előre készítjük el a hagyományos behajtható iskolai táblára, ha csak ez áll rendelkezésünkre, vagy írásvetítőre.</p> <p>Olvassuk fel a szöveget! Nem fontos ennek leírása a füzetbe. A cél a fogalmak ismertetése.</p> <p>Tanár irányításával frontális osztálymunka történik.</p>	<p>Eddigi ismeretek, tapasztalatok, vélemények meghallgatása. Ismeretközlés.</p>	<p>A meghatározások magyarázatok szövegének bemutatása az interaktív táblán történik ppt formájában.</p>	

<p>8-15.</p>	<p>Egy szemelvény részletének feldolgoása történik csoportos munkában.</p>	<p>Tanári közlés: Választottam egy történetet, melyet részleteiben fogunk megismerni. Egy fiú és az édesapja között kialakult konfliktusról szól. Minden részlet felolvasása után feladatokat adok a családoknak.</p> <p>Az első részletet felolvassa a tanár: Egy spanyolországi kisvárosban, egy Jorge nevű férfi csúnyán összeszólalkozott a fiával, Pacoval.</p> <p>Tanári közlés: Nem ismerjük az összeszólalkozás okát, ezért szabadon lehet engedni a fantáziátokat. Olvassátok el a feladatokat többször is, figyelmesen, minden családnak más lesz a dolga!</p> <p>Liszt család feladata: Gyűjtsetek össze olyan helyzeteket, okokat, amelyek miatt a szülő és a gyerek között hangos vita, veszekedés robbanhat ki! Fogalmazzatok olyan mondatokat, amelyekben közlik egymással a saját véleményüket, sérelmeiket! Írjátok le ezeket egy papírra! Egy diáknak ismertetnie kell.</p> <p>Erkel család feladata: Képzeljétek el, hogy tanúi vagytok egy veszekedésnek apa és fia között. Kívülállóként milyen véleményt fogalmaznátok meg? Milyen szerepe lehet a környezetnek egy családi konfliktus, vita esetében? Kik azok, akik a szülők, és kik azok, akik a gyerekek oldalán állhatnak? Kiket érinthet még a veszekedés? Írjátok le a válaszokat! Egy csoporttagnak kell majd ismertetni.</p>	<p>Egyéni ötletek alapján történő feladat megoldás történik. A családok közösen döntenek el, hogy milyen konfliktushelyzetet teremtenek. A megszólalásokból derül ki, hogy a fogalmakat helyesen értelmezték. A gyerekek válasszák ki, hogy kik ismertessék a megoldásokat!</p>	<p>A csoportok egymást követően bemutatják feladataikat.</p>	<p>Teret ad a saját élmények, tapasztalatok megjelenítésének. Azokban az osztályokban sikeres ez a feladat, ahol a gyerekek kommunikációs készségei megfelelnek az életkori sajátosságaiknak. A tanár segítséget nyújthat, ha nehezen indul a feladat megoldása.</p>
---------------------	--	---	---	--	--

		<p>Bartók család feladata:</p> <p>A vita hevében olyan gondolatokat is megfogalmazunk, amelyek általánosításokat tartalmaznak. Pl.: Már megint kezdted....! Sose hallgatsz meg! Gyűjtsétek össze ezeket a tipikus mondatokat, akár párbeszéd formában is megírhatjátok. Ezt kell majd felolvasni a többiek előtt.</p> <p>A gyerekektől, illetve családoktól néhány perc után kérjük, hogy egymást követően mutassák be a feladatukat, de előtte a többieknek olvassák fel! Figyeljenek társaikra!</p>			
16-18.	<p>Élménybeszámoló készül. Relevancia</p>	<p>Tanári közlés: Mondjátok el a véleményeteket a hallottakról! Miért tetszett? Mivel értettetek egyet? Mit fűznétek hozzá társaik munkáihoz?</p> <p>Bárki megnyilvánulhat akár többször is. Egymás tapasztalataira reflektálhatnak.</p> <p>Tanári közlés: Napjainkban láthatunk, hallhatunk olyan felhívásokat, amikor egy otthonról elszökött, ismeretlen helyen tartózkodó kiskorú felkutatásához kéri a lakosság segítségét. Hallottatok-e ilyen esetről? Hogy nevezik azokat, akik elszöknek a családjuktól?</p> <p>Frontális beszélgetéssel a csellengők helyzetének a megtárgyalása történik. Ha a gyerekek részéről nem hangzik el a csellengők kifejezés, akkor a tanár mondja ki.</p>	Élménybeszámoló, véleménynyilvánítás gyakorlása történik.	Kommunikáció gyakorlása.	A tanár jegyzeteljen!

		<p>Tanári kérdés: Miért nem megoldás egy konfliktus kezelésében a szökés? Milyen veszélyhelyzet adódhat? Kiket érint egy kisgyerek elszökése otthonról? Kik azok a szakemberek, akik segíteni tudnak? Frontális osztálymunka.</p>			
<p>19- 23.</p>	<p>Napló bejegyzések készítése történi párban. Konfliktus helyzet megjelenítése, felfedezése.</p>	<p>Írásbeli szövegalkotás gyakorlása következik páros munkában. Tanári közlés: Válasszatok társat, készítsetek bejegyzéseket Paco képzeletbeli naplójába! Gondoljatok arra, egy napjainkban élő spanyolországi kamasszal milyen események történhetnek? Milyenek a hétköznapjai? Milyen konfliktusokat élhet át? Hogyan próbálja megoldani ezeket? A lapokat fel fogjuk ragasztani a táblára, mindenkiét elolvassuk! (Előfordulhat azonos tartalom.) Papírlapokat kapnak a párok, tollal írnak. Az elkészült munkákat a táblára ragasztjuk, félkörben állva elolvastatjuk a gyerekekkel. Tanári kérdés: A bejegyzések közül melyiket írhattátok volna akár magatokról is? Frontális megbeszélés. Tanári kérdés: Melyik bejegyzés utal korábbi konfliktusra, van-e ilyen? Frontális megbeszélés.</p>	<p>Paco valóságos szereplővé formálódik. Hasonlóságok feltárása történik.</p>	<p>Az elkészült bejegyzéseket felragasztjuk a táblára.</p>	<p>Dokumentálhatjuk fényképpel a felragasztott lapokat.</p>

<p>24-25.</p>	<p>A szöveg további megismerése történik. Szerepvállalás során kommunikálunk</p>	<p>A történet felolvasását folytatja a tanár: <i>Második részlet:</i> Másnap reggel felfedezte, hogy Paco ágya érintetlen – a fiú elment világgá. Bűntudattól gyötörve, önvizsgálatot tartott, és ráeszmélt, hogy a fia mindennél többet jelent a számára. Szeretett volna újrakezdeni mindent. Kis csendet hagyva egy kalapot tesz a tanár a fejére, az apa szerepébe lépve sétálni kezd a teremben. Megérinti a gyerekek vállát, szemkontaktust keres, megszólal: Emberék, hol lehet a fiam? Látta maguk közül valaki? Mit tegyek most? A gyerekek a szomszédok, ismerősök szerepébe lépve bármelyik kérdésre szabadon válaszolhatnak. Ez nem igényel drámás gyakorlatot. De, ha nehezen indul, akkor úgy kell kérdeznie a tanárnak, hogy megértse a diák, őt kinek a szerepébe képzele. Pl.: Ugye maga jár erre a postai küldeményekkel? Találkozott vele? Tegnap kutyasétáltatás közben nem találkoztak? Az „én közlések” előfordulása nagyon fontos. A konfliktus megoldásának lehetőségét járhatják így körbe a tanulók. Ezeknek az ötleteknek a kimondatása a cél. (Ha már nem szólalnak meg a diákok, akkor a kalap levételével jelzi a tanár a szerepből való kilépést.) Tanári közlés: Köszönöm a megszólalásaitokat! Részesei lettünk a történetnek ezáltal.</p>	<p>Empatikus megszólalások történhetnek. A gyerekek megoldásokat javasolnak.</p>	<p>A tanár és a diákok szerepbe kerülve kommunikálnak. Eszköz a kalap.</p>	
<p>26-</p>	<p>A szöveg</p>	<p>Tanári közlés: Felolvasom a következő részletet. Elhangzása után ismét</p>	<p>Véleményalkotás</p>	<p>Vélemények</p>	

<p>29.</p>	<p>folytatása következik. A gyerekek véleményét mondanak.</p>	<p>feladatokat kapnak a családok.</p> <p><i>Harmadik részlet:</i> Elsétált egy forgalmas belvárosi üzlethez, és jókora plakátot ragasztott ki: „Gyere haza, Paco! Nagyon szeretlek. Holnap reggel itt várlak.”</p> <p>Tanári közlés: Az előre elkészített plakátot a táblára teszem.</p> <p>Az előtte lévő hely a játéktér, felolvasó tér lesz.</p> <p>A családok más-más feladatot kapnak.</p> <p>Liszt család feladata: Két hajléktalan ül a járdán a kirakat előtt, beszélgetnek. Hirtelen figyelnek a plakátra. Tovább folytatják a beszélgetésüket. Írjátok le, hogy mit mondhatnak egymásnak! Gondoljatok arra a helyzetre, ami miatt ők már nem tudnak hová hazamenni!</p> <p>Erkel család feladat: Egy taxis és egy gazdag üzletember dugóba kerül. Az utas nagyon ingerült emiatt. Épp a kirakat előtt várakoznak az úton. A taxis hangosan felolvassa a plakáton lévő szöveget. Erről kezdenek beszélgetni. Írjátok párbeszédet! Két diák vállalja a felolvasást a tábla előtt!</p> <p>Bartók család feladat: Két kismama nézelődik babakocsikat tolvaj, megállnak a kirakat előtt. A babaruhákról beszélgetnek, amikor feltűnik nekik a plakát. Írjátok le a fiatal anyukák gondolatait, reményeit, aggodását! Párbeszéd formájában kell majd felolvasni. A családtagok döntenek abban, hogy ki fogja felolvasni a leírt szövegeket.</p> <p>A dialógusok felolvasása alatt a többiek már ne folytassák az írást! Figyeljenek egymás gondolataira!</p> <p>Tanári közlés: A hallottak alapján miből származhatnak a vélemény különbségek?</p>	<p>gyakorlása, okozati összefüggések feltárása történik.</p>	<p>formálódnak. Társadalmi ismeretek, szociális helyzetek tükröződnek a párbeszédekben.</p>	
-------------------	---	--	--	---	--

		<p>Mire következtethetnek az emberek? Saját élettapasztalatuk, élethelyzetük mennyire befolyásolja a véleményüket? Mit gondolnátok ti, ha ezt a plakátot látnátok? Frontális megbeszélés.</p>			
<p>30- 41.</p>	<p>Befejeződik a megírt szöveg, felolvassuk az utolsó mondatot, de a gyerekekkel folytatjuk a történetet.</p>	<p>Tanári közlés: A befejezés következik. <i>Negyedik részlet:</i> Másnap reggel elment az üzlethez, ahol nem kevesebb, mint hét Paco nevű fiú álldogált, akik valamennyien elszöktek otthonról. Mindegyikük azt remélte, hogy őt várja vissza az apja tárt karokkal. Tanár kérdése: Mi az, amit megtudtunk az utolsó részletből? Mire lennétek kíváncsiak? Köztük volt-e a fia? Frontális megbeszélés.</p> <p>Tanári közlés: Új feladatot adok a családok számára:</p> <p>Liszt család: Mit írt a naplójába Paco a hazatérése után? Milyen tapasztalatokat szerzett? Milyen fogadalmat tett? (írásbeli szövegalkotás)</p> <p>Erkel család: Tudósítsatok Jorge és Paco találkozásáról! Készítsetek egy rövid cikket, mintha az újságban megjelenne a keresés eredménye.(írásbeli szövegalkotás)</p> <p>Bartók család: A reménykedő többi Paco élete hogyan folytatódik? A csellengők helyzete hogyan alakul?</p>	<p>A feladatok elkészítése során a gyerekek a saját átélt élményüket, tapasztalataikat, meggyőződésüket tükrözik.</p>		

		<p>Fogalmazatok meg négy lehetőséget, írjátok fel négy lapra!</p> <p>Az első két család feladatának meghallgatása után következik a Bartók család. Az általuk leírt lehetőségeket láthatjuk a lapokon.</p> <p>Tanári közlés: Egy-egy lappal álljatok a terem négy sarkához! A többiek válasszák ki a nekik tetsző megoldást!</p> <p>A gyerekek körben járva fognak választani. Egymást figyelve döntenek.</p> <p>Tanári közlés: A lapot tartó gyerekek elkezdhetik meggyőzni a többieket arról egy-egy mondat segítségével, hogy miért az a „hely”, megoldás a legvalószínűbb.</p> <p>Szabad átmenni másik csoporthoz.</p> <p>Egy diák egyszerre csak egy mondatot, érvet mondhat.</p> <p>Az eredeti mondat a rajzlapon végig látható lesz.</p> <p>A meggyőzést a tanár állítsa le, ha már látja, hogy az érvek elfogytak.</p> <p>Összegezze az eredményt, hányan állnak egy-egy sarokban.</p>			
<p>42- 45.</p>	<p>Összegzés, tapasztalatok, ismeretek rögzítése Levezető játék</p>	<p>Tanári közlés, kérdések: Nézzük meg újra a konfliktus meghatározását, a vázlatpontokat! Az órán melyik feladat segített jobban megérteni, átérezni a konfliktusban lévő helyzetét? Mi okozhat konfliktust a családtagok között? Hogyan lehet megoldani a konfliktusokat a családban? Ki oldotta meg a konfliktust ebben a történetben? Ki élt a felkínált lehetőséggel? Miért? (frontális osztálymunka)</p>	<p>A korábbi ismeretek és az óra tapasztalatainak összevetése történik. Összegzés a szerzett ismeretekről. A játék miatt a teljesség érzése alakulhat ki.</p>	<p>ppt vetítése</p>	<p>Mindig felemelő érzés, ha sikerül a teljes kör.</p>

	<p>Tanári közlés:</p> <p>Válasszátok ki, a másik két család közül kinek a megoldásai tetszettek?!</p> <p>Melyik feladatot tartottátok a legérdekesebbnek?</p> <p>Melyik feladatot tartottátok a leghasznosabbnak?</p> <p>Tanári értékelés szempontjai:</p> <p>A legeredetibb ötleteket emelje ki! A nehezen megvalósult feladatokról ejtsen néhány szót!</p> <p>Mondjon köszönetet az együttműködésért!</p> <p>Tanári közlés:</p> <p>Egy játékkal fejezzük be a mai órát. Hangulatában illeszkedik a témánkhoz.</p> <p>Körbe állva, a kör közepe felé haladva, lassan, csukott szemmel kell keresni két kezét, amit megfoghatunk. Ha ez létrejött, akkor lassan ki kell „gubancolódni” már nyitott szemmel. Mindenkinek szüksége van arra, hogy megfoghják a kezét.</p> <p>Ha ügyesek vagyunk, akkor egy teljes kört alkotunk egymás kezét fogva.</p>			
--	---	--	--	--

Szöveg a hagyományos teremben lévő táblán

A konfliktus fogalma:

- Olyan ütközés, melynek során igények, szándékok, vágyak, törekvések, érdekek, szükségletek, nézetek, vélemények, értékek kerülnek egymással szembe.
- A konfliktus egy olyan folyamat eredménye, amelyben valaki úgy érzi, hogy a másik fél egy számára fontos ügy megvalósításban akadályozza.
- A konfliktus összeegyeztethetetlen különbségeket jelent, ami ellentétet vezet.
- A konfliktus egymás ellen irányul.
- Gyakran erős érzelmi töltése van, indulatok kísérik.
- A konfliktuskezelés feltételei: önismeret, pozitív énkép, problémamegoldási minták ismerete, emberismeret, empátia.

Az empátia fogalma:

- A személyiség azon képessége, melynek segítségével bele tudja magát élni a másik lelkiállapotába.
- A konfliktusok megoldásainak eszközei: én közlések pl. Én úgy látom..., én azt gondolom..., értő figyelem, visszajelzések, nem kényszeríték senkit az ellenállásra, stb.

A konfliktus fogalma:

Olyan ütközés, melynek során igények, szándékok, vágyak, törekvések, érdekek, szükségletek, nézetek, vélemények, értékek kerülnek egymással szembe.

A konfliktus egy olyan folyamat eredménye, amelyben valaki úgy érzi, hogy a másik fél egy számára fontos ügy megvalósításban akadályozza.

A konfliktus összeegyeztethetetlen különbségeket jelent, ami ellentétbe vezet. A konfliktus egymás ellen irányul. Gyakran erős érzelmi töltése van, indulatok kísérik.

A konfliktuskezelés feltételei:

- önismeret
- pozitív énkép
- problémamegoldási mintánk ismerete
- emberismeret
- empátia

Az empátia fogalma: A személyiség azon képessége, melynek segítségével bele tudja magát élni a másik lelkiállapotába.

A konfliktusok megoldásainak eszközei: én közlések pl. Én úgy látom ..., én azt gondolom..., értő figyelem, visszajelzések, nem kényszeríték senkit az ellenállásra

Szemelvények

Első részlet: Egy spanyolországi kisvárosban, egy Jorge nevű férfi csúnyán összeszólalkozott a fiával, Pacoval.

Második részlet: Másnap reggel felfedezte, hogy Paco ágya érintetlen – a fiú elment világgá. Bűntudattól gyötörve, önvizsgálatot tartott, és ráeszmélt, hogy a fia mindennél többet jelent a számára. Szeretett volna újramezdeni mindent.

Harmadik részlet: Elsétált egy forgalmas belvárosi üzlethez, és jókora plakátot ragasztott ki: „Gyere haza, Paco! Nagyon szeretlek. Holnap reggel itt várlak.”

Negyedik részlet: Másnap reggel elment az üzlethez, ahol nem kevesebb, mint hét Paco nevű fiú álldogált, akik valamennyien elszöktek otthonról. Mindegyikük azt remélte, hogy őt várja vissza az apja tárt karokkal.

A szemelvények Alan Cohen: Gyere haza, Paco! c. írásából származnak

Felhasznál irodalom

Módszertani segédanyag az emberismeret – etika oktatásához. Szerk.: Falus Katalin, Jakab György <http://www.ofi.hu/tudastar/tarsadalomismeret/modszertani-segedanyag>

Tanári kézikönyv a „Társadalmi normák, emberi és állampolgári jogok” témakör tanításához SZTE 2011.

Thomas Gordon: A tanári hatékonyság fejlesztése. A T.E.T. módszer. Gondolat Kiadó, Bp., 1989

Drámajátékok - Bevezetés a drámapedagógiába Gabnai Katalin Helikon Kiadó, 2011

Színházi füzetek sorozat IV. Kaposi László Kerekasztal Színházi Nevelési Központ-Marczibányi Téri Művelődési Központ (2002)

Szemelvény

Alan Cohen: Gyere haza, Paco! in. 3. porció. Erőleves a léleknek. Bagolyvár Könyvkiadó, Budapest, 1997. 72. old.

Szövegek forrása

Forrás: http://www.szttk.jgypk.u-szeged.hu/download/file/pedagogus/a_konfliktuskezeles_modern_techikai_vazlat.pdf

KISS MÁRIA RITA

Egyetemi oktató, oktatásfejlesztő, politológus. A Barankovics István Alapítvány ifjúsági projektjének vezetője, az Online Demokrácia Activity ötletgazdája és szakmai vezetője.

1994 óta foglalkozik a fiatalok társadalmi szerepekre való felkészítésének kérdéseivel. Alapító tagként részt vett a „Polgár a demokráciában” tanulmányi versenyeket meghonosító Civitas Egyesület létrehozásában. Szakmódszertanosként több éve dolgozik a társadalomismeret oktatás tanárképzésben való meghonosításán.

HOMOR TIVADAR

Történelem,- emberismeret,- etika,- pedagógia szakos tanár, főtanácsos, tankönyvíró, pedagógiai szakértő. Több évtizeden keresztül tanított általános és középiskolában, később a Nyugat-Magyarországi Egyetem ACSJ. Tanítóképző Főiskolán történelem szakmetodikát, andragógiát, etikát és településszociológiát oktatott. 2000-től 2010-ig a Pannon Egyetem Antropológia és Etika tanszékének oktatója. Ebben az időben GYMSM Közoktatási Közalapítvány Pedagógiai Alkotóműhely sorozatának szerkesztője. Öt évig az Emberismeret és Etika Tanárok Egyesületének elnöke volt.

Fejlesztő tanárként számos pedagógiai innovációban vett részt, megyei, országos szintű továbbképzéseket és konferenciákat szervezett. 1995-ben „Győr Kultúrájáért” kitüntetést kapott. 1999-ben tagja volt az Oktatási Minisztérium Etika Szakbizottságának. 2001-2003 között aktívan közreműködött az OKI Iskolafejlesztési Közalapítvány társadalomismeret-etika innovációs kutató és fejlesztő műhely munkájában.

2012 és 2013-ban az Apáczai Kiadó országos beiskolázású 60 órás Erkölcsstan/Etika továbbképzéseit vezette. Több tankönyvet, tanári kézikönyvet, pedagógiai programot írt és szerkesztett. Különböző pedagógiai szaklapokban jelentek meg publikációi.

TÁNCZOS KRISZTINA

25 éves pedagógusi gyakorlattal rendelkező magyar-könyvtár-dráma szakos középiskolai tanár. Középiskolai magyar szaktanácsadó és Fejér-megyei közoktatási szakértő, tankönyvszerző, módszertani publikációk szerzője. A tehetséggondozás elkötelezett híve, TÁMOP pályázatok szakmai vezetője. Tanítványai számára rendszeres színház- és múzeumlátogatásokat, bel- és külföldi kirándulásokat szervez. Tanári mottója: *"Az ormokra nem hívják az embert, oda fel kell kapaszkodni!"*

Munkahelye a Fejér megyében található pusztaszabolcsi Szabolcs Vezér Gimnázium és Szakközépiskola, amely 2013-ban ünnepelte fennállásának 50 éves évfordulóját. Az oktatási intézményben hat évfolyamos gimnáziumi, kereskedelmi-közgazdasági-turisztikai nappali, 13-14. OKJ-s tanfolyam és esti képzés folyik. Az iskola mottója, küldetésnyilatkozata jelzi a tantestület törekvéseit: *„Olyan diákokat szeretnénk nevelni, akik képesek az önfejlesztésre, fogékonyak az új ismeretekre, és fontosnak tartják a család és haza értékeit.”*

KÖRMENDY KÁROLY

A Budapesti Egyetemi Katolikus Gimnázium és Kollégium igazgatóhelyettese, földrajz, emberismeret-etika szakos szakvizsgázott tanára. Ember- erkölcs és vallásismeret végzettségét 2004-ben a Veszprémi Egyetem Tanárképző Karán szerezte. Óraadó tanárként dolgozik a Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskolán.

Munkahelye a főváros legrégebbi, 1687. március 19-én, Szécheny György esztergomi érsek által alapított középiskolája. Az iskolát a kommunista diktatúra 1949-ben bezáratta, majd 48 év hallgatást követően 1997-ben nyithatta meg újra kapuját a diákok előtt.

Jelenleg 20 tanulócsoporthban 45 tanár vezetésével 515 diák tanul az iskolában. Az iskola kollégiumának 30 bentlakója van.

HAJAS ANIKÓ

Közel 30 éves oktatási gyakorlattal rendelkező pedagógus. Alapképzettsége magyar-történelem szakos tanár. Az erkölcsstan oktatására feljogosító végzettségét 2013-ban szerezte. A tanítás mellett az iskolai könyvtárat vezeti, vetélkedőket, iskolai műsorokat szervez.

Munkahelye a zalaegerszegi Béke Ligeti Általános Iskola, Speciális Szakiskola és EGYMI (Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény) sajátos nevelési igényű tanulókkal foglalkozik. A tanulásban és értelmileg akadályozottak nevelését, oktatását végzi 1-12 évfolyamon. A gyerekek nagy része hátrányos helyzetű, nehéz körülmények között él, ezért fontos feladat hárul az intézményre a tanórákon kívül, a szabadidő hasznos eltöltésében is.

CSÁNYI JUDIT

25 éves oktatási tapasztalattal rendelkező, szakvizsgázott pedagógus, tanító, tehetségfejlesztő szaktanácsadó. Mottója: *„Nem kell nagy dolgokat tenni, csak kis dolgokat, nagy szeretettel”.* (Babits Mihály)

Munkahelye az Orosházi Vörösmarty Mihály Általános Iskola. Az intézmény több mint 100 éves, nagy hagyományokkal rendelkező, állami fenntartású közoktatási intézmény. 60 éves ének-zene és 22 éves számítástechnika tagozata van. Tantestülete Szent-Györgyi Albert gondolatait vallja: *„Az iskola célja, hogy megtaníttassa velünk, hogyan kell tanulni, hogy felkeltse a tudás iránti étvágyunkat, hogy megtanítsen bennünket a jól végzett munka örömére és az alkotás izgalmára, hogy megtanítsen szeretni, amit csinálunk, és hogy segítsen megtalálni azt, amit szeretünk csinálni.”*

PERJÉSINÉ KISS RITA

14 éves oktatási gyakorlattal rendelkező pedagógus. Munkahelyén magyar nyelv és irodalmat, történelmet és etikát tanít. Módszertani kultúráját autodidakta módon folyamatosan fejleszti, mivel meggyőződése, hogy az innovatív iskola és a megváltozott érdeklődésű tanulók igénylik, hogy a tananyagok feldolgozása újszerű keretek között történjen.

Munkahelye a Tiszalöki Kossuth Lajos Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola, ahová a településről és vonzáskörzetéből érkeznek tanulók. Tekintettel arra, hogy a mélyszegénységből érkező, halmozottan hátrányos gyermekek mellett az érzelmileg sérült, anyátólthonos és a jó szociokulturális környezetből érkező diákok egyaránt megtalálhatók az oktatási intézményben, az iskolának egyaránt feladata a tehetséggondozás és a felzárkóztatás is.

KOR ERIKA

Egyetemi tanulmányait Nagyváradon a Partiumi Keresztény Egyetem Menedzsment (2002-2006) illetve Angol nyelv és irodalom – Román nyelv és irodalom (2006-2009) szakán végezte. Ezt követően mesteri fokozatot szerzett a Nagyváradai Állami Egyetem Közigazgatási Menedzsment szakán. Pedagógiai pályafutását 2009. szeptember 1-én Érsemjénben és Érmihályfalván kezdte, majd Ottományban folytatta, ahol román nyelvet és irodalmat, valamint gazdasági tantárgyakat oktatott. 2011-től a nagyváradi Szent László Római Katolikus Teológiai Líceum pedagógusa, ahol döntően közgazdasági tárgyakat tanít.

A húsz éves múlttra visszatekintő oktatási intézmény különös figyelmet fordít a vallásos-erkölcsi nevelésre, a diákok lelki táplálására is. E szellemiség óvodai, elemi, általános- és középiskolai szinten is megmutatkozik. Középiskolai szinten a humán-teológiai osztály helyenként két gazdasági szakosztállyal párhuzamosan működik.

RAMASZ VANDA

2006-ban szerzett tanári diplomát az akkor még Berzsényi Dániel Főiskola magyar irodalom és nyelvtan, valamint kommunikáció szakon. Először Ajkán helyezkedett el a Vörösmarty Mihály Általános Iskola és Gimnáziumban főállású magyartanárként. 2011-ben a gyógypedagógia felé fordult az érdeklődése és az ajkai speciális iskolában folytatta munkáját, ahol jelentősen bővült módszertani eszköztára. 2012-től visszatért az általános iskolai képzésbe, azóta az ajkarendeki Laschober Mária Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola tanára.

Az iskola Ajkarendeken 100 éve biztosítja a környék és főleg a falu gyermekeinek a közoktatását. Az intézmény elsődleges célkitűzése az általános oktatás és a nevelés mellett a német nemzetiségi hagyományok átörökítése a következő nemzedékeknek. Ez elsősorban a sváb szokások felelevenítését és a magas óraszámú német nyelvoktatást jelenti. Az iskolában jellemzően kis létszámúak az osztályok. Ennek köszönhető, hogy ezek a közösségek a pedagógusok irányításával összetartó, egymásra odafigyelő gyermekeket nevelnek.

FILEP OTÍLIA

Erdélyben született. Fizika-kémia és számítástechnika szaktanár. Tizenegy éve tanít Magyarországon a Megyaszói Mészáros Lőrinc Körzeti Általános Iskolában. Fontosnak tartja a gyerekek érdeklődésének felkeltését a természettudományok iránt. Ennek érdekében tanári pályája kezdete óta próbál lépést tartani a leghatékonyabb oktatási módszerekkel. Fokozatosan évről évre sajátította el az IKT eszközök használatához szükséges tudást és egyre többet használja tantermi munkája során.

Az elmúlt években több sikeres tevékenységét ismerték el díjakkal, dicsérettel: Digitális Módszertár, Tempus Közalapítvány: Digitális Pedagógus Díj, 2014; Sulinet: IKT Műhely 2014, iTEC projekt csapattag; SZTNH: „A dinamótól Harry Potterig”- különdíj, 2013.

A Megyaszói Mészáros Lőrinc Körzeti Általános Iskola, Borsod megyében van, Miskolc közelében. Az intézménybe 319 tanuló jár. A diákok nagy része hátrányos helyzetű vagy halmozottan hátrányos helyzetű. Az iskola vezetősége támogat minden innovatív kezdeményezést minek következtében technikailag is minden feltétel adott a 21. századi kompetenciát fejlesztő módszerek alkalmazásához.

TÓTHNÉ VŐNEKI MÁRIA

Tóthné Vőneki Mária szegedi általános iskolai tanár. 1990-ben magyartörténelem szakon végzett a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán, majd drámapedagógus képzésen vett részt az Apor Vilmos Katolikus Főiskolán, itt szakvizsgát tett. Jelenlegi munkahelyén 2003 óta dolgozik. Több szegedi iskolában óraadóként az alapfokú művészeti oktatásban színjátékot tanított. Tanítási óráin szívesen alkalmaz drámapedagógiai módszereket, hogy élményszerűbbé tegye a tananyagot.

A Weöres Sándor Általános Iskola a szegedi Tarjáni lakótelepen működik 1980. szeptember 1. óta. 2009-ben lett tagintézménye a Szegedi Kistérség Többcélú Társulásának. Jelenleg 320 diák tanul 16 osztályban. A gyerekek meglehetősen eltérő családi és anyagi háttérrel rendelkeznek. Vannak kiemelkedő tehetségű tanulók, de egyre több a rész-képességzavarral vagy szociális hátránnyal küzdő diák, így egyszerre kell eleget tenni a tehetséges, az átlagos képességű és a felzárkóztatásra szorulóknak igényeinek.

Ez a kötet a 2.5 Magyarország Licence feltételeinek megfelelően használható!

Nevezd meg! – Ne add el! – Ne változtasd! 2.5. Magyarország (CC BY-NC-ND 2.5 HU)

A mű bármilyen módon vagy formában szabadon megosztható, másolható, terjeszthető a licence feltételeinek betartásával.

Nevezd meg!

You must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made. You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggests the licensor endorses you or your use.

Ne add el!

You may not use the material for commercial purposes.

Ne változtasd!

If you remix, transform, or build upon the material, you may not distribute the modified material.

A **licence** közérthető nyelvi változata, (mely nem helyettesíti az eredetit).

Ez az egyszerűsített változat a licenc néhány kulcsfontosságú részét emeli ki. Ez jogi szempontból nem számít szerződésnek és nincs kötelező ereje. A licenccel érintett mű használata előtt gondosan tanulmányozd a teljes licenc-szöveg tartalmát.

A Creative Commons nem ügyvédi iroda és nem végez jogi szolgáltatásokat. Ezen egyszerűsített szöveg vagy a teljes licenc terjesztése, bemutatása vagy arra való hivatkozás nem keletkeztet ügyvéd-kliens vagy bármilyen egyéb kapcsolatot.

Barankovics István Alapítvány – Tanári Kerekasztal